

NAJSTAREJŠA SLOVENSKA REVIJA, KI ŠE IZHAJA

PLANINSKI

VESTNIK

4
2025

TEMA MESECA
**Strah
v gorah**

ZGODOVINA
**Fran
Kocbek**

4,80 €

OSNOVE PLANINSTVA, Jože Drab

Za varnejše obiskovanje gora vam PZS priporoča priročnik *Osnove planinstva*. Sestavljajo ga teme, ki jih mora poznati vsak obiskovalec gora:

- Priporočila za varnejše obiskovanje gora (pravilna izbira in uporaba opreme, priprava na turo, poznavanje nevarnosti, vreme, prva pomoč, orientacija, tehnike gibanja).
- Predstavitev domačih in tujih gorstev ter njihov nastanek in zgradba, rastlinstvo, živalstvo in zgodovina gornišstva.
- Predstavitev organiziranega planinstva pri nas ter pomen družabnosti.

Format: 160 x 240 mm, 182 strani, broširano, šivano

CENA: V času od 1. 5. 2025 do 31. 5. 2025 lahko priročnik kupite po akcijski ceni s 40-odstotnim popustom: 14,94 €* (redna cena: 24,90 €*).

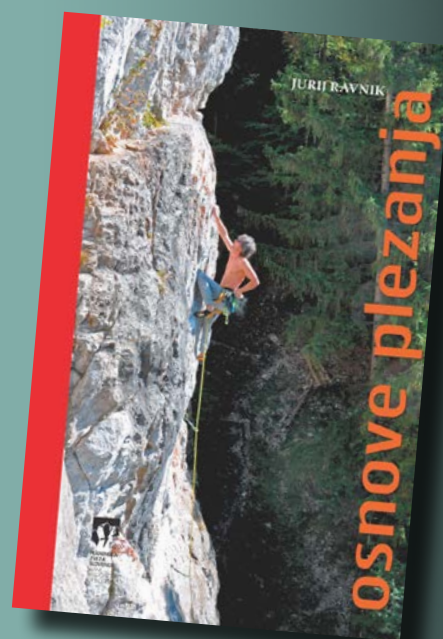
OSNOVE PLEZANJA, priročnik za športne plezalce, Jurij Ravnik

Priročnik *Osnove plezanja* je namenjen vsem, ki želijo izvedeti čim več o skalnem plezanju. Osredotoča se predvsem na moderni in varni zvrsti športnega in balvanskega plezanja.

Tako popolni laiki kot začetniki in tisti nekoliko izkušenejši bodo spoznali osnovno izrazoslovje, pristope in opremo ter za varnost ključne vrvene manevre z vsemi podrobnostmi primerne varovanja. Ko bo poskrbljeno za to, pa se lahko posvetijo tudi brušenju svoje plezalne tehnike in sestavljanju kakovostnih treningov ter psiholoških pristopov.

CENA: 29,90 €*

VABLJENI K NAKUPU!

*DDV je obračunan v ceni. Stroške poštnine plača naročnik.

I N F O R M A C I J E · N A K U P · N A R O Č I L A

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE, PLANINSKA TRGOVINA PZS

NA SEDEŽU Ob železnici 30a, Ljubljana, v času uradnih ur
(v ponedeljek in četrtek od 9. do 15. ure, sredo od 9. do 17. ure, petek od 9. do 13. ure; odmor za malico 10.30–11.00).

PO POŠTI p. p. 214, SI-1001 Ljubljana

PO TELEFONU 01 43 45 684 v času uradnih ur brezplačna telefonska številka 080 1893 (24 ur na dan, vse dni v letu)

PO FAKSU 01 43 45 691

E-NAROČILA trgovina@pzs.si ali spletna trgovina PZS: <http://trgovina.pzs.si>.

SLOVENSKI PLANINSKI MUZEJ

Triglavska cesta 49, 4281 Mojstrana • telefon: 08 380 67 30 • faks: 04 589 10 35 • e-naročila: info@planinskimuzej.si

IZDAJATELJI IN ZALOŽNIK

Planinska zveza Slovenije

ISSN 0350-4344

Izhaja osemnajstega v mesecu.

Planinski vestnik objavlja izvirne prispevke, ki še niso bili objavljeni nikjer drugje.

125. letnik

NASLOV UREDNIŠTVA

Planinska zveza Slovenije

Uredništvo Planinskega vestnika

Ob železnici 30a, p. p. 214

SI-1001 Ljubljana

T: 01 434 56 90, F: 01 434 56 91

E: pv@pzs.si

www.planinskivestnik.com

www.pvkazalo.si

www.facebook.com/planinskivestnik

ODGOVORNI UREDNIK

Vladimir Habjan

UREDNIŠKI ODBOR

Emil Pevec (tehnični urednik), Marta Krejan Čokl,

Zdenka Mihelič, Irena Mušič Habjan, Mateja Pate,

Dušan Škodič, Tina Leskošek, Mire Steinbuch

ZUNANJA SODELAVCA

Peter Šilak, Miha Pavšek

LEKTORIRANJE

Marta Krejan Čokl, Mira Hladnik, Vera Šeško,

Sonja Čokl, Darja Horvatič (korektorica)

OBLIKOVANJE

Mojca Dariš

GRAFIČNA PRIPRAVA IN TISK

Schwarz print, d. o. o.

Tiskano na NEO MATT papirju, Triglav papir

NAKLADA: 4200 izvodov

Prispevke, napisane z računalnikom, pošiljajte po elektronskem mediju na naslov uredništva ali na elektronski naslov. Poslanih prispevkov ne vračamo. Uredništvo si pridržuje pravico do objave ali neobjave, krajšanja, povzemanja ali delnega objavljanja nenaročenih prispevkov v skladu s svojo uredniško politiko in prostorskimi možnostmi. Mnenje avtorjev ni nujno tudi mnenje uredništva in PZS. Kopiranje revije ali posameznih delov brez privolitve izdajatelja ni dovoljeno.

Naročanje

Po pošti na naslov: Planinska zveza Slovenije, Ob železnici 30a, p. p. 214, SI-1001 Ljubljana, po elektronski pošti na naslov: pv@pzs.si ali po telefonu 080 1893 (24 ur na dan) in na naslovu: <https://clanarina.pzs.si/vestnik.php>.

MODRA ŠTEVILKA

080 18 93

Transakcijski račun PZS

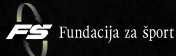
IBAN: SI56 6100 0001 6522 551

SWIFT: HDELSI22

DELAWSKA HRANILNICA D.D. LJUBLJANA

Naročnina 48 EUR, 72 EUR za tujino, posamezna številka 4,80 EUR,oletna številka 5,90 EUR. Člani PZS so upravičeni do 25 % popusta na letno naročnino Planinskega vestnika (36 EUR, tujina 62 EUR). Letna naročnina e-revije 40 EUR, za člane PZS 30 EUR, kombinacija tiskane in e-revije 64 EUR (za člane PZS 48 EUR). Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Ob spremembi naslova navedite tudi stari naslov. Upoštevamo samo pisne odpovedi do 1. decembra za prihodnje leto.

Program informiranja o planinski dejavnosti sofinancirata Ministrstvo za šolstvo in šport RS in Fundacija za financiranje športnih organizacij v RS.

FOTOGRAFIJA NA NASLOVNICI

Ojstrica nad Robanovim kotom

Foto Otton Naglost

Uredništvo Planinskega vestnika skrbno preverja vse članke in točnost v reviji objavljenih opisov poti, ki praviloma vključujejo opozorila na nevarnosti in možne pasti obiskovanja gora. Žal pa je vsak opis vedno subjektiven, poleg tega se objektivne težave na terenu lahko spreminjajo iz dneva v dan, celo iz ure v uro. Zato uredništvo revije in Planinska zveza Slovenije ne moreta prevzeti nobene odgovornosti za morebitne poškodbe ali materialno škodo, ki bi jih utrpel kdorkoli zaradi hoje in plezanja po gorah po navodilih iz te revije.

Sopotnik strah

Skromne oprimke stiskam, kot bi jih hotel zdrobiti, ker moram poleg teže svojega telesa in opreme nositi tudi breme strahu pred padcem, strahu, ki mehča in hromi mišice, strahu, za katerega se zdi, da je kot prelivajoča se utež v telesu. Tako je eno od svojih mnogih izkušenj strahu v knjigi Naveza opisal alpinist in gorski reševalec Iztok Tomazin.

Strah je naš življenjski sopotnik. Neotipljiv kot naša senca obstaja v naši zavesti in globoko v podzavesti. Kot naša naravna obrambna reakcija na dejansko ali grozečo nevarnost sproži vrsto fizioloških odzivov v telesu, da nas pripravijo na akcijo – da lahko obvladamo okoliščine in se umaknemo iz nevarne situacije. S tega vidika je strah koristen, saj nam omogoča preživetje. Lahko pa nas tudi ohromi in ovira pri iskanju rešitev ali pa je pretiran in nerealističen, kot npr. v primeru fobij, ko je intenziteta strahu nesorazmerna z nevarnostjo položaja.

Naša mini anketa z vprašanjem *Česa vas je v gorah najbolj strah?*, ki je prek spleta nagovorila 147 oseb in zato seveda ni reprezentativna, je – pričakovano – nakazala, da v gorah z naskokom prednjači strah pred vremenskim preobratom, torej pred nenadno spremembo vremena, ko se znajdemo v nevihti, besnečem neurju ali snežnem metežu. Sledijo strah pred poškodbami, plazovi, ozkimi izpostavljenimi potmi, višino oz. prepadi in skalnimi podori. Manj pogosto označeni so bili naslednji ponujeni odgovori: bolezen, gneča na poteh, živali, da bi se izgubili in da bi morali poklicati gorske reševalce. Še nižje na seznamu največjih strahov pa so se znašli precenjevanje svojih zmognosti, turisti, da bi zmanjkalo baterij za mobilni telefon, tema, mrz, spanje na skupnih ležiščih, v majhnih natrpanih prostorih oz. bivakih, pomanjkanje hrane in pijače ter nesoglasja v skupini v primeru vodenih tur.

Koliko obrazov strahu ste spoznali v gorah? Ne dvomim, da bi vsakdo, ki zahaja v gore, lahko dodal svoj košček v mozaik zgodb, povezanih z doživljanjem strahu v hribih. Nekaj izkušenj, pripetljajev in misli smo zbrali v tokratni temi meseca. Če vas tematika nagovori, vas vabimo, da svojo izkušnjo s strahom v gorah opišete in nam jo pošljete. Razmišljati, govoriti in pisati o strahu je vedno aktualno; izkušnje drugih so dobrodošla iztočnica za razmislek in prevetritev lastnih odločitev in dejanj. Kaj storiti s strahom, ko se pojavi? Se mu je bolje izogibati, upirati, se ga sramovati – ali ga je bolj modro sprejeti in razumeti? Se pojavi zato, da bi nam pomagal? Kot pravi eden od sodobnih mistikov, se strahu ni mogoče popolnoma znebiti ali ga obvladati. Mogoče ga je samo – razumeti: »Kaj je strah? Kako vznikne? Od kod izvira? Kakšno je njegovo sporočilo? Zazrite se vanj – brez obsojanja; samo takrat boste razumeli. Strah je resničnost. Morate se spoprijeti z njim, morate ga razumeti. Samo skozi razumevanje ga lahko preobrazite. Predajte se strahu. Tiho vstopite vanj, da boste lahko proučili njegovo globino. Včasih se zgodi, da sploh ni zelo globok.«

Naj za konec nekoliko preoblikujem misel, ki jo je menda ubesedil nemški pisatelj Erich Maria Remarque: strah pomeni že pol nesreče. Dodala bi: odsotnost strahu pa drugo polovico nesreče. Naj vam uspešno lovljenje ravnotežja med prisotnostjo in odsotnostjo strahu prinese mnogo užitkov na hribovskih poteh.

Mateja Pate

4

8

10

11

12

14

UVODNIK

1 Sopotnik strah

Mateja Pate

STRAH V GORAH

4 Znotraj votel, okoli pa ga nič ni?

Mateja Pate

8 S kepo v želodcu in grozo v možganih

Iztok Rutar

10 Strah, ki mi je spremenil življenje

Slava Suhač

11 Zdrs

Kristina Menih

STRAH V GORAH

12 Prepadi me ne vržejo več s tira

Andreja Frankovič

STRAH V GORAH

14 Strah – kralj gorniških občutkov

Iztok Tomazin

STRAH V GORAH

17 Uremenske fobije

Veronika Hladnik Zakotnik

17

20

30

32

42

48

USEBINE USEH
PLANINSKIH VESTNIKOV
OD LETA 1895 DALJE NA
WWW.PUKAZALO.SI

PAKISTAN

20 **Magična dežela gostoljubnih ljudi**

Matjaž Jeran

KOLUMNA

30 **Teža lahkotnosti**

Simona Nahtigal

Z NAMI NA POT

32 **U iskanju turnosmučarske populnosti**

Mitja Peternel

INTERJUJ

42 **Simply the Best**

Martina Čufar Potard

PLANINSKA ZGODOVINA

48 **Aljaž iz Savinjskih Alp in njegov čas**

Dušan Škodič

130 LET PLANINSKEGA VESTNIKA

58 **»Kozlovska sodba« v Mojstrani**

Žarko Rovšček

58

64

68

70

73

ORIENTACIJA

64 **Ko se izgubimo**

Matej Ogorevc

TEKMOVALNO LEDNO PLEZANJE

68 **Favorita upravičila pričakovanja**

Marta Krejan Čokl

MINIATURA

70 **Zimsko ravninsko "hribolazenje"**

Marko Matjašič

71 LITERATURA

73 PLANINSKA ORGANIZACIJA

Naročilo na Planinski vestnik

Brezplačna številka
24/7: 080 18 93
01 43 45 684
trgovina@pzs.si
Ljubljana,
Ob železnici 30a

e-revija.planinskivestnik.com

Mateja Pate

Znotraj votel, okoli pa ga nič ni?

Ko srce bije hitreje

Po nevihti - teh se sodeč po anketi v gorah najbolj bojimo.

Foto Peter Strgar

V grozi, ki je silovito zakrčila sleherno mišično vlakno mojega telesa, sem obstala pred ozko skalnato polico, s katero se je končala kaverna. Vanjo sta pred nekaj trenutki, v hipu moje nepozornosti, izginila fanta. Pod polico se je grezil večstometrski prepad. Zono, ki me je občila ob pogledu na praznino na koncu kaverne, sem čutila v vsaki celici; želodec se mi je skrčil v frnikolo, skozme je šinila nenavadna bolečina.

Ob misli na najhujše – zanimivo, um sploh ni ponudil druge možnosti kot črni scenarij – sem najprej začutila vzgib obupa, da se poženem v globino in prekinem strašljivo mešanico vseh mogočih občutij ob spoznanju, da fantov ni nikjer. Nato sem se – kot v filmu – rjoveč sinovo ime, pognala na polico, ki me je okoli roba pripeljala na skalnato pobočje, kjer je bil vhod v kaverno. Nekaj metrov nad seboj sem zaslišala nedolžen glas: »Kaj je, mama?«

Množičnost na zelo zahtevni poti predstavlja več nevarnosti; gneči se je bolje izogniti, če se le da.

Foto Borut Gogala

Ko strahu zrastejo oči

Olajšanje, ki je sledilo, je bilo preprosto preveliko, da bi mladeničema lahko pripravila pridigo. Kakor da bi nepopisni, vse prežemajoči strah, kakršnega nisem občutila še nikoli prej, iz mene izsesal vso silo in odvzel moč jezi na nepremišljena pobiča. Z neskončno hvaležnostjo sem se, mlahava kot ožeta cunja, samo sesedla na skalo in zadihala.

Ne spomnim se, da bi kadar koli prej med klatenjem po gorah in stenah občutila tako hromeč, nevzdržen strah. Vedno je bil prisoten tisti zdravi, k akciji, previdnosti in preudarnemu ravnanju spodbujajoči strah; včasih v obliki nelagodja pred zahtevnim vzponom, ki je po navadi izpuhtelo ob prvem stiku s skalo, včasih v obliki sprejemanja pravih odločitev, ko stvari niso šle po načrtu ali so se zunanje okoliščine spremenile.

Po rojstvu otrok pa je strah v gorah dobil velikanske oči. Starševska odgovornost in dolgoletni umik iz sten in gora sta spletla občutke, ki sem jih ubesedila¹ po plezanju večraztežajne smeri v plezališču:

»Bil je čudovit, topel decembrski dan, razgled božanski, otroci v varstvu, po neverjetno dolgem času sem bila spet v skali, plezanje je gladko teklo ..., pa vendar nekaj ni bilo prav. Tiste blažene sproščenosti ni bilo

¹ Planinski vestnik št. 5, 2018.

od nikoder! Namesto da bi plezanje odpihnilo skrbi, jih je privabljal, vrtele so se mi po glavi v nekakšnem *crescendu* nemogočih scenarijev in dosegle vrh, ko sem si, strmeč v skalni blok nad seboj, predstavljala, kako bo sledil klico gravitacije ravno v trenutku, ko bom v njegovem dosegu, in me bo speštal v palačinko pred očmi otrok.«

Postala sem mama na preži: glej pod noge, kje hodiš, stopaj po notranji strani steze, pazi, tu je prepad ... Če je pot izpostavljena, sem na trnih. Zdaj se večkrat spomnim na očeta; zdi se mi, da sem mu ob najinem prvem uspešnem vzponu na Triglav naredila krivico ... V mladostniški vsevednosti sem ga brezbrizno obdolžila, da se mu z Luknje, kamor smo prispeli po zanimivem prečanju travnatih strmal nad Planino Zajavor, zaradi pomanjkanja kondicije ne da nadaljevati po poti čez Plemenice. Že res, da se je potil, kot da bi bil v peklu, sopol in si pogosto vzel čik pavzo; ampak iz današnje perspektive bi rekla, da ga je bilo predvsem – strah. Strah kot psa – zame! Pred vstopom v zavarovani del poti me je večkrat omahujoče vprašal, ali sem res prepričana, da želim nadaljevati. Takrat ni bilo govora o čeladah in samovarovalnih kompletih; gojzarji in nahrbtnik so bili edina hribovska oprema, ki smo jo premogli. Niti na misel mi ni prišlo, da bi odnehala, in tako se je oče moral soočiti s svojim strahom, kakor je vedel in znal. Zdaj na lastni koži doživljam tisto, za kar predvidevam, da je nekoč doživljal on – in to res niso prijetni občutki! Nenehna napetost in zakrčenost, ki hodita z roko v roki s strahom, res nista dobra sopotnika.

Usake oči imajo svoj strah

Čeprav v gorah nisem bila nikoli v zares kritičnem položaju, se je z leti vame priplazil strah, ki omejuje moje aktivnosti v gorah. Pojav ali povečanje strahu je seveda lahko posledica neprijetnih izkušenj; saj veste, kogar je pičila kača, se boji zvite vrvi.

Alpinist Franci Hrovat, ki je doživel sedemdesetmetrski padec v steni, pravi, da je imel nekaj let po nesreči kar hudo obdobje strahu, nato pa je počasi spet pridobil nekaj zaupanja; več ko je plezal, bolje je bilo. Strah kljub izkušnjam, ki so mu sicer v pomoč, ni povsem izginil, kar pa se mu zdi prav, saj meni, da je dobro, da občuti vsaj malo strahu, preden začne plezati.

Pisateljica Kristina Menih je bolj kot strah do gora vedno občutila posebno vrsto spoštovanja, kar se z leti ni spremenilo; kvečjemu poglobilo se je. Skušala se zavedati, da je v naravi samo gostja.

Plezalka Martina Čufar Potard, ki že vrsto let živi v Franciji, je svoje dožemanje strahu čez leta strnila takole: »Ko živiš v Chamonixu, kjer je helikopter vsak dan v zraku, so nesreče – in na žalost tudi pogrebi – sestavni del vsakdana; to gotovo vpliva na doživljanje gora. So nesreče, ki bi se jim dalo izogniti, in so nesreče, ko ljudje res niso imeli sreče. A zaradi tega ne bom nehala plezati in hoditi v gore. Samo bolj varne cilje si izbiram in ne grem plezat za vsako ceno. Mož Nicolas se tega še najbolj zaveda, saj je v gorah izgubil

že mnogo sovrstnikov. Zato odkar imava otroke, nikoli ne greva skupaj na kakšne bolj tvegane ture.« Alpinist in gorski reševalec Iztok Rutar gleda na strah pragmatično: ko je enkrat *sranje*, je itak treba zadevo rešiti. Če ga vidiš vnaprej, je treba pravočasno odnehati in se potem ne smiliti samemu sebi. Če je prevelik, pa si je treba priznati, da to ni več za nas, in poiskati druge Anapurne – minulo delo in nikoli potešeni plani, kaj vse bi še, gor ali dol. In ko nas zagrabi strah? Kako se izviti iz njegovega primeža? Svojo izkušnjo premagovanja strahu pred

Tudi snežni plaz je visoko na seznamu največjih strahov v gorah.
Foto Oton Naglost

Pršni plaz s Pihavca nad Zadnjico
Foto Miha Pavšek

Megla lahko v gorah izjemno oteži orientacijo in nas popolnoma zmede. Foto Miha Pavšek

U gorah me je bilo najbolj strah, ko ...

Do takrat, ko sem pri plezanju Direktne smeri v Mrzli gori doživel sedemdesetmetrski padec in se hudo poškodoval, v gorah strahu nisem poznal. Lahko bi rekel: mladost je norost. Bil sem prepričan, da se mi ne more nič pripetiti. Od padca čutim strah, preden se odpravim plezat. Pred vsakim vzponom se temeljito fizično in psihično pripravim, da mi je potem lažje. Med plezanjem pa se poskušam sprostiti in pozabiti na strah.

Franci Horvat

Franci Horvat
Ilustracija
Lorella Fermo

višino bo na naslednjih straneh opisala Andreja Frankovič. Kot so povedali sogovorniki, igrajo pri tem največjo vlogo izkušnje, pametno tveganje in psihološka priprava na ture. »Na prvem mestu je sproščeno in globoko dihanje. Ko se sprostim, je vse lažje obvladljivo,« je svojo strategijo spoprijemanja s strahom opisala Kristina Menih.

Podobno ravna tudi Martina Čufar Potard: »Ko veš, da si padca ne moreš privoščiti, ne ostane drugega, kot da nekajkrat globoko vdihneš, se umiriš in pogledaš na situacijo z mirnejšim pogledom. Po navadi se ti takrat prikaže kak odločilen stop ali *grif*, ki te pripelje iz kočljive situacije.«

Verjetno sem nekaj podobnega počela tudi sama, ko se me je po koncu obdobja aktivnega plezanja polotila panika pri samotnem vzponu po lahki smeri, ki sem jo nekaj let prej brez težav preplezala v sestopu. Nekje v spodnjem delu skrotaste stene sem doživela popolno blokado; ob pogledu navzdol sem se začela tresti in preplaval me je občutek, da mi bo zmanjkalo zraka; pogled navzgor pa stiske tudi ni olajšal. Vrnitev pod steno je bila slabša izmed dveh možnosti; kako sem se zbrala, da sem zmogla priti do vrha, se ne

Pred več leti, ko smo se s Prehodavcev čez Hribarice približevali Doliču, se je jasno avgustovsko nebo nepričakovano pooblačilo. Preden smo se sploh zavedeli spremembe, nas je ovila tako gosta megla, da smo se povsem zmedli. K sreči je zmagala preudarnost. Usedli smo se na skalo in malo počakali. Imeli smo srečo, saj se je megla že čez pol ure dovolj razredčila, da smo našli markacijo in za njo naslednjo ter slednjič srečno prispeli do koč. Hvaležni smo bili markacistom!

Kristina Menih

Mogoče me je najbolj strah takrat, ko se okoli mene dogajajo stvari, na katere nimam vpliva, temu dodam dvom vase, ob tem pa imam še preveč časa za razmišljanje, ker mi zunanji elementi, v katere sem vpet, onemogočajo akcijo, da bi položaj pričel razreševati takoj. V to kategorijo bi gotovo sodilo čakanje na izpostavljenem dolomitskem vrhu, da izpleza še soplezalec, medtem ko okoli treska, tebi pa domišljija dela sto na uro in postaneš dojemljiv za vse možne metafizične poglede na svet. Pa ko varuješ soplezalca na štantu, za katerega veš, da se ne da nič boljšega izumiti, on pa se počasi, na meji padca, prebija naprej in tudi ne more namestiti ničesar pametnega; ko si želiš, da bi sam plezal naprej, ker se ti zdi, da bi bilo od tebe odvisno, tako pa lahko le zaupaš, da bo speljal vsaj tako dobro, kot se ti v lastni nečimrnosti zdi, da bi ti. Imam tudi silno neugoden občutek, če nad mano pleza naveza, za katero se mi zdi, da ne ve ravno, kaj dela, in se, namesto da bi se ukvarjala z varovanjem, afna, kot da bi bila v telovadnici. Ampak verjetno gre za generacijski preskok in si moram priznati, da nimam več dvajset let. Ker se poskušam temu izogibati, sem – tudi zaradi padajočega kamenja – raje prvi v smeri, ali pa me ni.

Iztok Rutar

spomnim več. V telesu je ostala zapisana samo izkušnja paničnega napada.

Za razliko od Iztoka Tomazina, vsestranskega alpinista in gorskega reševalca, nisem bila sredi mogočnih skalnih skladov triglavske stene, a izhod iz stiske je bil prav tako en sam: navzgor, strahu navkljub. Takole je soočanje s strahom ob solo vzponu v Čopovem stebru v nedavno izdani knjigi *Naveza* opisal Tomazin:

»V želodcu se je ugnedila ne prehuda, a zoprna teža. V prsnem košu in grlu me malo stiska, ne premočno, vendar neprijetno. Srce bije nekoliko hitreje, kot pritiče naporu. V telo se plazi strah in ga hromi. /.../ Preprosto me je preveč strah, da bi plezal varno in dobro, kot sicer znam. Ta prekleti strah. Strahov je nešteto vrst. Zelo dobro jih poznam, mnoge od njih. Lahko bi doktoriral iz njih. Ta, ki me preplavlja danes, je moteč, ni dober, čeprav je zelo realen. Sam, brez varovanja, sem se namenil preplezati Triglavsko severno steno po Čopovem stebru. Najmanjša napaka v skoraj katerem koli trenutku več ur trajajočega plezalnega vzpona bi bila usodna. Padec bi se končal ob vznožju stene. /.../ Danes očitno ni moj dan, ni najprimernejši čas za izziv, ki sem si ga zadal. Boleče očitno je, da ne morem de-

lovati kot dobro utečen stroj, ki se ne ozira na zunanje dejavnike, temveč se premika brez motenj, brez omahovanja. Poskušam z globokim, ritmičnim dihanjem. Z oženjem zavesti, z osredotočenjem na bistvo, ki je enostavno. Skala in jaz v interakciji, ki se imenuje plezanje. Zaman skušam zapreti vrata uma pred motečimi vplivi. Ne gre. Vsakič, ko votlo zadoni, ko se zamaje oprimek ali ta na pogled ni zanesljiv, se zavedam, da je pod menoj prepad, ki me srka v globino.«

Doživljanje strahu je vsekakor močna izkušnja, iz katere se lahko veliko naučimo, pa naj gre za strah, ki hromi, ali za strah, ki na nek način opogumlja. Izkušnja, ki nam lahko tudi veliko da. Zelo zgovoren je zaključek Tomazinovega zapisa o samotnem vzponu v Čopovem stebru.

»Naslednji dan na nasprotni strani doline Vrat, v Trikotu Stenarja kot prvi prosto preplezam podobno zahtevno smer (Zajeda spominov), a z bistveno razliko. Na drugem koncu vrvi je navezan soplezalec, ki mu zaupam. Duševna obremenitev je mnogo manjša, strah ostaja v zdravih mejah, plezanje je varnejše, hitrejšo in bolj sproščeno. Doživetje je lepo in mogočno, a neprimerljivo s soliranjem Čopa.«

V gorah zdaj kot sedemdesetletna hribovka, nekdanja alpinistka, ne občutim strahu. Vse je en sam užitek in brezmejno veselje. Ampak – hribe poznam, ture so primerne mojemu znanju in izkušnjam, celo na dobre razmere in lepo vreme imam čas počakati. Ko so šli otroci po svojih poteh in so alpinistični vzponi ostali v mislih in na diapozitivih, sva se z možem podala na brezpotja in na mnoge težje, zavarovane plezalne poti doma in v tujini. Ni strahu, ko sem tam; je pa velik strah, ko gledam v dolino, ko mislim na svoje vnuke in na to, kam gre ta svet. In ta strah je strahotno velik. Ni tiste vrste, ki spodbudi telo in duha, da znata kljubovati. Je tisti, ki hromi telo in duha.

Slava Suhač

Zaenkrat v gorah nisem imela res strašnih izkušenj – oziroma jih nisem dojemala tako. Saj sem že bila ujeta v nevihto s sodro na robu Stene, a ker še nisem imela slabih izkušenj z nevihtami, me ni bilo strah, soplezalec pa tudi ni zagnal panike. Mojega moža Nicolasa, ki je v začetku kariere doživel hudo nevihto na vrhu Drujev, je zdaj slabega vremena zelo strah; zaradi črnih oblakov sva že dostikrat obrnila, čeprav ni bilo potem nič dežja.

V zelo resni situaciji sem bila, ko sva s prijateljico iskali prehod do prvega svedrovca v steni na drugi strani velike krajne poči. Svedrovec je bil tako blizu, a hkrati tako daleč. Ena naveza se je obrnila, jaz pa se zaradi dolgega dostopa do stene nisem hotela. Splezala sem po ledeniku v razpoko in nato kakšnih petnajst metrov proti svedrovcu. Ogledano sem imela razpoko, v katero bi lahko namestila *frenda*¹; ker pa se mi je

zdelo, da od tam verjetno ne bi mogla varno priplezati nazaj, če bi bilo nadaljevanje pretežko, tega nisem storila. Na srečo se je vse dobro izšlo, a slika krajne poči me še vedno opominja, da sem verjetno malo preveč tvegala. Med plezanjem me ni bilo strah; šele pozneje, za nazaj, me je stisnilo v želodcu. Krajnih poči se zdaj raje izogibam.

Martina Čufar Potard
Ilustracija
Lorella Fermo

Martina Čufar Potard

¹ Premično varovalo, ki nadomešča klin.

Iztok Rutar

S kepo v želodcu in grozo v možganih

Nesreča v steni

Najpreprosteje bi si bilo priznati, da to enostavno ni več zame. Preveč me je strah, imam otroke, dovolj sem že star (kdaj si dovolj star?), preveč sem negotov vase, preveč ... Pa vendar vem, da je to tisto, ki mi bo obogatilo notranjost, bi rekli nekateri, drugi pa, da me bo tihi občutek zadovoljstva grel v sivini vsakdana, ko bom premagal svoje strahove in trenutke slabosti.

Slaba in nekam v prihodnost odmaknjena tolažba – zdaj moram tako ali drugače rešiti situacijo: nisem v telovadnici ali na stadionu, tu ni odstopa, mesto moram preplezati, še prej namestiti dobro varovanje; moram – če želim še naprej pasti radovednost po tem svetu, moram premagati temne misli, ki mi iz globine možganov onemogočajo sproščenost – če o sproščenosti sploh lahko govorim ... Verjetno bi bilo bolje reči, da me hromijo pri tistem, za kar

Gorski reševalci imajo na zalogi kup presunljivih zgodb. Se kdaj vprašamo, kako se soočajo z njimi in njihovimi posledicami?

Foto Matej Ogorevc

vem, da sem sposoben še varno preplezati ... Moram utišati cinika, ki me sprašuje, ali ne bi v prihodnje izbral lažjih ciljev ali pa več oziroma vsaj redno treniral, če se mislim gibati nekje na meji zgornje pete in spodnje šeste stopnje in si pri tem še sam nameščati varovanje.

In takrat nekje zgoraj spet zaropota ... Stisnem se k steni, kolikor je sploh mogoče, se čvrsto oprimem tistega, kar je sploh možno držati, dvignem ramena in mednje povlečem vrat, se naredim majhnega ter ves napet čakam, da udari, in obenem upam, da bo zletelo mimo. Preketo dolgi so trenutki, ko poslušas, kako leti kamenje nekje nad tabo, se odbija sem ter tja, ti pa s kepo v želodcu in grozo v možganih veš, da ne moreš prav nič storiti, da ni prav nič odvisno od tebe, samo čakaš kot muha na pladnju, čutiš, kako se treseš, zdi se ti, da ti bodo od trzanja vratne žile potrgale kožo, zdi se ti, da v ušesih čutiš, kako ti divje razbija srce. In tega kamenja je tokrat veliko; že res, da ima strah velike oči, a zdi se mi, da ga je za cel podor.

»Pa ***, ali bi vidva že končno malo *pazla* ...!« se s tresočim maksimumom glasu, ki mi ga od strahu ohromljeno telo še dovoli spustiti iz sebe, zaderem

nekam navzgor. Cenzura in lepe navade, se strinjам, vendar ga ne poznam junaka, ki v takih trenutkih govori v zborni slovenščini. Napetost se sicer zmanjša, ne pa izgine; nadaljujem s plezanjem, vsebina iz temnih delov možganskih vijug mi vse pogostejše postavlja vprašanja, eno je bolj zlovesče od drugega. Ali sem res med padajočim kamenjem slišal tudi krik? Ali ni bil najprej krik in potem padajoče kamenje? Ali nista bila krika dva? Ali ...? Ne, končaj, to so samo tvoje temne misli, spet sta samo nekaj sprožila, zberi se, ker boš drugače imel težave ti. Splezam še malo in vprašanja se kar ponavljajo in nočejo izginiti. Ali sta odletela? Pa ne, no, ni možno ... Domišljija in strahovi imajo res neslutene razsežnosti; ne, zberi se in plezaj naprej. Ne da in ne da mi miru; zavpijem Ivanu, če se tudi njemu zdi, da sta mogoče padla ...?

»Ne vem, tudi meni ...«

Zaderem se navzgor: »Ej, a sta *uredu*?«

Na svojo grozo dobim odgovor nekje izza gladkih plošč za neizrazitim prelomom stene na najini levi strani – in to pod nama ...

»*Pomagita*« zaslišim mrmranje, za katero sem se trenutek poprej prepričeval, da pripada ovcam pod steno.

»*Pomagita*, zakaj ne pomagata ...?« Ton in barva glasu oziroma krika me zmrazita; zdi se mi, da mi bo odrezalo noge, v telesu čutim neznansko težo, roke mi švohijo, v želodcu ni več kepe, ampak kamen in zdi se mi, da hočem bruhati. Rad bi bil nekje drugje, ne tukaj ...

»Ivan, *poklič* ti center!« Jaz pa počim klin v skalo in potem še enega in še enega, nič več se mi ne zdi, da dovolj držijo, ničemur več ne zaupam. Snamem nahrbtnik in še sam poiščem telefon. Ko sva bila na spodnjem sidrišču, je obema dvakrat piskalo sporočilo SMS: Planina Dobrenjščica, poškodba ... Akcija pri nas.

Kličem Žareta, oglasi se v trenutku.

»Nas je dovolj, je helikopter in *lih* pobira, poslušam po postaji ...«

»Ne, Žare, *poslušaj*,« mu skočim v besedo, »ne kličem zaradi udeležbe, z Ivanom sva v Rjavini, zraven je mimo letela naveza, več ne vem, Ivan trenutno govori s Kranjem, sem sklepal, da bo pri nas helikopter in sem te *tel vprašat*, kakšno je tam stanje in če bi ga lahko preklical, *ma zdej* vidim ...«

»Jebela, samo to bo pa sranje, ker k nam je priletel direkt s Prestreljenika, Rjavina, praviš, to je Mojstrana, a ne? Bom *govoru*, *dej pazta*, srečno.«

Odtipkam še ženino številko; vem, da bo ta čas verjetno v avtomobilu, in tudi vem, kako zanimiva tematika za poročila znajo biti nekatere gorske nesreče. Glede na relativno eksotičnost plezalnega cilja ni ravno veliko dvomov, koliko navez je tu; zaenkrat še lahko govorim po telefonu, pozneje se pa verjetno ne bom javljal ... Oglasi se vesel glas, presenečen, ker je še zgodaj in predvideva, da bom povedal, da sva izplezala, v ozadju se sliši čebljanje hčerk.

»Ej, ne nisva *zuni*, midva sva ok, je pa odletela naveza, samo da veš, če se ne bom oglašal ...«

Glas se v trenutku spremeni v jok: »Obljubi, da ne boš ...«

»Obljubim, itak nisem sposoben ničesar več.«

Sesedem se v zabite kline, glavo s čelado naslonim na steno in za nekaj trenutkov zaprem oči, počutim se popolnoma nemočnega, na jok mi gre, moj cinični prijatelj pa me jebe, da to tukaj in zdaj v ničemer ne bo olajšalo situacije.

»*Pomagita*, zakaj ne pomagata,« prihaja izza roba in me mrazi. Pol raztežaja nižje slišim, da je Ivan končal pogovor s Kranjem.

»No, Iztok, *ki zdej*, boš plezal?«

»Ivan, ne morem ... «

»Ja *ma* *ki* bova *pol*?«

Najraje bi vse skupaj nekam poslal; kot da se nisem sam spravljal sem, kot da me je kdo silil, da sem tu, kot da ...

»Ne vem ..., *dej* mi minuto.«

Iz žepa srajce vzamem telefon, vtipkam 112, da bi prosil, naj potem, ko poberejo nesrečnika, pridejo še po naju, a v trenutku, ko pritisnem tipko klič, zvezo prekinem. Zdaj imajo drugo delo, bova že sporočila. Zberi se, če bi bil ti na nasprotni strani, bi si tudi želel pomoči; pa me spet moj cinični prijatelj vpraša: kaj pa glede na mehanizem poškodbe sploh lahko narediš?

»Pomagita, zakaj ne pomagata ...?« Ton in barva glasu oziroma krika me zmrazita; zdi se mi, da mi bo odrezalo noge, v telesu čutim neznansko težo, roke mi švohijo, v želodcu ni več kepe, ampak kamen in zdi se mi, da hočem bruhati. Rad bi bil nekje drugje, ne tukaj ...

Gobec, utihni; ti pa vsaj *probi* it naprej! Če ne drugega, boš imel vsaj čisto vest, da si vsaj poskusil nekaj narediti; da si, ko se boš pogledal v ogledalo, ne boš očital, da nisi storil ničesar in samo zmrazil ...

»Ivan, *podaj*,« nekako proti svoji volji komaj izustim in v mešanici mrazečih prošenj, krikov in očitkov izza roba med odzvanjanjem čebljanja otrok, ki sem ga slišal pred tem; ob zavedanju, da sem si trdno obljubil, da ne grem nikamor naprej; ob stapedu prizorov, ki sem jih na reševanjih že videl, in še bolj tistih, ki jih nisem in si jih nikakor ne želim, pa mi jih slika temna domišljija, da me čakajo za robom, prestrašeno zaplezam navzgor po sistemu poč, proti polici, ki jo slutim višje in za katero upam, da naju bo privedla levo v vpadnico nesrečne naveze. ●

Plezalca sta splezala višje do vpadnice ponesrečene naveze, se spustila do nje, fiksirala vrv in pomagala posadki helikopterja pri reševanju. Eden od ponesrečenih je med reševanjem umrl, drugi je bil s hudimi poškodbami prepeljan v bolnišnico. (Op. ur.)

Slava Suhač

Strah, ki mi je spremenil življenje

S plezanjem sem se začela ukvarjati v osmem razredu osnovne šole. Najprej Turnc, saj razen Šmarne gore drugih gora nisem poznala. Na Turncu so se zbirali mnogi alpinisti, ki so takrat ali pozneje stopali na najvišje gore sveta in plezali v osupljivih stenah Alp. Bila sem sprejeta v to družino, privezana na njihov štrik ter deležna učenja in spodbud tudi na alpinističnem odseku, kamor sem se vpisala še pred polnoletnostjo. Prva leta so bile moj dom Kamniške Alpe, sicer pa vsak moj prosti trenutek Turnc. Pozno v noč sem prebirala vso dostopno gorniško literaturo. Moji vzponi so postajali vse težji; v Julijcih, Dolomitih, Zahodnih Alpah in na odpravi v Hindukuš.

Nekdanja alpinistka Slava Suhač: V gorah zdaj, kot sedemdesetletna hribovka, ne občutim strahu, samo užitek in brezmejno veselje.

Foto Arhiv Slave Suhač

Ne spomnim se občutenja strahu. V mojem dnevniku ni zapisov o njem. Spomnim se občutkov v težkih smereh, ki so bile zame mejne. Spomnim se bivakiranj, slabega vremena, mnogih pogrebov hribovskih prijateljev, ki so se ponesrečili v gorah. A strahu zase, strahu pred plezanjem, hribi, slabim vremenom, slabo telesno pripravljenostjo ni bilo. O tem nisem nikoli razmišljala.

Moje ukvarjanje z alpinizmom je postajalo vse intenzivnejše. Dobri razrednik v srednji šoli mi je opravičil kar nekaj ponedeljkov in petkov. Tudi študij na takratni visoki šoli za telesno kulturo, kjer sem specializirala alpinizem in turno smučanje, mi je omogočal mnoge alpinistične vzpone. Mlajše kolege sem vodila na poletne hribovske ture in pozimi na turno smuko. Od takrat mi je ostalo v spominu nekaj dogodkov, kjer sem občutila strah za druge zaradi svojih nepravilnih odločitev. Na srečo je bilo doživljanje strahu tako, da je vzbudilo vso potrebno pozornost, znanje, izkušnje in spodbudilo pravo reakcijo. V dolini pa je vedno sledil tisti post-strah, ki je ob premlevanju minulega dogajanja sprožal grozo in vprašanje »Kaj pa, če ...?« Vse to je bilo kot nekakšen pretres, ki mi je dal vedeti, da moram biti še pozornejša, pridobiti še kakšno znanje. Potem pa se je zgodilo plezanje v Steni. Dve dobri ženski navezi v smeri Prusik-Szalay, sestop čez Plemenice v veselju, klepetu in delanju načrtov za naslednji vikend, za žensko odpravo nekoč – a kmalu – nekam ... Spomnim se postanka nad Sfingo, kot že mnogokrat prej, in potem je, ob hitenju po Bambergovi poti, prišel Strah. Priplazil se je s kljuvajočim vprašanjem: »Kaj počnem tu gori, ko pa me v dolini, doma, čaka moj mali sinček? Kar delam, je nevarno. Zelo nevarno.« Moj mali Blaž me ni čakal, bil je na lepem izletu z možem, a v moji glavi se je zgodil vihar, ki ni pojenjal in mi ga ni uspelo umiriti. Z možem Matevžem, s katerim sva sicer preplezala večino smeri, sva se veliko pogovarjala o tem, predvsem o odgovornosti in zaupanju.

Na naslednjo skupno, že dogovorjeno turo v Šite nisem šla. Bolj ali manj sem zaključila z alpinizmom. S to svojo izkušnjo in odločitvijo sem se kar precej ukvarjala mnogo pozneje, ko so čustva izgubila intenzivnost. Strahu se je pridružil sram pa jeza, bolečina, v konfrontaciji z dolžnostjo, odgovornostjo, egoizmom, ljubезnjivo, zavistjo. A viharji so se umirjali. Življenje je bilo sprejemljivo tudi brez alpinizma; morda sem zato živa in stara alpinistka, ker so bili viharji močnejši od mojih želja in iluzij.

Moja duša pripada alpinizmu, telo se mu je odreklo. Še vedno prebiram zgodbe. Ponosna sem na dosežke znancev, prijateljev, mladih alpinistov, ki jih nisem nikoli srečala, a se mi zdi, kot da jih poznam. Meni so bili nadomestilo dolgoletni družinski izleti v naravo, tudi v visokogorje, pa pogledi v morske globine. Je bilo prav ali ne, zame? Nekaj dvoma se prikrade, ko ob pisanju pogrevam minula občutja: kako bi bilo, kaj vse bi, če bi ... Hribe zdaj, v starejših letih, doživljam prav s takimi občutki kot na začetku. Ko se vračam z gora, že hrepenim po novem obisku, v vseh letnih časih. ●

Zdrs

Zgodilo se je sredi poletja, leta 1974. Moja mama – izkušena planinka, jaz – dijakinja, s prvim gimnazijskim spričevalom v žepu, moj takratni fant in sedem let mlajša sestra smo se zgodaj popoldne po dolini Zadnjice odpravili proti Doliču. Vreme je bilo idealno. Toplo, a ne prevroče. Vremenoslovci so tudi za nekaj dni vnaprej obetali stabilne vremenske razmere.

Mulatjera, ki je danes v precej klavnem stanju, je bila takrat bolj podobna cesti kot stezi, zato smo vsi štirje brezskrbno stopali večernemu cilju naproti. V koči nas je že čakala rezervirana soba. Po večerji smo se hitro odpravili spat, saj je mama načrtovala zgodnje vstajanje, da bi navsezgodaj dosegli vrh Triglava in morebiti lahko občudovali tudi razgled na morje. Ob zori smo že koračili proti obsežnemu snežišču, ki se mi je zdel kot ledenik. Oblečena v kratke hlače sem bila na čelu naše kolone. Opazila sem, da pred nami na snežišču še ni bilo planincev, saj ni bilo nobenih svežih stopinj. Godilo mi je, da sem prva v tistem jutru, in razigrano sem se zapodila na zbit sneg. Nekaj metrov sem zlahka prehodila, potem pa mi je naenkrat zdrsnilo. V trenutku sem se znašla na tleh in drsela po poledenelem snegu. Zaradi gladke ploskve pod seboj se nisem mogla ustaviti niti z rokami niti z gojzarji. Tako sem drsela kakih deset metrov, ko sem zagledala pred seboj skalo in se z vsemi močmi usmerila proti njej. Imela sem neznansko srečo, saj ob skali, kjer sem pristala, ni bilo snega, zato se vsaj ob njej nisem poškodovala. Mi je pa ledena površina dobesedno odnesla vrhno plast kože po vsej dolžini levega bedra, da je bilo vse krvavo. Nekaj krvavih madežev je zaznamovalo tudi kožo na roki, še

Kristina Menih
Ilustracija
Lorella Fermo

posebno pa se spomnim, da mi je odneslo tudi nekaj kože na levi dlani. K sreči nas je v tistem dohitela prva skupina planincev. Pomagali so se mi izkibacati iz skalnega zavetja in me spraviti na varno. Od strahu, bolečin in onemoglosti sem se tresla kot šiba na vodi. Mama me je skrbno pregledala in vso pretipala. Vse je kazalo, da me je poljubila sreča vsaj glede poškodb kosti ali udarcev. Mama je iz nahrbtnika potegnila stekleničko žganja in ga bliskovito polila po ranah, da sem tulila od bolečin. Ko sem se pomirila in smo si vsi nekoliko opomogli od šoka, pa si je oprala nahrbtnik in rekla: »No, gremo naprej.«

In smo šli. Mimo Morbegne na Triglav. Če se bo videlo morje ali ne, mi ni bilo niti malo mar, saj sem bila hud boj sama s seboj in bolečinami. A sem zmogla! Tudi čez Mali Triglav do Kredarice, potem pa mimo Planike nazaj na Dolič, kjer smo še enkrat prespali. Naslednje jutro smo jo mahnili proti domu. Približno en mesec je trajalo celjenje ran s polaganjem trpotčevih oblog in hipermanganovih obkladkov. Ko so rane zamenjale kraste, sem jih po maminem nasvetu mazala z ognjičevim mazilom. Nekaj drobnih brazgotin me še dandanes spominja na tisto triglavsko avanturo, ki me je naučila vsaj malce večje pazljivosti, premagovanja strahu ter zaupanja vase in svoje najbližje. ●

Pri prečenju trdih
snežišč kratke
hlače niso najboljše
izbira ...

Foto Oton Naglost

Andreja Frankovič

Prepadi me ne vržejo več s tira

Premagovanje strahu pred višino

Strahu pred višino se spomnim še iz otroštva, ko sem se recimo bala splezati na drevo, kjer smo imeli s sošolci hiško. Že tri stopnice po lestvi – tisti na A, saj prislonejnim nisem zaupala – so bile več kot dovolj, da me je postalo strah.

*Andreja na ferati
Hvadnik v Gozdu
Martuljku
Foto Tomaž
Hreščak*

Pred hišo smo imeli veliko staro češnjo; ob njej je bila v času zorenja tudi lestev. Nekoč sem se opogumila in splezala na drevo. Prostor, kjer veje izraščajo iz debla, je bil zelo udoben in niti ne pretirano visok, ampak meni je bilo zelo nelagodno. Do češenj

nisem prišla, saj sem se komaj upala premikati. Ko sem hotela dol, je nastala težava; od groze sem jokala kot dež. Kako mi je ob maminem dopovedovanju, naj se obrnem in plezam vzvratno, uspelo priti na varna tla, se ne spomnim več.

Zahtevne planinske poti do konca srednje šole niso bile del mojega programa v prostem času; o njih nisem niti razmišljala niti nisem imela sopotnikov, ki bi zahajali nanje. Če se je tu in tam pojavilo kakšno zahtevnejše mesto s klini, da je bil prehod lažji, ni bilo "konec sveta". Pogled navzdol na strmih pobočjih mi nikoli ni delal težav; bolj problematičen je bil pogled s kakšnega razglednega stolpa: noge so postale mehke, pojavilo se je črvičenje v trebuhu in včasih celo rahla vrtoglavica.

Déjà vu pod Triglavom

Bolj redno sem začela zahajati v gore s svojim partnerjem kot brucka. Tako je nekoč padla ideja, da se lotiva tudi Slovenske planinske poti. Kako leto pozneje, ko sva že pridno nabirala žige, sva se, "mlada in neumna", julija odločila za večdnevno turo po Julijcih. Danes se zdi skoraj nemogoče, da sva bila v visoki sezoni skoraj edina obiskovalca v sicer zelo obleganih kočah (Komna, Triglavsko jezera, Prehodavci, Dolič, Planika, izvir Soče ...); redko koga sva srečala v tistih dneh na poti. Nisva imela natančnega načrta; kar spotoma sva se odločila, da greva z Doliča prek Triglavske škrbine tudi na Triglav.

Nekje tik pod vrhom me je, medtem ko sem bila čisto odvisna od klinov pod nogami in v rokah, zgrabila panika, podobna tisti iz otroštva na češnji. Občutek, da se ne morem več premakniti, ker bom omahnila. Mehke, tresoče se roke in noge. Občutek, da se ne morem več držati, da ne morem ne naprej in ne nazaj. Za piko na i sem pogledala še navzdol. O moj bog.

Nekje tik pod vrhom me je, medtem ko sem bila čisto odvisna od klinov pod nogami in v rokah, zgrabila panika, podobna tisti iz otroštva na česnji. Občutek, da se ne morem več premakniti, ker bom omahnila. Mehke, tresoče se roke in noge. Občutek, da se ne morem več držati, da ne morem ne naprej in ne nazaj. Za piko na i sem pogledala še navzdol. O moj bog. Tomaž je bil v skalah nad mano; čisto obupana sem izjavila, da si ne upam več nikamor. Kako je takrat ukrepal in kako sem se sestavila, da sem lahko šla naprej, se niti ne spomnim več. Kristalno jasno mi je bilo, da je edina možnost, da se umirim in grem dalje. Malo sem počakala, da sem se zbrala in potem tresoča se nadaljevala; tako sva srečno prišla do vrha. Po grebenu do Malega Triglava in Planike nisem imela nobenih težav več. Pred nami so zelo previdno, uporabljajoč samovarovalni komplet, hodili tujci z vodnikom. Ne bom pozabila, kako je nekdo iz skupine pripomnil, da delujeva tako suvereno, kakor da hodiva po ravnem v dolini. Jah, če bi me videl malo prej ...

Zgrabi strah za roge!

Sledila so leta, ko sem se klinov in jeklenic raje izogibala, tudi zato, ker sva začela hoditi v gore s psi; zahtevne poti sploh niso prišle v poštev. Ko so me nekoč prijateljice vprašale, kaj si želim za rojstni dan, sem izjavila, da vstopnico za *zipline* v Planici. Misel na to avanturo je bila povsem izven moje cone udobja; prijateljice so me imele za noro, a meni je bil to izziv, da sama sebi dokazem pogum. Dokler nisem bila na vrhu skakalnice, sem bila prijetno vznemirjena; tam gori pa bi najraje zbežala. S kepo v grlu in zoprnimi metuljčki v trebuhu sem se pogumno soočila z izzivom in – od takrat je *zipline* ena mojih najljubših "traparij". Hitreje in višje gre, bolje je. Ampak – ta višina ni enake vrste višina kot tista na izpostavljenih mestih v gorah. Na *ziplinu* nisem imela nikoli občutka, da je nevarno, ni bilo strahu pred padcem, čeprav je globina pod jeklenico lahko res impresivna. Spusti po *ziplinih* so zagotovo pripomogli k "otoplitvi odnosov" z železjem.

Ko sem pred leti na Mastermind akademiji opravila izobraževanje za praktika nevrolingvističnega programiranja, sem se strahu pred višino lotila "po šolsko": namerno, sistematično, s tehnikami, ki sem se jih naučila na tečaju: *swish* (pri kateri se slika starega, neželenega vedenja zamenja z novo), *fast fobia cure* (kjer si »grozljivko« z nami samimi v glavni vlogi ogledamo z dvojne distance, jo zavrtimo nazaj, dodamo smešno glasbo itd., ob vsem tem pa se občutki povsem spremenijo), vrtenje strahov (občutek strahu ima svojo smer in naš um jo je sposoben spremeniti, s tem pa se zmanjša tudi strah), sidranje (ko ustvarimo sprožilec želenih občutkov, v mojem primeru je bil to stisk pesti, v katero sem »shranila« odločnost in pogum), samohipnoza (vizualizacija želenega izida ob različnih pozitivnih samosugestijah, zavestnem dihanju itd.).

Kmalu po zaključenem izobraževanju sem se prijavila na tečaj feratanja v Mojstrani, da bi preverila, ali sem bila s tehnikami res uspešna. Želela sem pridobiti pozitivno izkušnjo, da bi lažje izbrisala negativno sidro, ki mi ga je predstavljalo železje na planinskih poteh, in se naučiti, kako ga varno uporabljati. Nisem pričakovala raketne znanosti; nujno sem potrebovala pozitivno izkušnjo in občutek varnosti, da me vodi nekdo, ki obvlada. Tomaž ni hotel z mano, čeprav sem pričakovala, da bova šla na tečaj skupaj; menda je bilo tako še bolj "pristno", ker sem bila res prepuščena sama sebi.

V Mojstrani sem uspešno premagala samo sebe in si dokazala, da zmorem, da me pogled v prepad ne spravi več s tira in da so varovala moji pomočniki in zavezniki, ne pa sovražniki. Pozitivne občutke sem še v isti sezoni okrepila z nekaj dodatnimi turami po zahtevnejših poteh in v tem res zelo uživala; včasih sem šla na pot tudi sama – občutek svobode je res izjemen! Ne trdim, da je strah povsem izginil, nekaj nemira je še vedno ostalo, a me ne ovira; verjamem, da gre za tisti koristen strah, ki me opozarja na nevarnosti in previdnost. ○

Andreja na zelo zahtevni planinski poti na Peco
Foto Tomaž Hreščak

Iztok Tomazin

Strah – kralj gorniških občutkov

Namesto pričujoče kratke kolumne bi o strahu lahko napisal več člankov in knjig. Na podlagi lastnih bogatih dolgoletnih izkušenj na podlagi opazovanj in študija. Strah je pojem, je človekovo primarno čustvo, je občutenje in so občutki, ki nas na duševni, pa tudi na telesni ravni spremljajo vse življenje. V nekaterih okoljih, v nekaterih okoliščinah in situacijah še posebej izrazito.

V gorništvu, tako kot pri vseh drugih zahtevnih, potencialno nevarnih dejavnostih je občutenje situaciji primerne strahu in konstruktivno soočanje z njim izjemno pomembno. Pogosto kar ključno – za izvedbo nekega dejanja, za lepoto narave primerno doživljanje, včasih tudi za preživetje.

Strah bi moral biti kralj občutkov v gorah. Kralj, ki se ne izpostavlja, a je vseprisoten nekje v ozadju: vsi vedo zanj in ga spoštujejo, upoštevajo, a vključi se le, ko je nujno potrebno, takrat ko drugi (občutki, misli in druge kreacije našega uma) odpovedo. Nekakšna parlamentarna monarhija v naših glavah in telesih, ki jih gorniki včasih ogrožamo zaradi radovednosti, ambicij, želja, hrepenenja, gorski reševalci pa seveda tudi zaradi bolj plemenitih vzgibov.

Poleg znanja in izkušenj, opreme, preudarnosti in vsega drugega, kar naše bivanje in delovanje v gorah ali pravzaprav kjerkoli naredi bolj varno in uspešno,

je prav strah v katerikoli obliki pogosto tisti »mehanizem«, ki najbolj skrbi za varnost nekega početja. Opominja nas, zavira, včasih tudi ustavlja in preprečuje nepravne, nevarne odločitve in dejanja. Vpliva, da se česa lotimo bolj resno, odvrča nas od neumnosti in pretiravanja. Je graditelj spoštovanja ali celo strahospoštovanja do gorskega okolja in dejanj, ki se jih tam lotevamo.

Eden večjih, včasih največjih izzivov v gorništvu je, kako in kdaj upoštevati strah, kako se soočiti z njim, kako ga uravnati ali presegati. Kako ga postaviti na pravo mesto glede na situacijo, glede na nevarnosti, naše želje in cilje. In seveda glede na naše sposobnosti in izkušnje. Zato da nas po nepotrebnem ne ohromi, onesposobi in da je hkrati v varovalni funkciji. Konstruktivno soočanje s strahom je včasih prava umetnost. Strah je lahko motivator ali zaviralec, lahko je opozorilo, včasih alarm, gorivo pozornosti in osredotočenosti. Je občutek, čutenje, ki nam omogoča dosežke in preživetje ali obratno. Sam se večkrat šalim, da bi lahko doktoriral iz tematike strahu – tolikokrat sem ga že doživljal v najrazličnejših oblikah in intenziteti, v najrazličnejših situacijah – v gorah, pod njimi in v zraku nad njimi. V mlajših alpinističnih letih sem rad alpiniste delil na različne skupine ali tipe glede na njihove značilnosti. Na primer na ljubitelje alkohola in tiste druge, na glasne, ekstrovertirane važiče in tiste bolj tihe, skromne, pa na tiste, ki so bili na *ferajnu* predvsem zaradi plezanja in alpinizma in tiste druge, ki so tam vedrili in oblačili bolj zaradi družbe. Ena prvih in najpomembnejših delitev pa je bila delitev na tiste, ki imajo zdrav, večinoma situaciji primeren občutek strahu, in na tiste, pri katerih je bil vtis, da skoraj nimajo strahu ali pa vsaj niso v stiku z njim. Tiste na prvi vtis neustrašne sem kot alpinistični začetnik občudoval, saj me je bilo zelo strah globine. Pozneje, ko sem bolje spoznal alpinizem in vedno več alpinistov, pa tudi svojo duševnost v kontekstu alpinizma, pa se je marsikaj spremenilo. »Neustrašnih« nisem več občudoval, bolj sem se jih bal in jih pomiloval, nič preveč rad nisem plezal z njimi oziroma če sem, sem bil še posebej previden.

Iztok Tomazin
Ilustracija
Lorella Fermo

V mojih očeh so bili kandidati za nesreče, pogosto smrtno. Večkrat sem za čisto konkretne alpiniste rekel, da ne bodo dolgo živeli, in na žalost sem se le redko zmotil.

Nasprotni pol »neustrašnih« v gorah pa so obiskovalci gora, s katerimi se pretežno, a na srečo ne prepogosto srečujemo gorski reševalci – ljudje, ki nekritično precenijo svoje zmožnosti, ki preplavljeni s strahom, včasih celo paniko, niso več sposobni nadaljevati poti in jih moramo varno spraviti v dolino. Včasih se to zgodi celo v objektivno nenevarnem, neizpostavljenem terenu, kjer se čudimo, kako nekdo ne more ne naprej ne nazaj, se trese od strahu ..., ampak človekova duševnost je neskončen vir raznolikosti, vključno s presenečenji.

Prava neustrašnost ni nedoživljanje strahu, pač pa doživljanje tega intenzivnega, kompleksnega občutka, čutenja, čustva (odvisno od manifestacije), zavedanje strahu, soočanje z njim, njegovo opazovanje, raziskovanje in predvsem konstruktivno uravnavanje. Torej ne zanikanje, pač pa upoštevanje ob hkratnem delovanju, primernem situaciji ali načrtom. Pri nekaterih stvareh, v moji izkušnji

predvsem pri solo plezanju in skakanju BASE, pač ne sme biti napake, strah te ne sme ohromiti ali kako drugače vplivati na tvoje reakcije in dejanja. Vendar če nisi v stiku z njim, hitro lahko prestopiš mejo, onkraj katere ni vrnitve.

Pred kratkim smo v medijih lahko zasledili polemiko o (ne)doživljanju strahu med psihopati, pospremljeno z zelo neposrečenimi primeri, med katerimi so bili izpostavljeni tudi gorski reševalci, ki naj bi bili primeri psihopatov, ker naj ne bi čutili strahu. Kako

Prve sekunde po skoku v prepad. Popolna zbranost in brezmejni užitek letenja prekrijeta strah.

Foto Iztok Tomazin

Iztok Tomazin in legenda skakanja BASE Stane Krajnc na robu stene Monte Brenta, pred skokom. Nasmeh in strah se ne izključujeta.
Foto Arhiv Iztoka Tomazina

Iztok Tomazin med solo vzponom v Tulovih gredah - uravnavanje oziroma obvladovanje sicer zelo utemeljenega strahu pred padcem je pri solo plezanju zelo pomembno.

Foto Martina Zupančič

omejeno, kako daleč od resnice! Takrat sem prese-nečen ugotovil, da celo nekateri ugledni psihologi in psihiatri, torej ljudje, ki naj bi se poglobljeno, strokovno in znanstveno ukvarjali s človeško duševnostjo, torej tudi s strahom, ne ločijo med neču-tenjem strahu (ena od lastnosti psihopatov) in med njegovim uravnavanjem in preseganjem. Velika večina gorskih reševalcev ni psihopatov, kajti strah čutijo, čutimo, vendar na konstruktiven način – uravnavamo ga, do neke mere tudi obvladujemo, v precejšnji meri tudi s pomočjo velike motivacije pomagati drugim. Strah nas ne sme ovirati pri zah-tevni, tveganih reševanjih, a hkrati moramo biti v stiku z njim in se zavedati, da je med pomembni-mi dejavniki varnosti. Med gorskim reševanjem je

lahko še dodatno nevarno, ker velika motivacija, želja pomagati, nekoga rešiti, lahko zelo vpliva na uravnavanje strahu, ga otopi ali celo ugasne ter tako zamegli presojo resnične nevarnosti. Zato včasih tvegamo več, kot bi tvegali zaradi svojih načrtov, užitkov.

Danes, po petdesetih letih intenzivnega ukvarjanja z alpinizmom v vseh oblikah in le nekaj let krajšim ukvarjanjem z nekaterimi drugimi nevarnimi dejavnostmi, mi je soočanje s strahom in števil-nimi subtilnimi sporočili, ki ga pogosto spremlja-jo, še vedno enako velik izziv, enako pomemben predmet raziskovanja, predvsem pri sebi, včasih tudi pri drugih.

Najhujši in najpogostejši strah, ki ga doživljam v zadnjem obdobju, je pri skokih BASE, kar je razum-ljivo glede na objektivne nevarnosti tega sicer ču-dovitega početja, ki je od vseh človekovih načinov letenja še najbližje izvirnemu letenju ptic. Učna ura, bolj rečeno učne minute doživljanja, soočanja, opazovanja strahu in njegovih manifestacij v naj-različnejših oblikah pri sebi in drugih je, ko skakal-ci BASE stojimo na robu stene kje v Dolomitih, v Arcu ali kjerkoli druge in se pripravljamo na skok v prepad. Marsikaj takrat doživljamo, tudi številne odtenke strahu, ki jih moramo obvladovati ali še bolje uravnavati, saj so hromeči učinki strahu lahko smrtno nevarni. Psihoterapevtka, ki je bila nekoč prisotna, ko smo se na robu stene Monte Brenta pripravljali in skakali v globino, je takrat zapisala: »Tu je kot v svetišču, kjer je vsak slečen pred svojo resnico strahu.« Bolj površni opazovalec bi najbrž zapisal: »Strah je kar šprical okoli.«, še površnejši opazovalec pa bi utegnil dejati: »Sami psihopati, ki jih ni strah skakati v prepad ...«

Posebna entiteta je strah za nazaj – ko se je kaj dramatičnega, nevarnega zgodilo in smo imeli občutek, da nismo imeli vsega v svojih rokah, da nam je pomagala preživeti predvsem sreča ali kakor koli to poimenujemo. Potem to podoživljamo, včasih znova in znova. Mnogi izkušeni alpinisti in gorski reševalci smo to že izkusili. V skrajni obliki se to lahko pretvori v posttraumatsko stresno motnjo, v bolj konstruktivni smeri pa seveda v grajenje iz-kušenj, previdnosti in seveda v hvaležnost, da nam je bila dano nekaj doživeti in preživeti. In se iz tega kaj naučiti.

Če že ne kralj, pa naj bo v gorah strah vsaj naš tihi, praviloma neopazni spremljevalec, s katerim smo neločljivo povezani, pravzaprav navezani na isto simbolno vrv, ki nas tako kot prava plezalna vrv z zaupanja vrednim soplezalcem na drugem koncu navdaja z zaupanjem in zavestjo, da se bo napela in preprečila padec v globino le, ko bo nujno potreb-no. ●

Kolumna izraža stališče avtorja in ne nujno tudi uredništva in Planinske zveze Slovenije.

Veronika
Hladnik Zakotnik¹

Vremenske fobije

Katerih vremenskih pojavov se lahko bojimo

Strah je znotraj votel, zunaj ga pa nič ni, bi rekel kdo. Vsi, ki radi preživljamo čas v naravi, naj si bo v hribih ali na sprehodu v bližnjem gozdu, si najverjetneje težko predstavljamo, da bi nas bilo strah sončne svetlobe, oblakov ali vetra. Toda če fobije, povezane z vremenom, ne bi obstajale, jim ne bi dali imen.

Morda poznate koga, ki se boji neviht, grmenja in strel – tak človek trpi za astrafofobijo. Po najboljšežnejših poplavih pri nas leta 2023 se je pri marsikom razvila antlofobija, to je strah pred poplavi. Ko poleti ostajamo raje v hladnih prostorih, kot da odidemo ven na razbeljen beton, bi skorajda lahko rekli, da trpimo za termofobijo – strahom pred visokimi temperaturami. Vsem, ki ob deževnem vremenu ostajajo doma, bi lahko naprtili ombrofofobijo – strah pred dežjem. Kogar pa je strah oblakov lentikularisov, ki spominjajo na neznane leteče premete, ali kakšnih drugih oblakov, se ga loteva nefofobija.

Fobije, povezane z vremenom, se običajno razvijajo na podlagi travmatičnih izkušenj; npr. če smo bili priča ekstremnim vremenskim dogodkom, smo ob

vremenskih ujmah izgubili kakšnega sorodnika ali prijatelja ali pa smo ta strah prevzeli od drugih. Nas je, tudi če nimamo z vremenom povezanih fobij, v gorah lahko strah (ekstremnih) vremenskih pojavov? Vsekakor, a strah je povezan predvsem s poškodbami, do katerih lahko pride ob ekstremnih vremenskih situacijah, ali pa z neprehodnostjo poti, ki je posledica ekstremnega vremena.

Nevihte

Najbolj strah nas je verjetno neviht. Pa ne grmenja, temveč strel. Groma se bojimo šele takrat, ko zelo hitro (praktično v istem trenutku) sledi blisku, saj to pomeni, da je nevihta že nad nami. Sploh na poteh, ki so zavarovane z jeklenicami, skobami in klini, se

¹ Agencija Republike Slovenije za okolje.

Podori, pogost pojav v naših gorah, so se v anketi uvrstili na šesto mesto med najpogostejšimi vzroki za strah obiskovalcev gora. Foto Aleš Zdešar

Da nas med padanjem ne oplazi drevo, moramo imeti res srečo. Nekatera drevesa namreč v dolžino merijo celo nekaj deset metrov, v širino pa pri krošnji nekaj metrov.
Foto Veronika Hladnik Zakotnik

med nevihtami ni dobro zadrževati. Če imamo pri sebi opremo, ki privlači strele, jo odložimo stran od sebe. Tudi če pot ni opremljena z železnimi pomagali, lahko kamnina pod našimi stopali privlači strele. Nekatera naše gore imajo izrazito rdečo barvo skal, kar nam pove, da vsebujejo veliko železa. Tam boste na poteh našli mnogo rdečega drobirja, ki ga niso pridelale zgolj človeške noge, temveč tudi strele.

Strel se običajno bojimo tudi, kadar smo v gozdu ali v bližini vode. Gotovo ste že videli kakšno drevo, ki ga je strela razcefrala na trske, ki so poletele metre daleč naokrog; voda pa je dober prevodnik elektrike. Nevihte včasih spremljajo še zrna toče, ki običajno v gorah sicer niso prav velika, poskrbijo pa predvsem, da se ozračje zelo hitro (v le nekaj minutah) ohladi, celo za okoli 10 °C. To nas lahko poleti presenetiti, in če s seboj nimamo dodatnih dolgih oblačil, lahko pride do podhladitve. Pogosteje pa nevihte spremljajo obilne padavine, ki se izlijejo iz oblakov nad nas

Megla zmanjša vidljivost in oteži ali celo onemogoči orientacijo ter hitro napredovanje po poti, medtem ko rdeče železove kamnine privlačijo strele.

Foto Veronika Hladnik Zakotnik

v le nekaj minutah. Teh nas je najbolj strah, če naša pot poteka po hudourniški strugi ali po pobočjih, kjer smo že prej opazili razpoke in natrgano zemljino, ki je posledica preteklih obilnih padavin. V takih primerih se kaj rado zgodi, da bodo nove obilne padavine povzročile nastanek zemeljskega plaz.

Veter

Se lahko bojimo vetra? Lahko, še najbolj, kadar smo na izpostavljenih grebenih. Ne bojimo se povprečnega vetra, temveč sunkov, ki lahko dosežejo tudi okoli trikrat večje hitrosti kot povprečen veter; pridejo skorajda iznenada, nas presenetijo, spravijo iz ravnesja ali celo podrejo na tla. Ob močnem vetru nismo varni niti v gozdu, saj močni sunki vetra lomijo veje, izruvajo pa tudi cela drevesa. Da pade odlomljena veja ravno nam na glavo, moramo imeti res smolo; da pa nas ne oplazi več metrov visoko drevo, ki pade na tla ravno v trenutku, ko smo blizu, pa moramo biti rojeni pod srečno zvezdo. Enake poškodbe kot veter povzroči tudi kombinacija močnega vetra in sveže zasneženih, morda celo šeolistanih dreves z zelo mokrim snegom. Odlomljene veje ali podrta drevesa povzroči še en vremenski pojav, in sicer žled. Zaradi njega so po tleh padali tudi daljnovidci, ki jih na srečo v gorah ni, so pa postavljeni ob nekaterih vznožjih gora.

Nizke temperature in sneg

Strah nas je lahko negativnih temperatur, ki povzročijo, da mokre poti prekrije ledena plast. Poledenele poti botrujejo zdrsom; kaj bi zato dali, da pod nami ni prepada, ko stopimo na led. Zdrs na travah lahko povzročita rosa ali slana; obe jih naredita spolzke. Konec koncev spodrsnemo zgolj na mokrem listju, ki prekriva skale. Čeprav ga imamo običajno radi, pa nas je lahko strah tudi snega, saj zakrije morebitne pasti. Ob večji količini novozapadlega snega na strmejših pobočjih nas je strah, da bi sprožili snežni plaz – ali pa da bi se nad nami sprožil sam od sebe in nas zasul. Nevaren je napihan sneg, pa šibke plasti v snežni odeji, ki jih od zgoraj ne vidimo, lahko pa jih prepoznamo, če naredimo prerež snežne odeje. Težava je tudi ne-

Ob žledu se lomijo drevesne veje, ki zakrijejo poti, a hkrati to odkrije marsikateri razgled.

Foto Veronika Hladnik Zakotnik

sprijetost snega s podlago, ki je od zgoraj ne moremo videti, mogoče pa je opaziti razpoke v snegu, ki so prvi znanilec snežnih plazov ob dodatni obremenitvi. Smo stoodstotno prepričani, da sneg ni zakril vhoda v jamo ali brezno pod nami? Poleti nismo pretirano veseli niti prečenja večjih snežišč na poteh, saj brez primerne opreme tudi te botrujejo zdrsom.

Sonce

Nazadnje nas je lahko strah sonca, njegovih ultravijoličnih žarkov in z njimi povezanih opeklin, ki jih povzročijo na nezaščiteni koži. Sonce nas ne opeče samo poleti, temveč tudi ob spomladanski smuki. Ultravijolično sevanje se namreč od snega odbije, naša koža ter oči pa zato dobijo podvojeno količino tega sevanja. Dolgotrajno gledanje v sneg z nezaščitenimi očmi povzroči snežno slepoto. Ob odhodu v gore nas lahko skrbijo še visoke temperature. Vro-

činski valovi ne prinesejo visokih temperatur samo nižinam, temveč tudi hribom, ob višji vlažnosti zraka pa toplotno obremenitev, zaradi katere se ob fizični dejavnosti še intenzivneje potimo, in če ne uspemo dovolj hidrirati našega telesa, pride do dehidracije.

Megla je tista, ki ne povzroča neposredno poškodb, a se jo lahko vseeno bojimo, saj zmanjša vidljivost in oteži ali celo onemogoči orientacijo. Ob njeni prisotnosti namreč še markacij ne vidimo.

Namen tega prispevka seveda ni, da se bomo bali vsega, kar nas z vremenom povezanega lahko doleti v hribih, ali da pridobimo kakšno v uvodu omenjeno fobijo, temveč da se zgolj zavedamo, česa v povezavi z vremenom nas je v gorah upravičeno lahko strah. Če bi nas bilo strah vsega, kar se nam na poti lahko pripeti kot posledica vremena, bi vedno ostali v dolini, tako pa se pred strahovi lahko že vnaprej delno zaščitimo. Pred odhodom v gore preverimo vremensko napoved, skrbno načrtujemo turo in se primerno opremimo. Uporabimo svoje znanje in izkušnje, opazujemo svojo okolico in prilagodimo cilj vremenskim in drugim razmeram v naravi, da se varno vrnemo v dolino. ●

Nevihta lahko drevesno deblo spremeni v kup zobotrebec.

Foto Veronika Hladnik Zakotnik

Ob močnem vetru v gozdu nismo varni, saj močni sunki vetra lomijo veje, izruvajo pa tudi cela drevesa.

Foto Oton Naglost

Matjaž Jeran

Magična dežela gostoljubnih ljudi

Družinski trekking v Karakorumu in Hindukušu

Vozimo se čez prvo gorato območje na severozahod Pakistana. Ta del dežele, pred prelazom Lovari, pripada plemenu Paštunov. Smo zelo utrujeni od kombinacije letov in vožnje, ki sledi, brez nočnega postanka, a se z Alenko zelo veseliva povratka v mesto Chitral. Dvajset let je od najinega študentskega raziskovanja in ne moreva skriti navdušenja, da se dežela tu na severu ni prav dosti spremenila. Razen mobilnih telefonov je vse po starem. Najina sopotnika, potomca, sicer najstnika v cvetu pubertete, večkrat zavijeta z očmi in glasno izražata frustracije nad načrti staršev in deželo.

"Kakšna beda!" 24-dnevne družinske počitnice obetajo tri zahtevne trekinge s težkimi nahrbtniki, brez nosačev, povrh vsega morata biti dekleti zaviti v ruti, izpostavljeni smo Talibanom in prosjaškim otrokom, možnim driskam ..., najstnika pa še lastnima staršema, ki sta, nezaslišano, celo zelo navdušena

prvega hotela, potrebovali smo garantno pismo. A niti izjemno izkušenemu agentu ni uspelo razumeti našega pristopa k temu popotovanju – mi štirje in štirje nahrbtniki, minimalna logistika in minimalni stroški, v načrtu pa trije zahtevni trekingi. Trekinge podrobno proučiva in jih zavestno skrčiva na polo-

Prebivalka vasi Sholkoch iz ljudstva Kho, ki nas je po 20-ih letih ponovno gostila na izhodišču Thui An trekinga.
Foto Matjaž Jeran

nad deželo. Kakšna krivica, prijatelji pa medtem vsaj na Jadranu, če ne v Grčiji. Šestnajstletni Nejc sicer komaj čaka, da pobegnemo v hribe in stran od ljudi, ki zanj pomenijo raznovrstne skrbi, petnajstletna Iza pa v resnici ne izkazuje nobenega navdušenja. Ne še.

Določeni okviri nenavadnih počitnic

Načrtovanje počitnic je temeljilo na dvajset let starih izkušnjah in poznanstvih ter vodničku Lonely Planet *Trekking in Karakorum and Hindukush*. Precej je bilo tudi komunikacije z lokalci po WhatsApp, Instagramu in Messengerju. Brez pomoči lastnika trekingaško-odpravske agencije Blue Sky Treks and Tours ne bi dobili niti vize, saj ni zadoščala rezervacija zgolj

vico predvidenih dni. Z manj hrane in manj logistike v razpoložljivi čas stisneva več poti in več doživetij. Vmes določiva skromno, a premišljeno odmerjene dni za počitek in oskrbo z nujnim ter premike od ciljev na izhodišča. Rezerviram tudi hotele v strahu pred prezasedenostjo; je le avgust in Aleš Česen piše, da je postal ledenik Baltoro popularen ... Rezervacije omogočajo tudi odpovedi, vse možnosti puščamo odprte. Srednji razred ponudbe nočitev z zajtrkom na Booking.com za štiri osebe stane 30 evrov. V odročnih krajih si pomagam z Google Maps in sporočili WhatsApp; tako se med drugim dogovorim tudi za privatni prevoz z džipom po prvem trekingu. Vse skupaj organiziram zelo evropsko, urnik je tesen in kar malo ošabno zastavljen. Vseeno pa se zavedam, kam smo namenjeni, da je naš načrt izjemno ambiciozen, da so prelazi visoki, nahrbtniki težki (10/13/16/20 kg), motivi v ekipi pa od zelo zmernih do verjetno nekoliko prenapihnenih. Starša – načrtovalca se zavedava, da so naše možnosti za realizacijo celote dokaj nizke, sva pa odločena, da skušamo slediti načrtu, dokler bo to le mogoče. Načrt poznamo vsi, vedno lahko izbe-

Turistična znamenitost, 194 metrov dolg most Husseini čez reko Hunza, in iglami Passu v ozadju
Foto Matjaž Jeran

remo alternative, samo skregati se ne smemo! Pomagamo si z brezplačno aplikacijo Fatmap in plačljivo aplikacijo Bergfex touren, slednja omogoča sledenje GPX tudi brez signala.

Izbor trekingov čez pretežni del severnega Pakistana sledi od severozahoda preko centra do severovzhoda. Izbiramo med odprtimi trekingi – za katere ne potrebujemo zahtevnih in dragih dovoljenj; tehnično nezahtevnimi – brez derez in cepinov; logistično-ce-

Tudi v mraku se na ulicah Gilgita, prestolnice severnega Pakistana s 150.000 prebivalci, počutiš povsem varno.
Foto Matjaž Jeran

novno dostopnimi; srednje dolgimi (do 47 km v treh dneh) in zato izvedljivimi brez nosačev. Bistvo vsega pa iščemo v neokrnjenem okolju brez množic turistov. Za konec pa bolj lagoden zaključek, ki ga vsi jemljemo kot nek ideal: dve noči v prestolnici Baltistana, torej v Skarduju, in vožnja po Karakorum Highway v Lahore. Mladinca od prvega dne odštevata do po njunem največje zanimivosti počitnic – legendarne nore ceste, ki je šele leta 1978 povezala Hunzo s Pakistanom. Povratnika pa se zavedava, da bo v zadnjih dneh sledila kontemplacija, ki se je zelo veseliva. A kaj vse nas čaka od takrat, tega še sam Alah ne ve!

Prvi trekking: Thui An

Znaki nedavnih rekordnih padavin, o katerih sva brala že na letališču v Istanbulu in ki naju že dva dni zelo skrbijo, so vidni vsepovsod. Resno razmišljava, če bi načrt povsem obrnili na glavo, hudourniki so odnesli ceste, reka Chitral odnaša viseče mostove, cesta na sever je prekinjena na več mestih. A podatki novih znancev z Instagrama, da je premik na sever mogoč z več prestopanji, nas obdržijo v začrtanem toku. Po lahkotnem dnevu pri plemenu Kalašev, zelenooki naj bi bili potomci vojske Aleksandra Velikega, ob svitu krenemo proti cilju v odročno dolino Upper Yarkhun. Dvakrat presedemo, vmes en kilometer prepešamo kot begunci skupaj s stotnijo domačih potnikov, vendarle po desetih urah in dvesto kilometrih z nasmeški prispemo na cilj. Vsi vozniki so odlični, za pravega jokerja pa se izkaže zadnji, ki nas s toyoto na štirikolesni pogon odpelje čez hudourniške nanose, ki so zasuli celo vas, in nam pomaga izboriti prehod mimo vojaške kontrolne točke. Vojaki namreč

dolgo vztrajajo, da potrebujemo dovoljenje, saj smo že povsem blizu Wakhanskega koridorja, 40 kilometrov od Afganistana. Bojijo se aktivnosti Talibanov, kar pa je, kot vidimo in slišimo, predvsem alibi za represijo nad lokalnim prebivalstvom. Dežela je ujetnica vojske, v mestih pa policije. Vojska bodisi likvidira bodisi za zapahe spravi vsakršnega sposobnega politika, takšnih obdobj je bilo več od leta 1968. Večina mladih mož, ki to zmorejo, delno zaradi brezposelnosti delno zavoljo vojaške kliše emigrira v tujino ali vsaj v večja mesta na jug dežele. Preprosto ne prenesejo obsojenosti na ruralno življenje, čeprav jim v resnici nič ne manjka. Aga Khan, vodja ismailistov, jim postavlja šole in dispanzerje, kar financirajo podjetniki po vsem svetu s prostovoljnimi mesečnim prispevkom v višini 20 do 50 odstotkov od mesečnega dobička. Družina s celoletnim prihodkom od prodaje žita ali češenj plačuje šolnino v privatni šoli, ki je mnogo kvalitetnejša od brezplačne javne. Tujci kakovost razberemo iz vrhunske angleščine, ki jo govorijo 12-letniki. Večina očetov v šole pošilja tudi dekleta.

Po vožnji, polni zapletov, imamo dve nalogi: najti moramo vodnika, ki nas bo z naslednjim dnem tri dni spremljal na 47-kilometrskem trekingu čez 4500 metrov visok prelaz. Drugi izziv pa je najti vodnika, ki naju je spremljal čez ta prelaz pred dvajsetimi leti. Če nam uspe drugo, bo zagotovo urejeno tudi prvo. Pol ure po prihodu v vas sedimo na verandi hiše v lasti brata vodnika, ki ga iščeva. Kuha se večerja, dodeljena nam je soba za goste z lastnim straniščem, nosijo nam marelice in čaj, izza vseh vogalov se nam nasmihajo člani velike družine. S sliko, posneto pred dvajsetimi leti, ki smo jo prinesli v skromen dar, smo

*Taborišče Kacheli
prvo noč trekinga
Thui An med
šesttisočaki
zahodnega Hindu
Raja
Foto Matjaž Jeran*

si odprli vrata v srca celotne razširjene družine. K večerji se usedemo z moškimi in otroki – tudi z dekletci družine. Ženske se držijo nekaj korakov stran, nerodno jim je in ne spodobi se, da bi sedele z nami, takšne so lokalne navade. So pa ismailisti izredno odprta in najbolj napredna veja islama; kljub nekaterim večstoletnim navadam, ki so usidrane v teh krajih vse od 18. stoletja, ko je islam izpodrinil budizem, so ženske zelo svobodne in sproščene tudi v družbi. Doma pa so glavne, povedo. Mimogrede se še pred večerjo dogovorimo za vodnika, njegovo tarifo in uro odhoda naslednji dan.

Zjutraj zakorakamo v raj trekinga Thui An. Skrbno obdelana zeleneča polja, sistem namakalnih kanalov z lopatami in blatom uravnavajo moški, na ravnih strehah iz blata in topolov sušijo marelice, na roke žanjejo žito, ajda cveti in več kot pol metra visok krompir tudi. Drobница, krave, osli in konji se pasejo, višje na planinah prihodnje dni videmo jake. Po dveh urah hoda po stezi dosežemo zadnjo vas, imenuje se Nichagh in leži na višini 3100 metrov pod najbolj vzhodnimi šesttisočaki Hindukuša. Zadnje pol ure srečujemo lokalna dekleta, bleščečih negovanih las, imenitno urejena po klasični mestni modi, ki hodijo v šolo. Brez vsakršnega proststva, spakovanja in golote, ki tako boleče bode iz našega evropskega spomina. "Sola je privilegij," pove mladež. Kičasto bleščeč napuh cenene zahodnjaške kulture se valja v blatu, po katerem ponosno hodijo v šolo, v vsako smer eno uro! Starša sva prevzeta nad videnim, Nejc ne skriva navdušenja nad pričeskami moških in fantov v vseh mogočih stilih in naravnih odtenkih, od rdečelasih do svetleče temnih.

Po obveznem postanku za čaj in lokalni specialiteti pri vodniku doma odkorakamo naprej. Nad vasjo srečujemo vaščane, ki spravljajo les, obnavljajo odnesle mostove iz kamna in vej, pastirice in divjega lovca, ki se vrača praznih rok. Zelo je vroče in neznosna je peza nahrbtnikov; še dobro, da je veliko potokov, kjer se ustavljamo in pijemo, vodo dosledno filtriramo ali kloriramo. Pri vsakem počitku vodniku iz naših nahrbtnikov oddamo kako dodatno kilo bremena. Zadnjo uro hodimo po ledeniku, pot čez nestabilne granitne kamne, skale in ponekod led nas do konca utruji. Ni besed, ki bi opisale naše zadovoljstvo po prehojenih 18 kilometrih in 1400 višinskih metrih; spali bomo na višini 4100 metrov, med dvema šesttisočakoma, sami v družbi krav. In zvezdnega dežja v brezmadežno jasni noči. Lepše ne obstaja, smo enotni.

Nočna temperatura je okoli ničle, še v temi se zato člani v spalkah razveselijo toplega čaja, ki ga postrežem pred svitom. Najlažji del dneva je dvourni vzpon do sedla na višini 4500 metrov, nihče ne čuti znakov višine, aklimatizacija na Grossglocknerju je bila očitno dovolj. Razgled na šesttisočake, debele ledeniške pokrove, zeleneče poljane in lesketajoče se reke naju osrečuje. Razgled sega na desetine kilometrov daleč, a nikjer nikogar, nedojemljivo in neprecenljivo! Oddrsamo se po snegu, sledi tek po melišču in še pred poldnevom stopimo na cvetoče livade

Alenka in Iza v mestu Skardu. Mesto v provinci Gilgit-Baltistan ima sodobno letališče z direktnimi leti iz Dubaja. Foto Matjaž Jeran

Gachuchi (ime pomeni čebula), predlaganega prenočišča. Rajsko kuliso šesttisočaka nad kilometrsko poljano divje čebule in cvetja motijo nešteti nadležni obadi, ne predstavljamo si bivanja tukaj. Spustimo se na ledenik, ga približno štiri ure prečimo in se spuščamo. Bežno se spomnim tega nekoliko neprijetnega trenutka izpred let, ko stopaš čez manjše in večje skale, ki se ti izmikajo pod utrujenimi nogami, saj nosijo težak nahrbtnik že kakih osem ur. Morala je visoka, saj deliva vedenje, da je do gigantskega balvana, pod katerim bomo spali, le še kake pol ure, tudi vidimo ga. Ampak naše veselje prekine vodnik, ki pove, da stara pot ni več mogoča. Taleči se ledenik, ki je pred leti še nudil naravni prehod, pod katerega se je zlila besneča reka iz stranske ledeniške doline, se je umaknil in prehoda ni več. Posledično ne moreš več doseči balvana in odlične poti, ki od njega vodi dol v vas, mimo vseh planin. Zdaj ostajaš na divji, težko prehodni strani, kjer ponekod sploh ni poti. Tudi primerne tabora ni, še cele tri ure hoda in nekaj solz je daleč. Vem, težko je sprejeti nenapovedano triurno tlako potem, ko že vidiš posteljo. Ta večer vzdušje, razumljivo, po dobrih dvanajstih urah hoje ni najboljše. V resnici pa nam čisto nič ne manjka, poleg vsega je tudi utrinkov še vedno več kot želja!

Mošeja Badshahi v Lahoreju, dokončana leta 1673 v času dinastije Mogulov. Foto Matjaž Jeran

Miarski ledenik na dostopu do Rush Peaka po velikosti ni nič posebnega med karakorumskimi ledeniki, ki so največji ledeniki sveta izven polarnih območij.

Foto Matjaž Jeran

Zadnji, tretji dan v še vedno brezhibno jasnem dnevu sestopamo po desnem bregu reke, vode so visoke, vroče je že zjutraj. Vodnik nas vpraša, če želimo mimo hiše, ki je spojena z balvanom, tu bo pustil svojo opremo in prespal, preden se naslednjega dne vrne nazaj domov. Prijazni pastirici, ki govorita burushaski – povsem drug jezik kot khowar v sosednji dolini, nas povabita na čaj. Medtem ko se malo razgledujemo, pridejo na obisk še bratranci in nečaki ter brat pastirice. Z dreves visijo mehi, narejeni iz kozjih kož, napolnijo jih s smetano in čez nekaj tednov dobijo kajmak. Čaj je začinjen s soljo, mi ga raje pijemo brez masla, s katerim ga zabelijo domačini. Pogovor steče, eden od fantov dela v Islamabadu, pove, da je najlepše tu, da pa ima v Islamabadu restavracijo in da zgolj poleti dva meseca preživi na deželi. Vpraša še, če nam je bil Gachuchi všeč – on je bil tisti, ki nam je razložil pomen besede – in da se gre vsako leto gor za kakšno noč naužit divjine. Verjamem, da vzame tudi puško za primer, da bi opazil lepo trofejo marhorja ali srečal himalajskega medveda. Po slovesu nadaljujemo nekaj ur skozi vasi, obdane s polji žita, nasadi marelic in prepredene s kanali, ob katerih rastejo topoli. Vsepovsod nas vabijo na čaj, večkrat nas v odlični angleščini in odstrtih las ogovorijo mlade ženske, vsi so gostoljubni in radovedni, a prav nič vsiljivi. Ko se ustavim pri eni od hiš, kjer na balvanih sušijo marelice, nam ženske kar prinesejo pladenj marelic, najprej suhe in nato še sveže, počutimo se kot kraljeva družina. Vodnik Hazir

Aman je tudi danes izjemen. Razume jezik domačinov, ki je drugačen kot na oni strani, in nas brez priganjanja pospremi globoko skozi vas, ki je naš cilj. Čez most do trgovine, kjer bomo počakali na džip, ki sem ga rezerviral pred 14 dnevi. Medtem ko praznimo gazirane sladke pijače in se gledamo z nekaj moškimi, ki se družijo pred trgovino, se pripelje naš prevoz, debelo uro prej kot smo bili dogovorjeni. Vodniku se zahvalimo, plačal sem mu že tik pred zadnjo vasjo, napisati mu moramo še odpustnico – pismo za policijo, v katerem izjavim, da nas je varno pripeljal na cilj, ta in ta, ob tej in tej uri. Izjemno vesel je in obljubimo mu, da se nekega dne spet srečamo.

Čez eno uro smo v lepem, preprostem hotelu, z vročim tušem, restavracijo s hrano po izbiri in udobno posteljo s snežno belimi rjuhami. Naslednji dan počivamo, z Alenko narediva triurni ogledni pohod skozi vasi in polja doline Yasin. Zgovorni in nasmejani domačini nama pokažejo petsto let star obrambni stolp. Medtem mladince dremuckata in ne prestopita niti vrat hotelskega poslopja. Zvečer se z Alenko odločiva načrtovani treking zamenjati za malenkost krajši Punji Pass, ki pa gre čez višji, 4570 metrov visok prelaz. Izvedeli smo namreč, da so dereze in cepin neobvezni za prečkanje ledenika, o katerem piše v *Lonely Planetu*, in zaradi česar se primarno nisva odločila za ta pohod, ki pa sva si ga ogledovala že pred dvema desetletjema. Vodnika nam priskrbijo v hotelu, na izhodišče nas bo peljal včerajšnji voznik.

Drugi trekking: Punji Pass

Ob zori smo v džipu, prodirajoči žarki režejo kristalne podobe prebujajoče se doline, pod pet- in šesttisočaki je vsaka ped ravne zemlje skrbno obdelana, nad vasmi se vije dim in na poljih vse že pridno dela. Cesta je le ponekod slabša, po dveh urah vožnje poberemo vodnika. Precej kavbojsko deluje in kljub naši jasni zahtevi, da iščemo vsaj za silo angleško govorečega vodnika, ne zna nič več kot *yes in no*, a kaj, ko niti ne razume, kaj ga vprašam. Medtem voznik obupa že na prvem klanecu brezhibne makadamske ceste in potem celo zahteva nesramno veliko denarja. Izkoristil je našo naivnost, sklepal sem namreč, da bo plačilo za podobno dolgo vožnjo kot oni dan podobno. Trojno ceno zavrnem, pogodiva se za pol manj, kar je še vedno preveč, a mi ne ostane drugega. Dodatno uro grizemo v klanec prašne ceste, v resnici je to prva slabša izkušnja v tednu dni. Cesta skozi vasi je zelo razgledna, na vse strani v nebo kipijo šesttisočaki Hindu Raja. Da nismo v raju, nas opominjajo zveste kredence na ramenih in vročina že od ranega jutra. Naš kavboj, morda zaradi zadrege, ker ne zna angleško, morda pa si nas je želel malo privoščiti, nas v klanec žene kot ovce, vseskozi je vsaj sto metrov pred nami. Po kakih treh urah, ko prečimo izredno izpostavljen del poti, ki se sproti rahlo posipa pod nogami, vse skupaj kakšnih sto metrov visoko nad besnečo reko, kjer res ne smeš pasti in ne hiteti, nama z Alenko prekipi. Na ves glas zakličem in vodniku pokažem, naj nas počaka. Ko ga

ujamemo, mu ponovno pokažem, naj gremo počasi, saj želimo hoditi skupaj. Vodnik pa kot pokvarjena kaseta v odgovor dobesedno ponavlja moje besede in se trapasto smehlja. Po šestih urah in 1500 višinskih metrih smo na najvišjih travnikih naše strani prelaza, poljane divjega česna so se spremenile v tepih iz planik, pet minut stran je izvir ledene in kristalno čiste vode, prostora je za sto šotorov, suhih kravjakov pa dovolj za nekaj spodobnih kresov. Nikjer nikogar. Na toplem soncu naredimo raztezanje, nato si privoščimo dvourni spanec. Medtem vodnik nabere dva kupa suhih kravjakov, s čimer bo celo noč kuril in odganjal zveri. Po treh hodih večerje in dveh čajih sledi topel večer na višini 4250 metrov, ki je kot nalašč za fotografiranje. Iza se začne zanimati in skupaj malo eksperimentirava z ekspozicijami, sam pa nadaljujem v temno noč v lovu za mlečno cesto.

Dobro smo se naspali, počutimo se spočiti. Sledi vzpon na sedlo, ki je zopet najlažji del dneva, globalno segrevanje je stopilo ledenik in z lahkoto smo na prelazu. Z Alenko se strinjava, da je v vodničku napaka, prelaz je visok 4570 metrov in ne 4700, tako je razvidno z ur in digitalnega zemljevida; tudi danes nihče ne čuti višine. Vsako uro bolj smo navdušeni, kmalu opazimo veliko čredo jakov, ki maršira čez cvetoče travnike. Pod nami lesketajoča se reka vijuga skozi široko dolino, ki jo je s prodrom zavrnila in iz katere izgine v globino, kjer se združijo trije ledeniki. Kuliso veličastno nadgrajujejo nori hribi, ki se ponosno dvigajo z več kot 1500 metrov

visokimi stenami. Zdaj razumemo, zakaj je avtor vodnička ta trekking uvrstil med njemu najljubše. Vodniku predlagamo, naj se vrne domov, kar zavrne in pove, da bo šel z javnim prevozom, se pa posledično njegov odnos do gostov nekoliko izboljša. Jasno je, da od njega nimamo nobene koristi, in priznam, da nam je kar malo odveč. Kmalu stopamo po dnu doline, opazimo črede drobnice, krave, konja in več ljudi. Tik preden dolina strmoglavi za 500 metrov, dosežemo idilično mesto za tabor, iz tal bruha izvirska voda, domačini izviru pravijo *česma*, natanko tako

Saussurea laniceps iz roda kosmatulj imenovana snežni lotus v Karakorumu cveti avgusta in ga domačini uporabljajo za zdravljenje astme, čirov in drugih vnetij.

Foto Matjaž Jeran

kot v Bosni. Povabijo nas na kosilo, ravno so zakurili ogenj in odrli jagnje. Prijazno zavrnejo vabilo, angleško govoreče mladeniče pa prosimo, če nam povedo, kakšne so možnosti za prevoz v mesto Gilgit. Potrdijo domnevo, kot je običajno v teh krajih, da se vsak dan zarana ob petih iz centra vasi odpravi zbirni kombi dolvodno, enako velja za povezave iz večjih mest gorvodno. Omenijo tudi neko italijansko odpravo in pomahamo si v slovo. Dolina tudi po izrazitem spustu in zavoju ohranja svojo lepoto, prav na koncu kakih 20 kilometrov v daljavo jo prekine šesttisočak, za katerim že opazamo najvišje vrhove Hunze. Blešči se ledeniško jezero, vije se mogočna reka, na obeh straneh se vrstijo brezovi gozdički, sem in tja so gručice hiš, ki so naseljene kakih osem mesecev v letu, ko tu nad 3200 metri nastopijo ugodni pogoji za pašo. Kmalu se znajdemo med povsem drugačnimi hišami kot v prejšnjih dveh dolinah, tudi ljudje so drugačnih potez in njihov jezik

*Hushe so poleg vasi Askole ključno izhodišče območja Baltoro v Karakorumu.
Foto Matjaž Jeran*

je povsem različen, to so Wakhi, dolgo tega so prišli s severa. Sestopamo med borovci in neke vrste smrekami, kar priča, da so to kraji z več padavinami. Ob dveh popoldan se znajdemo na skromni planini, utesnjeni med dve mogočni verigi gora, pripeka je neznosna in kljub bistremu potoku, ki teče mimo, si ne predstavljamo, da bi tu preživali pet ur, kolikor nas loči do večera. Vodnik je kar besen, ko mu povemo, da bomo nadaljevali nižje še kakih pet do deset kilometrov, čez nekaj minut ustvari prednost, večjo od kilometra, in sprašujemo se že, ali smo ostali sami. Tukajšnji pastirji in pastirice na strehah sušijo hlebčke sira, zelo težko se zadržim, da ga ne poskusim, a pretehta želja po tretjem trekingu. Nižje ob priložnostnem kramljanju z domačini izvemo, da je spodaj v vasi od včeraj odprto italijansko gostišče, in morala se v zadnjih od današnjih 30 kilometrov pošteno popravi. Tu je tudi naš pobegli vodnik, s katerim se po dveh urah ponovno srečamo.

Na zadnjem ovinku pred iskanim *guesthouseom* nas ogovori gospa: "Where are you going, come to my house!"¹

Kar trapasto se počutim, ko v zadregi odvrnem, da gremo v italijansko gostišče. A mladinka že misel na karkoli italijanskega izredno motivira in ni druge izbire. Pa smo tu, sobe so polno zasedene, spali bomo na terasi, a k sreči so vsaj mize, pogrnjene z belimi prtji, bogato obložene. Naši gostitelji Italijani nas lepo sprejmejo in kar ne morejo verjeti, ko jim razlagamo, od kod smo pripešali in o meditativnih občutkih zadnjih dni. Sami so bili del zahodnjaških množic na ledeniku Baltoro, v klasični maniri trekinga, šest nosačev na gosta, šotori-jedilnice, z mizami in stoli ... Res sicer hodiš med najveličastnejšimi gorami sveta, a žal skupaj s kupom nepotrebne navlake, stroškov in smeti!

¹ Kam greste, pridite v mojo hišo!

Turizem za premor

Naslednje jutro ujamemo prevoz, ustavljamo se v vsaki vasi, dokler v kombiju ni 27 potnikov, voznik in še pet potnikov na strehi. Nobene nervoze ni niti, ko se vsi skupaj ustavimo ob pokopališču in dva od potnikov za pet minut izstopita in pozdravita pokopanega očeta. Medtem pa Iza čuva izročnega dojenčka, ki ga je v varstvo dobila brez spregovorjene besede, zadoščal je kratek pogled. Vse se trese, plin je do tal, natlačeni smo kot sardele, v kombiju je mnogo otrok in otročičkov, ampak nihče ne joka in vsi so veseli. Že sama vožnja je izjemen privilegij, kaj šele odhod v mesto, ta je imeniten tudi nam. Ob desetih smo v mestu Gilgit, tukaj se je v dvajsetih letih zgodil viden napredek, hotelov in druge infrastrukture je neomejeno, tu so lekarne, banke, šole, fakultete, moderne trgovine, optike, prodajalne mobilnih telefonov ... Oskrbimo se z nekaj kilami sadja, jogurta, kosmiči, juho iz vrečke in se pred neznosno

Baltistanke iz najbolj odročne vasi Hushe na skrajnem severovzhodu Pakistana, kjer se pretežno preživljajo s poljedelstvom.

Foto Matjaž Jeran

vročino umaknemo v klimatiziran hotel. Po popoldanskem počitku v dveh ločenih sobah nas pobere nečak starega prijatelja, ki sedaj dela v Dubaju, in po dvournem vodenem obhodu mesta sedimo pred prijateljevo hišo, vsi – a brez prijatelja. Zbrana je celotna družina, ki naju je z Alenko gostila pred dvajsetimi leti. Kuha prijateljeva žena, sledi izjemna gostija petih hodov, ob čaju zapleše mlajši sin, očetova kopija. Vsi skupaj se sprašujemo, kdaj se bo prijatelj vrnil z dela v tujini, nazadnje se je pred štirimi leti, ko mu je umrl oče. Brat potarna nad političnim sistemom in nad vojsko, katere ujetnik je Pakistan, in zaradi česar je brat še vedno v tujini. Moškim strežejo Hunza water, lokalno žganje, destilirano iz murv, redčijo ga z vodo. Naslednji dan nas kot prave turiste vozijo po Hunzi. Stara svilna cesta, razgled na Rakaposhi, jezero Attabad, viseči most Husseini, v Passuju je jakov burger upravičeno svetovnega slovesa ..., vse to je dosegljivo iz avta in na poti nazaj do Karimabada, kjer pozneje tudi spimo. Pod večer si ogledamo izjemno 800 let staro trdnjavo Baltit z vrhunskim muzejem, ki priča o razvoju kraljestva Hunze. Danes se za ta del Pakistana še vedno bojujejo Indijci, snubijo pa jih tudi Kitajci. Tukaj so izjemne

Prečenje ledenika Bualtar na trekingu Rush Peak je lahko tudi orientacijsko zahtevno.

Foto Matjaž Jeran

zaloge ledu – vode, z njo pride hidroenergija, gore so polne dragih kamnov in polja rodijo obilo zdrave hrane; no ja, nekoliko pomagajo tudi dušikova gnojila. Turistično je to najbolj razvit del Pakistana, kamor Japonci hodijo gledat cvetoče češnje, poleti jih obiskujejo Pakistanci, ki jim je v nižinah vroče, in zahodnjaški trekingaši ter drugi ljubitelji Orienta, jeseni pa prevladujejo Vietnamci in Tajci. A kljub vsemu je tudi tukaj zaenkrat še dokaj pristno, ne nazadnje po nekaj urah hoda za seboj pustiš vso skomercializiranost in že si v osrčju Karakoruma. Če ne bi vedel, kaj nudi severozahod dežele, bi se mi zdelo popolno!

Naš seznam opreme

Vsak: spalna vreča v PVC vreči in podloga; 1/2 lahkega šotora za 2 osebi; visoki pohodni čevlji GTX; teve; pohodne palice; dolga srajca, dolga merino majica v PVC vreči; dvoje dolgih hlač; jakna GTX, tanka puhovka, dekletki flis in žabe; senčnik, tanke rokavice, 2 x buf; 2 x spodnjice, 2 x volnene nogavice, mini brisačka; filter, 11 meh; 5 energijskih ploščic; Mg-tablete, Isostar tablete; WC papir, ščetka, univerzalna krema, zaščitni faktor; pribor, skodelica, nožek, vžigalnik, čelna svetilka; sončna očala, dokumenti in kopije dokumentov; avtorjev fotoaparatus (3 x objektiv, stativ), Izin fotoaparatus; in telefon (dva od nas)

Razdelimo si: muesli 1,5 kg; suho sadje 450 g; mleko v prahu 500 g; čaj, kapučini; suhi paradižniki 100 g, poper; 200 g parmezana; 600 g suhega mesa, 300 g slanine; 1 kg polente, 1 kg kuskusa; 4 juhe; 2 x velika plinska kartuša, 0,5 l bencina; kuhalnik plinski, kuhalnik bencinski; set 4 posod; 1 l brinovca; 1 kg zdravil in PP ter CI-tablete za vodo; 20 m 8-mm vrvi, vponka z matico in navadna vrv, 10 m 3-mm vrvce; tarok karte in piščal; Lonely planet vodnik *Trek in Karakorum & Hindukush*; vreča in 150 g 20-l nahrbtnik za na bazar.

Urhunec: Rush Peak

Po dveh urah vožnje smo na izhodišču trekinga v vasi Hoper. Malo so začuden, saj smo brez vodnika; ocenjujemo, da ga ne potrebujemo, a očitno videz naših pojav ni tako prepričljiv. Malo je tudi zmede. V paniki včerajšnjega večera nas je prestrašil lastnik gorniške trgovine v Karimabadu, da je prečenje prvega od dveh ledenikov precej zahtevno in da naj brez derez oz. vsaj cepina ne hodimo tja. V afektu in po jasnih pogledih Alenke in Ize sem prodajalca vprašal po prostem vodniku. Po klicu na izhodišče je jasno, da so vsi izkušeni vodniki zasedeni, kar nekega pa res ne rabimo, še pomnimo. Medtem ko sem iz žepa že vlekel denar za rabljen metrski pohodni cepin, sva s prodajalcem ugotovila, da bo *trango tower summiter*² pač zmogel prečiti ledenik. Počasi, a zagotovo. Uf, malo neroden mentalni zaplet za našo družinsko odpravo, nisem bil prav daleč od tolerančnega praga lastne ekipe. In tako je visela več kot pozitivna nervoza v zraku, dokler nismo stali na drugi strani ledenika Bualtar. Priznam, da ga brez sledi predhodnikov in nekaj usmeritev prisotnih nosačev ne bi uspeli prečiti v pol ure, verjetno v dveh in pol. Sledilo je prečenje velikanskega Miarskega ledenika, ob katerem smo hodili naslednje ure do tabornega prostora. Tu smo se po stari navadi opoldne odločili, da je prežgodaj za utaboritev. Tako vroče je bilo, da počasneje nismo mogli hoditi. Iz nahrbtnikov zmečemo vse nepotrebno, česar se nabere kakih deset kilogramov – rezervna oblačila, nekaj hrane, rezervni plin, en gorilnik, teve,³ vrv, vodniček, polnilci, kamni za spomin in še kaj. Po polurni siesti in čaju smo na vrhuncu pripeke pobegnili v jugozahodno pobočje. Marička pomagaj, kako nas dve uri cvre do grebena. Smo pa nagrajeni z vetričem in izjemnimi pogledi z grebena, v enem pogledu se vidita Diran in Rakaposhi, čez ramo pa Distanghil Sar in Kunyang Chhish, oba visoka več kot 7850 metrov, pod nami je največji zemeljski sistem ledenikov izven polov – Hispar-Biafo je dolg več kot sto kilometrov. Pred očmi nam beloglavi jastreb odnese svizca na njegov prvi in zadnji panoramski polet 1500 metrov visoko nad ledenikom. Na koncu smo z močmi, a občutimo veselje in nekateri tudi jezo po prehojenih 1900 višinskih metrih, a tu smo, v taboru. Pet metrov stran od šotora je izvir, nastavljamo se toploti sonca in se predajamo razgledom. Vav, bilo je vredno truda. Po večerji ob zahodu ekipa popada v šotora, sam se vzpnem na bližnji greben, vse imam na dlani, le pogleda na Ogre, ki je na vzhodu skrit za prvi greben, nocoj še nimam. Sedim in fotografiram, ure, brez naglice. Razmišljam in se hvaležno dobrikam vesolju in ja, tiho se režim sam sebi in uživam v neskončni radosti.

Vstanemo pred zoro, po čaju in zajtrku, še preden sonce vzide, se že vzpenjamo proti 5098 metrov visokemu Rush Peaku. Krasna pot nas v oblačnem jutru vodi mimo jezera na 4650 metrih, žal se vidi le zgornji del izredno strme, 2000 metrov visoke stene Spanti-

² Tisti, ki je stal na vrhu stolpa Trango.

³ Sandali znamke Teva.

Družina Jeran-Pirih na Rush Peaku, 5098 m, področje Nagar v Karakorumu
Foto Matjaž Jeran

ka. Sedemtisočak imenujejo tudi Golden Pillar zaradi barve, v katero se marmornata stena obarva v zahajajočem soncu. Spodnji del ene izmed najdrznejših sten sveta, ki jo je med redkimi preplezal tudi Marko Prezeli, zakriva sosednji hrib, a nič zato. Bližamo se za člane moje družine prvemu pettisočaku. Cilj je vrhunski, osredotočenost prav tako, razgledi zares veličastni. Pod nogami se vije snežno bel ledenik Miar, ki s svojo veličino in brezkompromisno belino prevzame tudi Nejca. Brez vsakršnih sledi o višini nad 5000 metri Nejca med hojo pove: "Ko smo hodili po ledeniku in med šesttisočaki prvega trekinga, ko smo s prelaza gledali verigo Hindu Raja z debelim ledeniškim pokrovom, sem se spraševal, kaj je lahko bolj divjega, zakaj še dva trekinga? Zdaj vidim, v Karakorumu je vse bolj zares. Kaj sedemtisočaki, skoraj osemntisočaki, še veliko večji ledeniki – in to, kamorkoli pogledaš. Dobro smo stopnjevali trekinge, meni je tukaj najbolj všeč!"

Na vrhu smo, če stegnemo roke, smo na višini 5100 metrov, bravo mi! Ozračje se razjasni, kot je bilo napovedano, a vidljivost sega le kakih 80 kilometrov daleč, zato se 150 kilometrov oddaljenega K2, ki se ga sicer vidi od tu, tokrat niti sluti ne. Ampak ni slabo. Na vzhodu se vidi Ogre, 7285 m, proti severovzhodu sledi Kunyang Chhish, 7852 m, Distaghil Sar, 7885 m, na severozahodu se vidi masiv Ultarjev, 7388 m, in Bature, 7795 m, na zahodu v nebo kipi Rakaposhi, 7788 m, in pred njim mogočni Diran, 7266 m, proti jugu sledi izjemen zid, med drugimi povsem z ledeniki prekrita piramida Miar, 6824 m, in sosed Malubiting, 7458 m, razgled se zaključi na jugu s Spantikom, 7027 m. Tri od štirih najvišjih gora so le kakih 15 kilometrov stran, kolikor je od Mojstrane do Triglava. Razgled je glede na vloženi trud izjemen in je neprecenljiv spomin. Sto metrov pod nami v strmih pobočjih, ki se prepadno spuščajo na ledenik Hispar, opazimo iskalce drugih neprecenljivosti – mineralov oz. dragih kamnov. Rudarjenje tovrstnih kamnin je druga najmočnejša gospodarska panoga severnega Pakistana, takoj za turizmom, agrikultura je šele na tretjem mestu!

Še isti dan sestopimo 2000 višinskih metrov, pri taboru, preden ga pospravimo, si privoščimo siesto, čajček in krepilni spanec. Vsi že čutimo globoko utrujenost, s katero se sedaj lahko soočimo in se ji vsaj malo prepustimo. Zdaj pospešeno prehajamo v drugi del potovanja, ki bo precej manj naporen, doživeli ga bomo na cestah, v mestih, na bazarjih, sukih in v vaseh ter muzejih Baltistana in Lahorja. Prevzetost nad gorami bomo zamenjali in nadaljevali z navdušenjem nad ljudmi in hrano. Pot nas bo vodila na severovzhod skozi Baltistan vse do najbolj oddaljenega in za nas lahko dostopnega predela Karakorumu. Vas Hushe, od koder te loči eno sedlo do štirih izmed petih pakistanskih osemntisočakov. V urah, ki jih preživimo na avtobusih in letalih, pa z Alenko že kujeva nov načrt za vrnitev. Povezati želiva nekaj samotnih trekingov, upam, da nama tokrat vrnitev uspe prej kot v dvajsetih letih. Mladina pa pravi, naj jima pošljeva razglednico. ○

Trije trekingi v severnem Pakistanu: zahodni Thui An in osrednji Punji Pass v gorovju Hindu Raj, vzhodni Rush Peak v gorovju Karakorum
Risba Andrej Stritar

Simona Nahtigal

*O tem, da
lahkotnost ne vodi
nujno v udobnost,
sem razmišljala,
ko sem zavita v
spalko strmela v
strop zimske sobe
na Prehodavcih
in čakala, da mi
odmrznejo gojzarji.*

*Foto Simona
Nahtigal*

Teža lahkotnosti

Konec devetnajstega stoletja se je nemški filozof Nietzsche sprehajal po švicarskih Alpah, ko se mu je utrnila ideja o večni vrnitvi. V naslednjih letih je razvijal teorijo o tem, da je morda tudi naše življenje ciklično, podobno kot fizikalni pojavi, ki so jih raziskovali v tistem času. S svojimi deli je v svet poslal provokativno vprašanje: ali živimo življenje, ki smo ga pripravljeni ponavljati v neskončnost?

Posameznika njegova teorija spodbuja k razmišljanju, ali res živi tako, kot si želi, in ga usmerja k sprejemanju odgovornosti, da si takšno življenje ustvari; namreč če bi njegova filozofska teorija držala tako kot fizikalne, bi svoje življenje nenehno živeli znova in znova.

Približno sto let pozneje je po navdihu Nietzschejeve teorije češko-francoski pisatelj Kundera v svojem romanu *Neznosna lahkotnost bivanja* na papirju zajel kompleksnost človeškega življenja in penduluma med lahkotnostjo in težo naših odločitev. Vsaka odločitev, četudi je to odločitev za čim bolj lahkotno in svobodno življenje, prinaša težo njenih posledic.

Še nekaj desetletij pozneje je slovenski kolumnist in glasbenik N'toko v besedilu svoje *Neznosne lahkotnosti življenja* v duhu kritike kapitalizma zapisal: "Vsega mam dost', dost' 'mam vsega. Več kot dobim, bolj sem nepotešen, kar naenkrat 'mam vse, razen možnosti pobega."

O tem, kako si ustvariti življenje, s katerim smo resnično zadovoljni, in o tem, da lahkotnost ne vodi nujno v udobnost, sem razmišljala, ko sem zavita v spalno strmela v strop zimske sobe na Prehodavcih in čakala, da mi odmrznejo gojzarji. Zakaj ljudje pravzaprav

rinemo v gore, ko pa se včasih zdi, da vzpon ni nič drugega kot samo trpljenje? Zaženemo se v breg, zaradi katerega se zadihamo, lahko se nam naredi žulj, ki nas ob vsakem koraku rahlo zapeče, v steni si na dlaneh pridelamo vse sorte bolečih spominkov, na grebenu nas prepriha, za malico grizemo speštan sendvič in v bivaku čakamo, da se nam odtalijo pohodni čevlji. V dolini imamo mnogokrat res dovolj vsega, pa smo še vedno nepotešeni. V gorah pa nimamo kaj dosti – čevlje na nogah in nahrbtnik na ramenih.

Pa vendar ima tista pomečkana štručka s pašeto na vrhu neprimerljivo boljši okus kot marsikatera prestižna večhodna večerja v mestni restavraciji. Okus ima po zadovoljstvu, po svobodi, po lahkotnosti življenja. Ko si v planinski koči naročimo čaj, nikoli ne sledi vprašanje, katerega s seznama dvajsetih pa bi – a kako paše tisti čaj! Sploh, če je zunaj mrzlo in vetrovno, je okus neopisljiv. Morda je teža nahrbtnika vseeno lažja od teže vsakodnevnega sedenja v pisarni, hitenja po nakupih in opravkih, točenja goriva in vseh ostalih "nujnosti", ki se v gorah zdijo trivialne. Prav nič presegnetljivo ni, da ljudje vse bolj bežimo od živčnega vrveža in se vračamo k naravi, kjer lahko neobremenjeno ležimo v travi (in morda v bližini kakšnega kravjaka ali

mravljišča) in samo smo. Kjer lahko noge namakamo v potočku, poslušamo šelestenje listja, opazujemo ptice in občutimo mir. Da vztrajno korakamo navkreber, ker imamo pozornost le na naslednjem koraku in ritmu dihanja, ko ni prostora za misli o tem, kaj vse moramo še postoriti. Da se podamo na alpinistične podvige, kjer ne obstaja nič drugega kot stena, mi in naš naslednji gib. Ironija je sicer, da si tudi enostavne stvari lahko zakompliciramo. S tem ne mislim samo tega, da smo iz preprostega pohoda na Šmarno goro naredili fashion show in da smo tik pred dopustom povsem na trnih, če bo vse šlo po planih in se še pred začetkom počitnic obremenjujemo s tem, kakšna neobvladljiva količina dela nas čaka, ko se vrnemo v službo, temveč predvsem to, da vračanje k naravi postaja svojevrsten luksuz. Prenekateri kampi postajajo v zadnjih letih dražji od apartmajev in medtem ko se nekateri sprašujejo, zakaj za vruga nekateri raje ležimo na trdih tleh namesto v mehki postelji in si makarone kuhamo na majhnem plinskem gorilniku namesto v lični kuhinji s štedilnikom, pečico in mikrovalovko, si drugi belimo glavo s tem, kdaj so pralni stroji v šotoriščih postali že skoraj standard. A obiskanost kampov je kljub (relativno) manjšemu udobju vse večja.

Tudi obiskanost gora se vztrajno povečuje. Številke so začele občutno naraščati med in po pandemiji, ko smo se ob vsesplošni odsotnosti raznovrstnih (zaprtih) prostorov druženja začeli vračati k tistemu, kar nam je ves čas na voljo – k naravi. V tem drobci zgodovine

smo se morda srečali z lahkotnostjo življenja. S pomečkanimi štrčkami in potnim čelom v spokojnosti gora ter z idejo, da želimo v naša življenja vnašati še več tega ter to tudi ponavljati. Prav nič nenavadno se ne zdi, da je Nietzsche prav v gorah razmišljal natanko o tej temi. Zdi se, da vsekakor ni bil edini, saj se ljudje v gore radi vračamo. Vsaka vrnitev ima svoje posledice, če se navežem še na Kunderov roman. So to beg pred težavami iz doline, ki nas tam stoično počakajo, so to morda zgolj preprosti rekreacijski dopoldnevi ali ena od stopničk v treningu za pomembne dosežke – ali pa se lahkotnost sreča z lahkomiselnostjo in so posledice zabeležene v statistiko GRZS?

Morda imamo marsikdaj dovolj vsega prav zato, ker imamo vsega v obilju. Velik užitek tiči prav v tem, da nimamo vsega na pretek – šele tedaj lahko zares uživamo v tistem nekaj, kar imamo. Ko sem tako ležala zavita v spalno, sem bila neizmerno hvaležna za suhe nogavice. Prav tako sem noč mirno preživela brez predhodnega tuširanja, vendar, moj bog, kako sem doma uživala v vroči kopalnici in dišečem milu. Morda nas gore privlačijo prav zato, ker nam pokažejo, kako malo je v resnici dovolj, in ker nam približajo lahkotnost življenja v zmožnosti, da cenimo tisto, kar imamo, ko nimamo vsega pri roki. Menim, da lahkotnost ni odsotnost teže, temveč izbira, kako le-to nosimo. In morda se pravo vprašanje ne glasi, zakaj rinemo navkreber, temveč kaj prinesemo s sabo nazaj. Kakšna pa je teža vaše lahkotnosti?

Kolumna izraža stališče avtorja in ne nujno tudi uredništva in Planinske zveze Slovenije.

BODITE NEUSTAVLJIVI

www.magnezijkrka.si

Prehransko dopolnilo ni nadomestilo za uravnoteženo in raznovrstno prehrano. Skrbite za uravnoteženo in raznovrstno prehrano ter zdrav način življenja.

MAGNEZIJ + B-KOMPLEKS

NOVO ENOSTAVNO, BREZ TEKOČINE

KRKA

Mitja Peternel

V iskanju turnosmučarske popolnosti

Čez mejo v Nizke Ture

Na telefonu se mi izpiše Borutovo sporočilo: "Za soboto je napovedano lepo vreme. Bi šla skupaj kam na turno smuko? Ti boš zagotovo našel primeren cilj." Besedilo bi me lahko spravilo v neprijeten položaj, a me ni. Tovrstni predlogi mi namreč vedno znova predstavljajo izziv za načrtovanje in izbiro cilja, ki bi bil v zadovoljstvo vseh ljubiteljev zasneženih strmin, s katerimi se skupaj odpravljam v gore. In če po koncu dogodivščine vsi prisotni udeleženci pozitivno ovrednotimo svoje smučarske občutke, je namen dosežen.

Da pa pridemo do zelenega rezultata, mora biti zadoščeno številnim dejavnikom – od snežnih razmer, vremena, temperature, vlage, vetra, konfiguracije terena ... Niti umetna inteligenca nam pri tem (še) ne more pomagati. In prav je tako.

Zima pred pol desetletja, ko si je prijatelj po dolgem času znova zaželel užiti čare gorske smuke, je bila sicer popolnoma identična letošnji – izjemno skopa z belo opojnostjo. Zadostno količino snega na belih strminah pa ljubitelji turne smuke nujno potrebujemo za opravljanje naše najbolj priljubljene zimske dejav-

nosti v gorah. Čeprav smo bili že na sredi koledarske zime, pa so bile gore na sončni strani Alp namesto z belim pokrivalom odete v puste, sivorjave pasove skal in trave, pod katerimi so se prelivali temno zeleni odtenki gozda. Nekoliko več beline je bilo le na pobočjih naših najvišjih vrhov nad gozdno mejo, a kaj ko je pod njo snežna odeja hitro izginjala. Kot običajno je bilo treba zadovoljivo količino snežne odeje znova poiskati bolj na severu. Na senčni strani glavne alpske pregrade nas doslej zima namreč še nikoli ni razočarala. Čeprav sem pred nekaj leti že začel razmi-

šljati o tem, da bi svoj izbor turnih smukov omejil in ponavljal le še z že izvedenimi, me raziskovalna žilica v kombinaciji z optimalnimi snežnimi razmerami vedno znova in znova vleče v odkrivanje novih ciljev. Iskanje ustreznega smučarskega cilja je v zadnjih letih, v času občutnih klimatskih sprememb, ki nikakor niso v prid nam, zimskim zanesenjakom, postala prava mala umetnost. A s pomočjo bogate turno-smučarske literature, koristnimi informacijami, ki jih lahko enostavno pridobimo na svetovnem spletu, ter številnimi panoramskimi kamerami, ki nam natančno predstavijo določeno območje, je izbira postala veliko preprostejša. Vendar ne za vse. Le za tiste, ki znajo vse pridobljene podatke ustrezno ovrednotiti ter se na podlagi lastnih izkušenj odločiti za najprimernejši cilj. A tudi natančen pristop z analizo vseh spremenljivk ne vodi vedno do zelenega rezultata. Lahko nam ponagaja temperatura, ki se ponoči ni spustila pod zadovoljivo vrednost in ni otrdila snežne podlage. Morda se je nenadoma povečala vlažnost, ki je poskrbela, da se je še včeraj imeniten pršič čez noč spremenil v neprijeten "gnilec". Ali pa se je kar naenkrat čudežno okreplil veter in poskrbel za zgostitev snežne površine v neprijetne zastruge ali pa nevarne klože. Ravno navedene spremenljivke ohranjajo čar iskanja popolnega smučarskega užitka. Če bomo na izbrani turi pričakovali idealne razmere, bomo

ostali razočarani, če se bodo pričakovane okoliščine medtem spremenile. In obratno – kadar se nadejamo povprečnih pogojev, smo na koncu navdušeni, če nas na turi razveselijo imenitne smuške razmere.

In prva stvar, ki jo kot navdušen iskalec turnosmučarske popolnosti vzamem v roke, je literatura. Od konca devetdesetih let prejšnjega stoletja se je v moji knjižnici nabralo zajetno število gornjskih knjig, med katerimi imajo največjo veljavo tiste, ki nas vabijo v svet smučarskih gornjskih užitkov. Najsi bo to v Julijskih Alpah in Karavankah, še raje pa v Visokih ali pa vsaj v Nizkih Turah, da o Dolomitih ter Zahodnih Alpah raje ne razpredam.

Če so prav vsi vodniki izkazovali svojo vrednost izbranih ciljev še do nedavnega, pa v trenutnih nepredvidljivih snežnih razmerah svojo največjo veljavo pridobivajo knjige, ki opisujejo ture z običajno vedno zagotovljeno dovolj debelo snežno podlago za smuko. Na začetku preteklega desetletja je ena izmed nemških založb izdala vodnik s pomenljivim naslovom v prevodu *Turnosmučarski cilji z zanesljivo snežno odejo med Visokimi Turami in Dolomiti* ter zadela terno! Tudi številnim Slovencem so izbrani vrhovi v tem in v drugih vodnikih in tudi na spletu v zadnjih nekaj letih postali poligon za nove turnosmučarske dogodiščine. Če so nekateri ljubitelji smuke v preteklosti temeljiteje spoznavali le v debelo snežno odejo odete

Razgled na vrhove nad pokrajino Lungau: zasnežen vrh na desni je Preber.

Foto Mitja Peternel

*Razgled z
vrha Kleiner
Pleisslingkeila
Foto Mitja Peternel*

cilje v pokrajini Lungau, se je množica "turašev" v lovu na belo okrašena pobočja od tedaj preselila še bolj proti severu in zahodu. Prečne doline, ki se pravokotno zajedajo v glavno verigo Visokih Tur – Kleinarltal, Grossarltal, Gasteinertal, Raurisertal so poleg pokrajine Lungau postale najpogostejše pribežališče številnih iskalcev turnosmučarskih užitkov.

Kleiner Königstuhl

Ob dogovorjeni uri je Borut pri meni. Kot običajno najino pot proti severu začneva z vožnjo čez Korensko sedlo do Beljaka in naprej po avtocesti proti Spitalu. Poleg tega, da mi prepusti izbiro ture, si zaželi, da tudi zase izberem cilj, s katerega še nisem smučal. Zdaj bo pa odločitev še nekoliko težja, razmišljam sam pri sebi. Voziva se čez prelaz Katschberg, ko se mi utrne ideja. Kaj pa če se zapeljeva do izhodišča na planini Karneralm? Tam še nisem bil, a sem si jo že dolgo želel obiskati. Pripelješ se nad gozdno mejo na višino skoraj tisoč devetsto metrov in snežna odeja je zagotovljena. Tura je kratka, nezahtevna, plazovno povsem varna. Do vrha naju loči le "skromnih" tristo šestdeset višinskih metrov. Ker se Borut kljub izjemni aktivni in pestri gorniški preteklosti na mojo žalost nikoli ni izrazil spoprijateljil s turno smuko, sem menil, da bo to pravi cilj za naju. Da pa si vzpon nekoliko popestriva, se proti najvišji točki ne odpraviva po široki dolini, ampak kar naravnost proti vrhu. Sprva greva po cesti, ko pa se ta konča, nadaljujemo po strmih pobočju, ki se izteče na gorski hrbet. Sneg proti najvišji točki postaja vse trši. Da smuči ne zdrsavajo, v gibanje vloživa nekaj dodatne moči v rokah. Zdrsa po strmih, vendar nenevarnih pobočju vseeno nisva želela tvegati. Na vrhu naju nagradi širen razgled na gore Krških Alp/Nockbergov ter Nizkih in Visokih Tur. Razgledne table nama pomagajo razpoznati okoliške gore.

Spust sprva poteka po širokem gorskem hrbtu, ki se prevesi v široko dolino. Če je snežna površina sprva še trda, se takoj, ko zavijemo na planjave široke doline, struktura spremeni. Za ped pršča na trdi podlagi

naju spremlja vse do izhodišča. Enotnega mnenja sva, da je bila tura kljub svoji kratkosti povsem spodobna za še en imenitno preživet dan v hribih.

Greim

Z Janezom ostaneva sama. Prijatelji so se namreč odločili, da si bodo za cilj izbrali nama že poznan vrh v Nizkih Turah, midva pa sva kot običajno načrtovala, da spoznava nekaj novega. Pogovarjava se ter razmišljava, kam bi se podala.

"Kaj pa če bi šla na Greim?" me prešine. Janez z njega še ni vijugal, pa tudi sam sem ga prvič spoznal že pred mnogimi leti in v spominu mi je ostal kot imeniten smučarski cilj.

"Bo vsaj zanj nekaj novega," si mislim. Prijatelj se s predlogom strinja. Kljub temu da je do izhodišča precej daleč, pa leži na nadmorski višini, ki presega naš Vršič. Snežna odeja je tako zagotovljena. Če k temu dopišem še to, da je proti soncu obrnjeno pobočje gore konkavne oblike ter da jo v navpični smeri prereže imenitna grapa, kamor se stekajo plazovi s sosednjih pobočij oziroma vanjo veter nanaša sneg, bo cilj kar pravi. Pa še objava čudovitih slik na spletu izpred nekaj dni mi je precej olajšala odločitev.

Na izhodišču je pričakovano že kar nekaj avtomobilov. Najbolj priljubljena gora v gorski skupini Wölzerških Tur je seveda pravi magnet za turne smučarje. Obiskujejo jo ne le domačini iz avstrijske Štajerske, ampak tudi iz okoliških dežel in tudi držav. Pred desetletji, ko smo navezovali stike s turnosmučarskimi prijatelji iz Avstrije, mi je domačin Harald iz Gurka na severovzhodu avstrijske Koroške poudaril tri smučarske cilje, ki jih redno obiskuje: Preber, Greim in Zirbitzkogel. Vsak izmed njih je najbolj priljubljen cilj v svoji gorski skupini – Preber v Schladminških Turah, Greim v Wölzerških Turah in Zirbitzkogel v Labotniških Alpah. Na zadnjem sem bil celo skupaj z njim na prelomu tisočletja, na Prebru sem bil že večkrat, od mojega obiska Greima pa je tudi preteklo že več kot desetletje. Greva torej. Po celotni trasi vzpona je snega dovolj, zato ga opraviva brez težav.

Ker je kopast vrh precej izpostavljen močnim vetrovom, se hitro pripraviva na smuko. Veter je na vršni planoti poskrbel za trdo, zastrugasto podlago, ki pa ni motila smučanja. S padanjem višine je podlaga vse boljša – vedno manj trda in imenitno smučljiva. V grapi pa je suh sneg poskrbel za imeniten zaključek smuke. Soglašava, da je bila tura res božanska.

Kleiner Pleisslingkeil

Idejo za turo sem pred mnogimi leti dobil v imenitnem vodniku *Schitourenparadies Österreich* (Avstrija – turnosmučarski paradiž), kjer zakonca Günter in Louise Auferbauer opisujeta 111 območij za turno smuko na območju celotne Avstrije. Ni skrivnost, da je jedro izbora prve izdaje knjige *Najlepsi turni smuki avstrijske Koroške* povzeto iz vodnika *1. Kärntner Skitourenführer* Manfreda Korbaja, kakor tudi iz omenjene knjige.

Leta 2016 sem se odločil, da spoznam ta zanimivi smučarski vrh. Prvi del poti med izhodiščem in koči Sudwiener Hütte sem pred tem poznal že iz spusta s sosednjega, tristo petdeset metrov nižjega Spiringerja. Po znani poti sem torej pristopil do koč, ki pa je od jeseni leta 2024 v času smučarske sezone žal zaprta. Upajmo, da lastniki koč čim prej zopet najdejo najemnike, saj je lokacija imenitna za vse ljubitelje turne smuke, ki si zaželi okrepčila, počitka, družbe ali spanja. Pri lesenjači sem zavil levo in se po sistemu kotanj južno povzpел pod njegov vrh, kjer sem pustil smuči. Peš sem pristopil še do najvišje točke, saj je bil vršni del nesmučljiv. Smučanje na povratku je bilo sprva raznovrstno, v kotanjah sem iskal pršič in ga tudi našel, zaključek po steptani cesti pa je bila le še formalnost. Prijetna, razgibana tura me je s svojimi vzponi in spusti med pristopom in smuko spominjala na Komno in počutil sem se, kot da bi smučal v domačih koncih.

Schöderhorn

Grossarlal se vzporedno s sosednjimi, zahodno ležečimi dolinami Gasteinertal in Raurisertal s severni strani zajeda v glavno verigo Alp. Vse tri doline ponujajo številne turnosmučarske možnosti. Samo nad Grossarlalom, ki se predstavlja s prijetnim sloganom Dolina planin (Der Tal der Almen) in je prava meka za turno smuko, je na obeh straneh doline kakih dvajset turnosmučarskih vrhov, ki ponujajo imenitno smuko različnih dolžin in zahtevnosti. Med njimi prevladujejo tehnično manj zahtevni smuki. V zatrepu doline pa kraljuje vzpon in spust s Kesskogla, 2886 m, pri katerem moramo opraviti kar 1850 višinskih metrov. Pravi izziv za zahtevnejše smučarje!

Le dan po božiču 2024 se v razširjeni ekipi – Janez, Rok, Aida, Anže, Jera, Tanja in moja malenkost odpravimo proti Schöderhornu. Nanj sva se z Janezom želela povzpeti že pred nekaj leti, a sva tedaj izbrala že opisani Greim. Lanskoletni božično-novoletni prazniki pa so

Vzpon v pršiču na Schöderhorn

Foto Janez Javoršek

Z vrha Greima se spustimo po prostranem pobočju.

Foto Mitja Peternel

Informacije

Kako na izhodišče: Do izhodišča iz Slovenije pridemo mimo Beljaka/Villacha, Spittala, Gmünda in Rennwega. V St. Michael se lahko pripeljemo čez cestni prelaz Katschberg ali skozi prvi turski predor (Tauerntunnel), za katerim na odcepu za St. Michael im Lungau zavijemo desno proti Tamswegu in kmalu spet zavijemo desno proti St. Margarethen ter se mimo Thomatata pripeljemo v Ramingstein (odcep desno je za planino Karneralm in izhodišče za **Kleiner Königstuhl**).

Če iz Tamswega nadaljujemo skozi Murau in Schöder do kraja Sankt Peter am Kammersberg, kjer zavijemo levo proti koči Greim, smo na izhodišču za **Greim**.

Če na odcepu za St. Michael im Lungau zavijemo desno proti Mauterndorfu in nato levo proti smučarskemu središču Obertauern ter se skozenj pripeljemo do mosta (Gnadenbrücke), kjer zavijemo levo do večjega parkirišča na planini Vordergnadenalm, smo na izhodišču za **Kleiner Pleisslingkeil**.

Do izhodišča za **Schöderhorn** se iz Slovenije peljemo mimo Beljaka/Villacha, Spittala, Gmünda in Rennwega ter skozi oba turska predora (Tauerntunnel) ter z vožnjo nadaljujemo do izvoza za Bischofshofen. Mimo njega se peljemo do odcepa, ki nas levo popelje v dolino Grossarlital in po njej skozi Hüttschlag in naprej do zatrepa doline (Talwirt).

Vodniki: Mitja Peternel: *Najlepši turni smuki avstrijske Koroške*. Sidarta, 2025. Igor Jenčič: *Veliki turnosmučarski vodnik*. Sidarta, 2022.

Günther & Luise Auferbauer: *Schitourenpardies Österreich*. Styria Verlag, 2003. Andrea & Andreas Strauss: *Schneesichere Skitouren*. Bruckmann Verlag, 2011.

Zemljevidi: Lungau – Radstädter Tauern, Kompass 67, 1:50.000
Rottenmanner-, Wölzer-, Triebener Tauern, Kompass 222, 1:50.000
St. Johann im Pongau Salzburger Land, Kompass 80, 1:50.000

*Razgled izpod vrha Schöderhorna proti Weissecku
(na sredini) in Grosses Mosermandlu (levo)*

Foto Mitja Peternel

nas poleg običajno zadovoljivo zasnežene pokrajine Lungau najbolj navdušile razmere v še nekoliko bolj oddaljeni dolini Grossarlital. Ker so Rok, Aida, Anže in Jera za nekaj dni že nastanjeni v tistem koncu, se vsi skupaj dobimo na velikem parkirišču na koncu doline, ki je hkrati izhodišče ture. Snega je dovolj in s parkirišča se začnemo vzpenjati s smučmi na nogah. Po cesti pridemo udobno do idilčne planine Kreealm ter nad njo nadaljujemo južno proti našemu cilju. Predhodniki so zavili levo proti sedlu Murecktorl, zato moramo sami utirati gaz. Izmenjavamo se pri gaženju. Najprej gre naprej Janez, nato Aida, ki kar ne želi prepustiti dela nam, zanamcem. Pravi stroj za utiranje sledi v mehko podlago je. Čez strmino pridemo na uravnovo, z nje pa zelo strmo proti najvišji točki. Rok in Jera počakata spodaj, mi pa nadaljujemo do vrha. Ker je vetrovno, se kaj kmalu pripravimo na spust. Pršičasto pobočje odsmučamo previdno in posamično, nato pa nadaljujemo čez prostrane planjave do planine Kreealm. Pršič se izmenjuje z zastrugi, kar popestri iskanje najugodnejše linije. Nad planino ostane le še pršič in smuka je veličastna. Spust po cesti s planine je le še prijeten zaključek izjemne ture. Analiza v gostišču na izhodišču je prežeta s pozitivnimi občutki. Zopet smo preživeli čudovit dan na turnih smučeh. ●

Kleiner Königstuhl, 2254 m

Krške Alpe/
Nockberge

Planina Karneralm leži 1895 metrov visoko. Do nje v zimskem času pripelje običajno dobro oskrbovana cesta, ki je izhodišče za nekaj kratkih turnih smukov. Za vse, ki se želijo udobno povzpeti na Mühlhauserhöhe, 2214 m, Klölingnock, 2178 m, Schilchernock,

2266 m, ali Kleiner Königstuhl, 2254 m, je Karneralm prava izbira. Tura na izbrani vrh ni le kratka, ampak pa tudi lahka. Pravi cilj za začetnike, ki jih želimo navdušiti za turno smuko. Razen kraljevskega stola v prevodu imena pa vrh nima prav ničesar skupne-

ga z višjim Königstuhlom. Že pristop nanj ni dolg, a je na njegovega manjšega brata skladno z imenom še krajši. Pa še namig – če se že potrudimo in peljemo tako daleč, je smiselno naenkrat obiskati več okoliških gora in se dodobra nasmučati.

Na vrhu Kleiner Königstuhla Foto Mitja Peterneš

Greim, 2474 m

Nizke Ture/
Wölzerske Ture

Greim je paradni turnosmučarski vrh Wölzerskih Tur. Čeprav ni najvišji, (za en sam meter ga prekaša neznani Rettlkirchspitze), pa je pozimi nedvomno precej bolj obiskan. Z juga izstopa njegova imenitna piramidasta oblika, katere široko jugovzhodno pobočje v neizraziti obliki črke

S prereže dokaj plitva grapa, ki se začne kmalu zatem, ko s smučmi s prostranega gorskega hrbta zapeljemo vanj. Konča se globoko spodaj, celo nižje od našega izhodišča. Dno grape v zimskem obdobju vedno zapolnjuje večja količina snega. Splazi s sosednjih pobočij ali pa se vanjo sneg

nalaga s pomočjo vetra. Ni skrivnost, da Greim poleg Prebra v Schladminških Turah velja za eno izmed glavnih turnosmučarskih atrakcij Nizkih Tur. Z izhodišča (vidimo celotno traso vzpona in spusta) do vrha nas loči le nekaj več kot osemsto višinskih metrov, ki pa se običajno ob povratku pri spustu bogato obrestujejo. Še posebej takrat, ko je dno grape zapolnjeno z imenitnim "zapihancem" ali pa z mehkim, le za ped "ojuženim" pomladanskim srencem.

Na vzponu na Greim imamo celotno pobočje vseskozi v našem vidnem polju.
Foto Mitja Peterneš

Zahtevnost: Nezahteven turni smuk.

Čeprav je tura tehnično nezahtevna, pa so kopasta vršna prostranstva pogosto izpostavljena močnim vetrovom, kar lahko občutno vpliva na količino in kakovost snežne odeje.

Oprema: Običajna turnosmučarska oprema, plazovni trojček (žolna, sonda, lopata). V trdem snegu se bomo po prostranem jugovzhodnem pobočju včasih udobneje in varneje gibali s sretniči na smučeh.

Višinska razlika: 825 m

Kleiner Königstuhl, 2254 m

Krške Alpe/
Nockberge

Zahtevnost: Nezahteven turni smuk. Čeprav je tura tehnično nezahtevna, pa so kopasta vršna prostranstva pogosto izpostavljena močnim vetrovom, kar lahko občutno vpliva na količino in kakovost snežne odeje.

Oprema: Običajna turnosmučarska oprema, plazovni trojček (žolna, sonda, lopata)

Višinska razlika: 360 m

Izhodišče: Ramingstein, planina Karneralm, 1895 m. Do izhodišča iz Slovenije pridemo mimo Beljaka/

Villacha, Spittala, Gmünda in Rennwega. V St. Michael se lahko pripeljemo čez cestni prelaz Katschberg ali skozi prvi turski predor (Tauerntunnel), za katerim na odcepu za St. Michael im Lungau zavijemo desno. Po plačilu cestnine 7,50 € (2025) z vožnjo nadaljujemo proti Tamswegu, vendar že po nekaj kilometrih zavijemo desno proti kraju St. Margarethen ter mimo Thomatala do Ramingsteina. Tu poiščemo odcep desno, od koder nas smerne table neizogljivo vodijo

do prostrane planine Karneralm, kjer je izhodišče naše ture.

WGS84: N 47.00975°, E 13.79027°

Časi: Izhodišče–Kleiner Königstuhl 1 h

Spust 30 min

Skupaj 1.30 h

Sezona: Koledarska zima

Vodnik: Mitja Peternel: *Najlepši turni smuki avstrijske Koroške*. Sidarta, 2025.

Zemljevid: Lungau – Radstädter Tauern, Kompass 67, 1: 50.000

Vzpon: S parkirišča na koncu ceste na planini Karneralm se začnemo položno vzpenjati južno v smeri Schilchernocka. Gremo proti zatrepu doline, nato pa v loku proti levi nadaljujemo v smeri našega cilja. Še najtežje mesto nas čaka pod vrhom, kjer moramo pustiti smuči in se brez njih povzpeti na Kleiner Königstuhl, 2254 m. Štiri panoramske table na najvišji točki nam olajšajo prepoznavanje najznačilnejših vrhov v okolici.

Spust: Smučamo v smeri vzpona.

Mitja Peternel

Greim, 2474 m

Nizke Ture/
Wölzerske Ture

Izhodišče: Sankt Peter am Kammerberg, Greimhütte, 1649 m.

Do izhodišča iz Slovenije pridemo mimo Beljaka/Villacha, Spittala, Gmünda in Rennwega. V St. Michael se lahko pripeljemo čez cestni prelaz Katschberg ali skozi prvi turski predor (Tauerntunnel), za katerim na odcepu za St. Michael im Lungau zavijemo desno. Po plačilu cestnine 7,50 € (2025) z vožnjo nadaljujemo proti Tamswegu, Murau in skozi

vas Schöder do kraja Sankt Peter am Kammerberg. Tu zavijemo levo proti koči Greim. Cesta je pod kočo je v zimskem času pogosto zasnežena, lahko tudi ledena, zato je potrebna zimska oprema. Včasih je ne le priporočljiv, ampak obvezen štirikolesni pogon ali pa verige na pogonskih kolesih.

WGS84: N 47.23227°, E 14.17377°

Časi: Izhodišče–Greim 2 h

Spust 45 min

Skupaj 2.45 h

Sezona: Koledarska zima. V zimah, bogatih s snegom, se snežna odeja v grapi ohrani tudi v pomladanskih mesecih.

Vodnik: Igor Jenčič: *Veliki turnosmučarski vodnik*. Sidarta, 2022.

Zemljevid: Rottenmanner-, Wölzer-, Triebener Tauern, Kompass 222, 1: 50.000

Vzpon: Z velikega parkirišča, ki leži neposredno pod kočo Greim, začnemo hoditi proti pasu smrekovega gozda. Obidemo ga po desni strani in nad njim v loku proti levi nadaljujemo v smeri izrazite grape. Do nje ne pridemo, ampak že prej zavijemo naravnost navzgor. V okljukih izbiramo najprimernejše prehode po prostranem pobočju desno ob grapi proti vršni rami. Ko jo dosežemo, zavijemo severovzhodno ter po plečatem gorskem hrbtu nadaljujemo do visokega lesenega križa na najvišji točki.

Spust: Smučamo v smeri vzpona.

Mitja Peternel

Kleiner Pleisslingkeil, 2417 m

Nizke Ture/
Radstadtske Ture

Planina Gnadenalm je izhodišče za nekatere prijetne vrhove nad kočo Sudweiner Hütte. Imenitno pribežališče za številne turne smučarje, ki so se v preteklosti v njej vsaj odžejali, če ne posladkali ali pa

celo do sitega najedli, pa žal v zimski sezoni 2024/2025 ostaja zaprto. Kljub temu cilji v okolici niso nič manj obiskani. Razlog tiči v geografski legi območja, ki je le streljaj odmaknjeno od priljubljenega smu-

čarskega središča Obertauern in velja za snežno najbolj zanesljivo območje v Avstriji. Največ obiska v okolici sta deležna Spirzinger in Kleiner Pleisslingkeil. Tura na Spirzinger je kratka, strmejša le nad kočo, medtem ko je pristop in spust z našega izbranega cilja bolj dinamičen in privlačen. Vzpon v srednjem delu namreč poteka po sistemu kotanj in naklon se znatno poveča šele na pristopu na najvišjo točko. Smuka spominja na katerega izmed ciljev nad domačo Komno – strm začetek, nekaj spuščanja in vzpenjanja do koč, od koder sledi le še zaključek po gozdni cesti. Le cesta med kočo Sudweiner Hütte in izhodiščem je neprimerno bolj smučljiva ter predvsem krajša kot tista s Komne do Ukanca.

Zahtevnost: Zahtevni turni smuk. Ocenjuje reševanje morebitnih orientacijskih težav v kotanjastem svetu nad koč ob megli ter povečan naklon pobočja ob pristopu do najvišje točke.

Oprema: Običajna turnosmučarska oprema, plazovni trojček (žolna, sonda, lopata). V trdem snegu nam bodo na

Razgibana prostranstva Kleiner Pleisslingkeila Foto Mitja Peternel

Schöderhorn, 2475 m

Nizke Ture/
Radstadtske Ture

Schöderhorn je imeniten, nekoliko zahtevnejši smučarski izziv nad dolino Grossarlal. Prostrano pobočje z dokaj enakomerno naklonino se izpod vršne, strmejšše piramide razprostira severno vse do planine Kreealm. Zanimivo je,

da najvišja točka leži le dober kilometer zračne razdalje proč od vrha Jägerspitze, na katerega se povzpemo iz Walda po dolini Hintere Riedingtal. Čeprav gora ne doseže niti dva tisoč petsto metrov višine, pa v vršnem delu lahko prepoznamo

številne markantne cilje v okolici – od Grosses Mosermandla, Weissecka, Rauriser Sonnblicka, Hocharna, Grossglocknerja do Grosses Wiesbachhorna. Ker je izhodišče v zatrepu doline Grossarlal oddaljeno okoli tri ure vožnje in več kot 250 kilometrov od središča Slovenije, se velja na turo odpraviti v optimalnih snežnih in plazovnih razmerah. Če bo gora odeta v mehko prevleko svežega snega, nam bo smuka zagotovo ostala v nepozabnem spominu.

Zahtevnost: Zahtevni turni smuk. Vršna strmina je plazovno izpostavljena, orientacija v prostranem osrednjem delu je v megli zahtevna, z izhodišča nas do najvišje točke loči skoraj tisoč petsto višinskih metrov.

Oprema: Običajna turnosmučarska oprema, plazovni trojček (žolna, sonda, lopata). Strmo pobočje, ki nas pripelje do križa na vrhu, bomo v trdem snegu udobneje prehodili s srenaci na smučeh.

Uvodni zavoji spusta s Schöderhorna Foto Mitja Peternel

Kleiner Pleisslingkeil, 2417 m

Nizke Ture/
Radstadtske Ture

Sezona: Koledarska zima. Sezona se zaradi pretežno severne lege in zadovoljive nadmorske višine lahko razpotegne v mesec april.

Vodnik: Günther & Luise Auferbauer: *Schitourenpardies Österreich*. Styria Verlag, 2003.

Zemljevid: Lungau – Radstädter Tauern, Kompass 67, 1: 50.000

Vzpon: S parkirišča južno prečimo prostrano uravnavo planine Gnadental. Ko začne pobočje pridobivati naklon, sledimo gozdni cesti, ki nas v jugozahodni smeri pripelje do kočice Südweiner Hütte, 1802 m. Pri njej zavijemo levo in se po sistemu kotanj vzpenjamo najprej južno, pozneje pa jugovzhodno proti izrazitemu vršnemu pobočju. Po njem gremo povsem levo do grebena ter desno do najvišje točke. Vršni skalnat del je pogosto spihan do golega, zato moramo dostop nanj velikokrat opraviti peš.

Spust: Smučamo v smeri vzpona.

Mitja Peternel

vršni strmini v pomoč srenaci.

Višinska razlika: 1150 m

Izhodišče: Obertauern, planina Vordergnadenalm, 1275 m.

Do izhodišča iz Slovenije pride-mo mimo Beljaka/Villacha, Spittala, Gmünda in Rennwega. V St. Michael se lahko pripeljemo čez cestni prelaz Katschberg ali skozi prvi turski predor (Tauerntunnel), za katerim na odcepu za St. Michael im Lungau zavijemo desno. Po plačilu cestnine 7,50 € (2025) z

vožnjo nadaljujemo do Mauterndorfa, kjer zavijemo levo proti smučarskemu središču Obertauern. Peljemo se skozenj ter se na drugi strani spustimo do mosta (Gnadenbrücke). Tu zavijemo levo do večjega parkirišča na planini Vordergnadenalm.

WGS84: N 47.26790°, E 13.49739°

Časi: Izhodišče–Kleiner Pleisslingkeil 3–4 h

Spust 1–1.30 h

Skupaj 4–5.30 h

Schöderhorn, 2475 m

Nizke Ture/
Radstadtske Ture

Strauss: *Schneesichere Skitouren*. Bruckmann Verlag, 2011.

Zemljevid: St. Johann im Pongau Salzburger Land, Kompass 80, 1: 50.000

Vzpon: S parkirišča v jugovzhodni smeri prečimo prostran travnik. Nad njim ujamemo gozdno cesto, ki nas udobno pripelje do planine Kreealm, 1482 m. Nad njo gremo spet proti jugovzhodu. Ko višje nad seboj zagledamo steno (Murwand), ne nadaljujemo proti njej, ampak se vzpenjamo precej bolj desno – proti v daljavi vidni zasneženi piramidi. Sprva je svet položnejši, ko pa se postavi pokonci, v desno poiščemo prehod, ki nas pripelje na neizrazito ramo. Tu zavijemo levo in čez strmejše detajle poiščemo najugodnejšo smer vzpenjanja. Ko pridemo do vršne piramide, jo obidem po levi strani ter v loku proti desni po strmem južnem pobočju pristopimo do najvišje točke s križem.

Spust: Smučamo v smeri vzpona.

Mitja Peternel

Višinska razlika: 1425 m

Izhodišče: Hüttschlag, zatrep doline Grossarlal, 1050 m.

Do izhodišča iz Slovenije pride-mo mimo Beljaka/Villacha, Spittala, Gmünda in Rennwega. Peljemo se skozi oba turska predora (Tauerntunnel, cestnina 14,50 € v letu 2025) ter z vožnjo nadaljujemo do izvoza za Bischofshofen. Mimo njega se peljemo do odcepa, ki nas levo popelje v dolino Grossarlal. Po njej skozi istoimenski

kraj nadaljujemo do Hüttschlaga in naprej povsem do zatropa doline (Talwirt), kjer je veliko parkirišče.

WGS84: N 47.14767°, E 13.287733°

Časi: Izhodišče–Schöderhorn 3.30–4.30 h

Spust 1–1.30 h

Skupaj 4.30–6 h

Sezona: Februar–april

Vodnika: Günther & Luise Auferbauer: *Schitourenpardies Österreich*. Styria Verlag, 2003; Andrea & Andreas

Ustvarjen za dolge poti

Pohodniški nahrbtnik
Stratos / Sirrus

FACTORY STORE
BIKE & OUTDOOR

www.fastorystore.si

Na voljo v trgovinah: Kibuba, Iglu Šport, Annapurna, Extreme Vital,
Intersport, Hervis, Action Mama, Enduro, Elan.

Martina
Čufar Potard

Simply the Best¹

Pogovor z Janjo Garnbret

Mislim, da Janje ni treba posebej predstavljati. Prvi intervju za *Planinski vestnik* z naslovom "Dekle, ki nikoli ne pade" sem z njo naredila že leta 2016. Od takrat se to ni spremenilo, oziroma če je že padla, se je potem povzpela še više.

Ganjena Janja
je obranila zlato
medaljo iz Tokia.
Olimpijske igre,
Pariz 2024
Foto Aleš Fevžer

Razlika med najinima pogovoroma je le v tem, da sva imeli takrat veliko časa v slaščičarni, zdaj pa le 45 minut, ki nama jih je odmeril njen vodja za stike. Tako je, če si predober in te vsi želijo intervjuvati.

Začniva tam, kjer je nastala ideja za ta intervju – na olimpijskih igrah v Parizu. Finalni dan je bil čustveno zelo nabit. Vsi, ki smo te spremljali, smo videli, da si bila drugačna, kot smo te vajeni na tekmah. Tudi ti si samo človek in na dan je udaril cunami čustev. Jokala si trikrat – od živčnosti, od strahu in od veselja. Na sebi si imela megalomanski pritisk vseh, še največjega pa s svoje strani. Kaj drugega kot zlata kolajna bi bil zate poraz. Povej, kaj se je dogajalo tistega dne. Zdelo se mi je, da sem že na drugem balvanu, kjer si morala nekajkrat v plato, videla solze?

Bom začela z začetkom dneva. Ko sem se tisto jutro zbudila, sem vedela, da bo to moj dan. Nisem bila

nervozna. Verjela sem vase, saj tako pripravljena, kot sem bila za Pariz, nisem bila še nikoli. Enostavno sem vedela, da se bo sešlo, kot je treba. Tudi na ogrevanju mi je šlo zelo dobro, najbolje od vseh treh tekmovalnih dni. Ampak seveda je bil to finale olimpijskih iger, ki je le vsaka štiri leta. Vedela sem, da me ne bo zadovoljila srebrna ali bronasta medalja, ker sem prišla po zlato. Drugi balvanski problem je bil v plati. Tam se največkrat zgodijo kake napake, če si le malo nervozen. Poškodba palca na nogi pred dobrim letom me je v platkah najbolj ovirala in vedela sem, da ko bo ta problem za mano, bo pot do zlata odprta. Tako da ko sem preplezala platko, sem si res oddahnila.

Se pravi, da so bile to solze olajšanja?

Ja, točno tako. Še četrte solze tisti dan – solze olajšanja. (Smeh.)

Potem je prišel četrti problem, kjer si si poškodovala prst na roki. Kako resna je bila poškodba? Več strahu kot resne bolečine? Te je to oviralo v finalu težavnosti?

Prva misel je bila, kako to, da se mi je to zgodilo ravno v tistem trenutku, v finalu OI. Do poškodbe je prišlo, ko sem se zanihala in pognala s štartnega oprimka, v katerem se mi je zataknil prst. Najprej sem se ustrašila, kaj to pomeni za nadaljevanje, kajti prst je takoj zelo otekel. Fizioterapevt je preveril in ugotovil, da ni nič resnega, da so kite in vezi cele, verjetno je počila kaka ovojnica. A vendar, ko si na taki tekmi, adrenalin naredi svoje in jaz sem samo razmišljala, da moram odplezati še težavnost in "to bo to". Bilo mi je vseeno, lahko bi bilo karkoli s prstom, pa bi vseeno šla v steno. V izolacijski coni smo razmišljali, ali bi okoli prsta za vsak primer povili *tejp*,² a jaz sem se odločila, da ne. To bi bil lahko moteči faktor, saj te opominja na to, da je nekaj narobe. Če bi bil to navaden trening, bi ga gotovo takoj prekinila in nekaj dni počivala. A v tistem trenutku sem bila sposobna odmisлити prst in sem šla plezat kot po navadi. Po olimpijskih igrah sem imela deset dni pavze, med katero se je prst pozdravil.

¹ Enostavno najboljša je naslov znane pesmi Tine Turner.

² Bandažni trak.

Zdi se mi, da je plezanje eden redkih športov, kjer ekipe več držav trenirajo skupaj, da si izmenjujejo metode treninga in so konkurentu prijatelji. K tebi je na trening prišla Američanka Brooke Raboutou, ki je bila potem druga. Povej nekaj o tem.

Strah me je bilo, da bo športno plezanje z olimpijskimi igrami izgubilo to lepo lastnost, kjer smo bili vsi prijatelji. A na srečo je ostalo enako. Sploh na ogledu smeri vse skupaj predebatiramo in iščemo rešitve. Nobena ničesar ne zadrži zase, vsaj večinoma ne. Saj imaš lahko koristi od nečesa, kar ti drugi pove, in obratno. Kar se pa Brooke tiče, se pozna že z mladinskih svetovnih prvenstev, od 2019 pa sva res dobri prijateljici. Je zelo pristna, pristrčna, dobro se razumeva in imava na splošno enak pogled na življenje, na trening in na plezanje. Zame je najljubši trenutek iz Pariza, ko sva bili z Brooke skupaj na stopničkah.

Koga si šteješ za največjo konkurenco?

Hmmm ... Največja konkurenca v težavnosti je Ai Mori, ker je res lahka, ima 20 kg manj kot jaz (Janja ima 55 kg, op. M. Č. P.). Potem so tu še Seo Chaehyun, Brooke Raboutou in Jessica Pilz. V balvanih so to Oriane Bertone, Brooke, Natalia Grossman. Težko je izpostaviti le eno, ker je dosti odvisno od postavitev smeri in problemov na tekmah. Jaz tako ali tako nobene konkurence ne podcenjujem, ker vsaka lahko preseneti.

Verjetno vse zanima. Veliko treniraš s fanti. Si boljša od njih? Velikokrat sem slišala, da bi te bilo zanimivo videti tekMOVATI z moškimi. Te to mikla?

Res veliko treniram s fanti. Pri določenih fizičnih problemih so oni boljši od mene in me vlečejo naprej. V določenih stilih pa sem boljša in jim pokažem, kaj se da. Še posebej na *krimp*,³ ki jim ne ležijo najbolj. Vedno mi je fino, ker se drug od drugega učimo in se vlečemo naprej. Iskreno povedano, ne vem, če bi tekmovala z njimi, ker je to komplicirana situacija. Če bi res šla tekMOVATI in bi zmagala, bi vsi rekli, da je to zato, ker so bile smeri postavljene meni v prid. Če pa ne bi zmagala, bi rekli, da so tako ali tako vedeli, da nisem tako dobra, kot so fantje. Tako da bi bila vedno v vlogi poraženke. A na srečo imamo tu skalo, tako da lahko tam preplezam smeri in pokažem, da sem enako dobra kot fantje. Verjamem pa, da če bi tekmovala z njimi na običajni tekmi, sploh v težavnosti, bi se lahko kosala z najboljšimi.

Kaj pa naša dekleta? Kako pogosto sploh treniraš z njimi?

Z našimi dekleti smo več kot na treningih skupaj na tekmah, kjer je vzdušje fino. Sicer pa vsaka trenira s svojim trenerjem. Jaz treniram skupaj z Lano Skušek na Verdu. Ker delam s svojo ekipo in imam

Janja Garnbret na svetovnem prvenstvu v Bernu, kjer je osvojila dve zlati in eno srebrno medaljo.

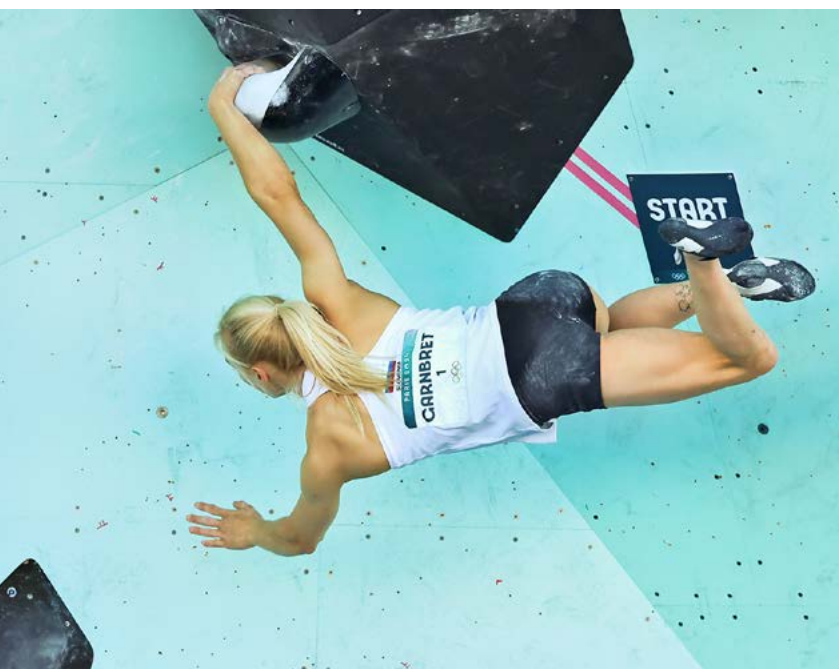
Foto Grega Valančič

³ Majhne poličke, ki se jih prime z zaprtim prijemom prstov.

svoj načrt, ne hodim na vse reprezentančne treninge. Drugače smo si blizu, smo dobre prijateljice in se podpiramo.

Ko sva naredili prvi intervju leta 2016, si praktično že osvojila vse naslove. Rekla si, da če bo plezanje sprejeto na OI, da si gotovo želiš tudi to medaljo. Zdaj imaš že dve. Kaj te še vleče naprej?

To je res noro. Pred desetimi leti si niti v najlepših sanjah ne bi upala zamisliti tega. Najbolj me naprej vleče osebni napredek; to, da vidim, da sem boljša kot včeraj, kot lani. Boljša, kot to, da sem prva, tako ne morem biti. A vidim še veliko prostora za napredek. Fizično in tudi mentalno. Ves čas se igram z določenim razmišljanjem na tekmah, na treningih, z različnim pristopom. Saj ustaljene rutine imam, a mi je mentalna stran vedno zanimiva. Prepričana sem, da ni meja. Da sem lahko vsako leto boljša, in to je to, kar me žene naprej.

Janja Garnbret na balvanu kot brez teže skozi zrak od grifa do grifa
Foto Aleš Fevžer

Ti kdo pomaga pri psihični pripravi?

Ne, s psihologom ne sodelujem. Pred desetimi leti, se mi zdi, je bil to še tabu. Češ, da če sodeluješ s psihologom, je nekaj narobe s tabo. Imela sem že ustaljen ritem in način razmišljanja, ki je očitno na tekmah deloval. Strah me je bilo, da bo psiholog to poskušal spremeniti. Če bi čutila, da karkoli potrebujem, sem odprta za to. Mogoče bo to dodana vrednost k ekipi, ki jo že imam okoli sebe. A zaenkrat mi pri tem najbolj pomaga Roman, ker je najbolj v tem in najbolj ve, kaj se dogaja na tekmah in na treningih.

Kaj ima Roman ključnega, da je tako uspešen trener? Če bi morala to opisati s tremi besedami?

Prva stvar je, da ima izjemen čut za človeka. Hitro spozna, kako deluješ, in potem na podlagi tega načrtuje vse. Zna vse prilagoditi tudi dnevnemu počutju, enostavno se spusti na tvoj nivo. Zelo dobro prebere

tvojo govorico telesa. Se mi zdi, da me, ko pridem na trening, samo pogleda in ve, kako in kaj. Njegov stik s človekom je res izjemen. Potem je tu načrtovanje treninga. Zelo je sistematičen in dela pri slabostih, da se vse skupaj dvigne na višji nivo. V glavi ima neki sistem, vse je popredelčkan in vse deluje. Tega ne najdeš v nobeni knjigi za trening. Če bi svoj načrt poslal kakemu profesionalcu za športno treniranje, bi ta gotovo rekel, da to ne deluje. Aja, sem skoraj pozabila ključno stvar – zelo ima rad plezanje. Plezanje je zanj sveto. Ko si z njim na treningu, se ta ljubezen do plezanja čuti. Samo njegova prisotnost te inspirira. Tega ne pravim samo jaz, tudi drugi so tega mnenja.

Tvoja zadnja izjava se mi zdi malce neverjetna, ker Romana skoraj nisem videla plezati, pa smo bili pred leti skupaj v Rodellarju in Arcu z njim in Majo (Štremfelj) ... Mislim, da je preplezal eno smer. Pleza, ko je s tabo na treningu?

(Smeh.) Ne. Se že nekaj let boriva s tem. Celo stavila sva; sem rekla, da če mu uspe plezati dva meseca enkrat na teden, bom šla na maraton. A ni uspelo. Vedno govori, kako bi on rad plezal, a še ni prišel do tega. Po moje zato, ker na Verdu preživi po osem ur na dan in se mu potem enostavno ne da.

Kaj poleg samega plezanja sestavlja tvoje treninge?

Večina treninga je na steni in na *campus boardu*,⁴ ki je neke vrste plezalski fitness. To je devetdeset odstotkov, ostalih deset so preventivne vaje s fizioterapevtom. In to je vse. Delali smo sicer tudi kondicijske priprave, a to je bilo samo za hitrost, za Tokio, zdaj pa tega ne delam več in je ostala samo še preventiva.

Koliko ur trajajo treningi? Verjetno se z leti bolj trudiš za kakovost kot količino.

Povprečno tri ure. V Divači z Matejem pa eno uro.

Predstavi mi, prosim, svojo ožjo ekipo. Zdi se mi, da si dobro obkrožena s fanti, ki te ščitijo kot princesko na zrnju graha. Je poleg trenerja še kdo?

(Smeh.) Najprej moram povedati, da ne vem, zakaj so v moji ekipi samo fantje, ker nimam nič proti dekletom. Tako je naneslo. Poleg Romana je v ekipi moj fizioterapevt Matej Bombač, ki ima v Divači Rehabo center in sodeluje tudi z drugimi športniki. Z mano gre na najpomembnejše tekme, drugače pa z njim sodelujem enkrat do dvakrat tedensko. Potem je tu Tilen Lamut, s katerim si se dogovorila za intervju. Je moj vodja za stike in skrbi za vse, kar zadeva medijske obveznosti. Tu je še moj menedžer Florian iz Innsbrucka.

Pojdiva zdaj malo v skalo. Z Romanom sta se na prvih OI v Tokiu naučila veliko, tudi tega, kaj se zgodi potem, ko je vsega konec. Da si precej izgubljena. Letos sta zato po nekaj dneh počitka (ki to

⁴ Campus deska, sredstvo za povečanje moči pri treningu športnega plezanja. (Op. ur.)

Janjini vzponi v skali

Kot prvi ženski ji je uspelo na pogled preplezati 8c, in sicer smer **Fish eye** v Oliani (Španija).

Prav tako v Španiji, v Santa Linyi, je preplezala **Se-leccio natural**, 9a.

Na balvanih je preplezala **Bügeleisen Sit**, 8c, in **Hide and Seek**, 8b+, v Maltatalu (Avstrija).

V Magic Wood (Švica) pa **New Base Line**, 8b+, in **Jack's Broken Heart**, 8a+, slednjega na *flash*.⁵

V Mišji peči je preplezala **Popolni mrk**, 8c, na pogled in opravila prvo žensko ponovitev smeri **Za staro kolo in majhnega psa**, 8c+

verjetno zaradi vseh sprejemov ni bil) načrtovala plezanje v Franciji, v Ceüsu. In to ne le sproščujoče plezanje v skali, temveč je bil namen obiskati eno najtežjih smeri, Bibliographie, 9b+. Povej mi nekaj o tem, o smeri in kako te je osvojila oz. ti njo? Se boš kmalu vrnila? Roman je rekel, da je to zate nov izziv, saj nisi navajena, da smeri ne preplešaš v dveh ali treh poskusih.

Začela bom s skalo, ki mi je bila od nekdaj dodatek tekam in treningom. A ko sem bila še v šoli, ob tekamah in pouku za skalo ni bilo veliko časa. Razen decembra za vplezavanje v novo sezono. Zame je bilo to vedno plezanje za dušo. Zdaj sem prišla do točke, ko bi rada več plezala v skali. Rada bi preplezala več težkih smeri in v skali mi je res *ful fajn*. Bibliographie v Ceüsu je moj novi projekt. Tam sem bila že dvakrat. Prvič takoj po olimpijskih igrah, drugič po tekmi v Kopru. Bila sem res blizu, a ni šlo. Zame je to neki nov proces. Navaditi se moram biti potrpežljiva, treba se je navaditi in ponotranjiti gibe. A v tem uživam. Smer je fenomenalna in sem vanjo pripravljena vložiti res veliko časa. Kolikor bo pač treba. No, upam, da bom morala iti tja samo še enkrat.

Se pravi, da imaš zdaj smer v glavi in jo ponavljaš, preden zaspiš?

Ja, točno to. Ne sicer vsak dan, a v glavi imam oprimke in stope. Ravno sem spet začela trenirati, opravila sem prvih deset treningov. Naslednje leto bo sezona malo drugačna, ne bom veliko tekmovala, ne bom je začela aprila. Tekmovala bom junija v Innsbrucku, na svetovnem pokalu v Kopru in konec septembra na svetovnem prvenstvu v Koreji. Moj cilj je, da na treningih treniram za skalo. Škoda, da bom šla v Ceüse lahko šele maja ali junija, ko bo malo topleje. A projekte imam tudi v Sloveniji, na primer *Bicikel*⁶ v Mišji peči. Tudi njemu sem zelo blizu. Nekaj treningov bo še treba, da malce pridem nazaj po počitnicah, pa bo šlo.

⁵ V prvem poskusu – o smeri imamo informacije ali pa smo opazovali nekoga med plezanjem.

⁶ Pravo ime Bickla, smeri Tadeja Slabeta, je Za staro kolo in majhnega psa, 8c+. Janja jo je uspešno preplezala 6. marca 2025.

Imaš raje senco ali sonce?

Sonce. Raje imam, da je bolj toplo kot bolj mrzlo, saj imam hitro premrle prste in nič ne čutim.

Koliko imaš res časa zase, brez treninga, sponzorskih obveznosti, intervjujev?

Zelo malo, skoraj nič. Čeprav zdaj po olimpijskih igrah nisem štiri mesece nič trenirala. No, seveda sem ves čas plezala, bila sem v skali, pa okoli petkrat na Verdu. A sem imela veliko več časa za sebe, za družino in prijatelje, s katerimi se, ko je akcija, skoraj nič ne vidimo.

Povej mi še o neplezalnem projektu, o knjigi Janja in čudežna roža. Od kod ta ideja?

Ideja je prišla od Primoža Suhadolčana, ki ima že zbirko pravljič štirih drugih športnikov. Takoj sem bila za, saj sem si želela imeti neko knjigo, a za avtobiografijo še ni čas. Knjiga za otroke se mi je zdel krasen načrt. To je bil proces, ki je trajal eno leto. Primož me je najprej vprašal, če se strinjam, da bi bila v knjigi predstavljena kot koza, saj bi bilo to lahko tudi negativno. Itak da sem bila za. Kot GOAT⁷ ima koza dva

⁷ Koza je v angleščini goat, kot akronim pa pomeni Greatest Of All Times – največja vseh časov.

Janja Garnbret pri poskusu v smeri Bibliographie, 9b+, Cēüse, Francija, ki je do zdaj ni preplezala še nobena ženska.

Foto Jess Glassberg

pomena, tako da mi je bila ideja všeč. Sledil je intervju s staršema, da je zvedel, kakšna sem bila, ko sem bila majhna, in kako je potekala moja zgodba od malega. Mene je povprašal o moji filozofiji življenja, plezanja, treninga. Na podlagi tega je napisal zgodbo, ki se je počasi razvijala. Večkrat me je vprašal, ali mi je všeč. Največ usklajevanja je bilo treba pri ilustracijah, saj si nisem bila všeč. (Smeh.) Drugače mi je bila zgodba takoj pri srcu. Z njo bi rada spodbudila otroke, naj verjamejo v svoje sanje. Lahko uresničijo vse, če so predani in uživajo v tem, kar počnejo. To je bilo glavno sporočilo. Knjiga je šla že v tretji ponatis.

Če ne bi imela v glavi tekem in načrtovanih OL, kam bi šla za dva meseca. Plezat? Na plažo?

Za dva meseca bom gotovo šla plezat. Ampak je pa res, da je plaža zelo pomemben del mojega letnega dopusta, kjer si najbolje odpočijem glavo, ležanje na plaži je najboljši odklop. Plezalnikov res ne vzamem s sabo. Letos sva bili s prijateljico na Filipinih.

Je čas za fanta v tvojem življenju?

Zaenkrat ne. A kot pravi moja mama "Za vsak pisker se pokrov najde," tako da že bo, ko bo. Niti ne iščem, a ko bo prišel pravi, bom seveda za.

Eden od tvojih sponzorjev je tudi Marko Lukič⁸ oz. montažne hiše Lumar. Sta že kdaj skupaj plezala? Veš, kaj vse je preplezal?

Za plezanje še ni bilo časa, saj je zdaj tudi on polno zaseden s svojim podjetjem. Vem pa, kaj vse je preplezal. Vedno, ko se vidiva, debatirava o tej temi. Razlagal mi je, kako so jedli samo po eno jabolko na dan,

da niso bili pretežki, in se zdaj temu smeji. Takrat pa je bilo tako.

Kaj pa Janja in gore? Kdaj zaideš tja?

Janja in gore!? Najvišje, kjer sem bila, je Triglav, no, in zdaj v Ceüsu, ki ga štejem za goro, ker je nad dva tisoč metrov. Zaenkrat sem raje na varnih tleh. Razen v stenah seveda.

Od svojega telesa zahtevaš ogromno. S čim ga razvajaš, da se mu zahvališ za to, ker ti sledi?

Najprej se je treba dobro nahraniti. Za vse, sploh za vrhunske športnike, je to pomembno. Zelo rada imam dobro hrano. Res dobro hrano. Tudi pri Ani Roš sem že bila, vrhunska kulinarika mi je všeč. Hodim na masaže k svojemu fizioterapevtu. Izvajam tudi jogo, ki sem jo zdaj po olimpijskih igrah sicer malo opustila. Tu so še raztezne vaje, ki jih verjetno ne delam dovolj. A ko se jih enkrat spravim delat, imam potem res dober občutek. Drugače pa po treningu najraje ležim, da si odpočijem in za odklop možganov pogledam kakšno dobro serijo. To je to.

Javno si spregovorila o problemih prehrane v tekmovalnem športu. Ali misliš, da se je kaj spremenilo na bolje?

Ko vidimo Lauro Rogoro in Ai Mori,⁹ ne vem, kako lahko prideta čez oviro tehtnice. Ja, bolj počasi se vse premika. V prvi vrsti sem to napisala, ker sem slišala izjave mladih deklet, da če bi shujšale, bi bile boljše. Prav srce me je zbolelo in sem si rekla, da se mora ta mentaliteta spremeniti. To je bila vedno neka tabu tema, šepetalo se je, a nihče ni tega javno povedal. Zato se mi je zdelo prav, da nekaj storim.

⁸ Marko Lukič – nekdanji vrhunski športni plezalec in alpinist je zdaj prav tako uspešen v poslovnem svetu in si je prislužil naslov managerja leta 2024.

⁹ Prva je italijanska, druga japonska športna plezalka.

Športnica
leta 2024
Foto Tamara
Vidmar

Janjini tekmovalni rezultati

V njenem seznamu dosežkov prevladujejo zlate kolajne. In to v težavnosti, balvanih in kombinaciji. Če naštejemo le najpomembnejše: 2 zlati na OI, 8 zlatih na svetovnih prvenstvih in 4 zlate na evropskih. Na tekmah svetovnega pokala ima 46 zmag, stopničke je zgrešila le štirikrat.

IFSC¹⁰ je potem sprejel nove ukrepe, veliko bolj kompleksne kot le indeks telesne mase. Imenuje se RED-S (relativni energijski deficit v športu). Uvedli so določena testiranja in vprašalnike. Če je rezultat v rdečih številkah, ne smeš tekmovali. A kot vsi vemo, Ai in Laura še vedno tekmujeta, tako da se še ni veliko spremenilo. Upam, da se bo v naslednji generaciji ta mentaliteta malo izboljšala. Da bodo jedli in spoznali, da ni treba biti shiran, da si dober.

Kaj najraje ješ? Samo naravno hrano ali ji še kaj dodaš? Proteinov, aminokislin?

Ne, jaz proteinov nikoli nisem jedla. Jem zelo raznovrstno hrano. Tako so me vzgajali že od malega, ničesar nismo izločevali. Edino, česar mi primanjkuje, je železo. To že od nekdaj. Sem na spodnji meji, a se ne počutim nič kaj utrujeno, kaže, da tako delujem. Malo več rdeče pese pojem, to je vse. Sem in tja dodam malce omega-3, D-vitamina in multivitaminov.

Janja in ženskost. Na podelitvi športnice leta si bila v zelo lepi obleki. Kako se počutiš v taki vlogi?

Fulfajn. No, 2016 bi rekla, da se bolje počutim v trenirki, a zdaj res uživam v lepih oblekah in visokih petah. V prvi vrsti sem športnica, a se rada tudi uredim.

Še eno vprašanje. Mene osebno zelo jezijo musavci.¹¹ Pa ne le zato, ker jih držim slabše kot poličke. Ko je mraz in imam mrzlo kožo, mi drsijo, tako da lahko padem popolnoma nepričakovano, ko mi odnese obe roki. Imaš kaj takih problemov?

Ja, tudi jaz imam tako trdo in neobčutljivo kožo, da pozimi ne čutim, kaj držim. To rešujem s tem, da si kožo pobrusim. Imam prav majhno napravo, s katero si kožo tako pobrusim, da me že skoraj peče in da so blazinice vlažne. Ali pa dam roke pod vročo vodo, toliko da se mi koža omehča.

Februarja 2025 je Planinski vestnik praznoval 130 letnico izhajanja. Imaš kakšen poseben občutek, ker bo tvoj intervju izšel v najstarejši slovenski reviji, ki še izhaja že 130 let?

Seveda, to mi je v veliko čast, res dobro.

Zaključiva z Los Angelesom 2028. Si želiš osvojiti dve zlati kolajni?

Letos junija bo znano, kakšen bo sistem. Ali bo enak kot v Parizu,¹² ali bomo imeli tri ločene discipline. V vsakem primeru si želim obraniti zlato medaljo iz Tokia in Pariza. Prilagodila se bom in tekmovala. Če bodo tri discipline, si želim dve zlati kolajni.

Zaključila bom z besedami, ki jih Janja uporablja zelo pogosto. Fulfajn se je bilo pogovarjati z vedno nasmejanjo in pozitivno Janjo. Upam, da se ji sanje uresničijo. Dve zlati v LA in to je to. ○

Janja Garnbret na tekmi svetovnega pokala v Kopru 2023
Foto Grega Valančič

¹⁰ IFSC – Mednarodna športnoplezalna zveza.

¹¹ Musavec pravimo velikim oblik okroglim oprimkom, ki se jih ne da prijeto s prsti na enak način kot poličke. Nanje položimo celo roko, za držanje je potrebna moč ramen in celega telesa, ne samo prstov.

¹² V Parizu sta bila na voljo dva kompleta medalj; eden za hitrost in drugi za kombinacijo balvanov in težavnosti.

Dušan Škodič

13. oktobra 1893
sta vodnik Janez
Piskernik in Fran
Kocbek opravila
najtežjo turo
svojega časa, ko
sta na Frischaufovo
pobudo priplezala
na vrh Križa
(Koroška Rinka)
s severne strani.
Tam vodi zdaj
zavarovana
plezalna pot.
Foto Franci Horvat

Aljaž iz Savinjskih Alp in njegov čas

Fran Kocbek (1863–1930)

Frana Kocbeka so poznali kot ustanovitelja in načelnika Savinjske podružnice SPD, graditelja koč, poti, cest, publicista, botanika ter vsestranskega delavca na prosvetnem in gospodarskem področju. Za boljše razumevanje je pomemben pogled na čas, v katerem je živel.

Kocbek je večino življenja preživel v avstroogrski monarhiji, ki je v svojih zadnjih desetletjih postajala Slovencem tesna koža. Spor se je naselil tudi v gore, kjer so bili do tedaj, resnici na ljubo, aktivni skoraj izključno Nemci. Ko rečemo Nemci – med njimi je bilo tudi nekaj pravih – večina pa jih je bila le "nemškutarjev", torej domačih korenin.

Da bi lahko učinkovito konkurirali delu podružnic nemško-avstrijskega Alpenvereina (DÖAV) na naših tleh, so leta 1893 v Ljubljani ustanovili Slovensko planinsko društvo (SPD), ki je prva tri leta svojega obstoja delovalo kot ena od podružnic DÖAV. Kocbek se je takoj po ustanovitvi obrnil na vodstvo SPD z vprašanjem, če mislijo formirati tudi podružnice, kajti Savinjske Alpe bi nujno potrebovale svojo. Pri tem je bil pripravljen aktivno sodelovati. Poleg velikega domoljubja je v Kocbeku gorela neverjetna ljubezen do gora, težko doumljiva za otroka ravnine, od koder je

izhajal. Rojen je bil v Ločkem Vrhu pri Sv. Benediktu v Slovenskih goricah, večino življenja pa je preživel v Gornjem Gradu, ob vznožju gora.

Ustanovitev podružnice SPD v strupenem okolju

Savinjska podružnica je bila ustanovljena v Mozirju 20. avgusta 1893, istega leta kot SPD. Nemški planinci iz vrst Celjske sekcije (Section Cilli DÖAV, ustanovljena leta 1884) so kaj kmalu zagnali vik in krik v svojem časopisu *Deutsche Wacht* (Nemška straža). Napadali so predvsem Kocbeka, ki je postal načelnik nove podružnice, češ da ta ogroža njihov dotedanji fevd, ki so ga obvladovali skoraj deset let.

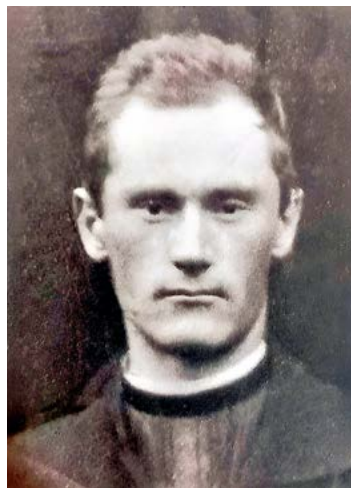
Treba je vedeti, da Celje v tistem času še zdaleč ni bilo kot Ljubljana, v kateri manj kot pet odstotkov Nemcev in nemškutarjev (razen gromoglasnih posameznikov, npr. Karel Deschmann) v realnem življenju

Fran Kocbek je bil otrok ravnine, vendar je večino življenja preživel pod gorami in živel za gore.
Arhiv Planinskega vestnika

Branko Zemljčič, učitelj, tajnik Savinjske podružnice SPD in planinski publicist, je bil Kocbekov prijatelj do zadnjih dni njegovega življenja.
Vir knjiga Fran Kocbek, Aljaž Savinjskih Alp

Anton Aškerc, slovenski pesnik, duhovnik in velik bojevnik za slovenstvo, je bil Kocbekov velik prijatelj iz vrst Savinjske podružnice SPD. A tudi njun odnos je bil zapleten.
Vir knjiga Fran Kocbek, Aljaž Savinjskih Alp

ni predstavljalo pomembne težje. V celjskem okolju je bilo precej drugače. Skoraj vse gospodarsko, kulturno in politično protislovensko delo je bilo v visokem zagonu in podprto od občinskih oblasti, veletrgovcev ter industrialcev. Med nižjimi družbenimi sloji so bili res v večini Slovenci, med vplivnimi meščani v drugi polovici 19. stoletja pa je bilo Slovence mogoče prešteti na prste obeh rok.¹

Kmalu so v časopisu izbruhnile obtožbe o poškodovanju nemškega planinskega dela in lastnine s strani Savinjske podružnice, oziroma z njene strani "nahujskane mladine". Nagajanja so bila podobna tako na Kranjskem kot na Štajerskem. V glavnem je šlo za poskuse prevzemanja turistov konkurenčni strani, poškodovanje nemških smerokazov in markacij, včasih tudi inventarja ter povzročanje nereda v neoskrbovanih kočah. Bili so primeri najemanja gorskih vodnikov, katerim je plačalo šolanje in podelilo vodniške licence društvo DÖAV.

Deutsche Wacht je 16. septembra 1894 objavil članek, v katerem naletimo tudi na potrditev začetne pripadnosti SPD:

"V mariborskem časopisu je bila objavljena dolga in grozljiva zgodba o nasilni germanizaciji, ki da jo v Savinjskih Alpah izvaja Celjska sekcija DÖAV. Gospodje zaradi tega niso bili deležni večjega uspeha, pač pa so dobili oster odgovor predsednika naše sekcije, gospoda Wilhelma Lindauerja, ki je na odličan način razkrinkal vse njihove laži. Veliko se poudarja, da je SPD prav tako član DÖAV – ker gospodje Slovenci pač gospodarsko ne zmorejo sami opravljati te dejavnosti. Pravljica o subvencijah iz Berlina pa se bo očitno prav kmalu razblinila, saj se je izkazalo, da so bili prvi turistični obiskovalci tako imenovane Er-

javčeve jame² v resnici posamezni člani naše Celjske sekcije. Tudi trditve, da je naša sekcija gorskemu vodniku grozila z odpovedjo, ker je markiral zanje, je popolnoma neresnična. Seveda pa je logično, da je bila Celjska sekcija upravičeno zadržana do tega, da bi se njeni pooblaščen gorski vodniki uporabljali za potrebe drugih društev. Tudi tako imenovano Nemško naselje v Logarski dolini, ki naj bi ga s pomočjo Südmarka³ ustanovila Celjska sekcija, obstaja, kot je v odgovoru zapisano, zgolj v domisljiji

- ² Blizu naravne znamenitosti Igle leži nad strugo Savinje jamski sistem Rjavčeve jame, skozi katere zgornji del je nekoč potekala stara pot v Luče. Savinjska podružnica SPD je staro pot obnovila leta 1894 in jo poimenovala po Jakobu Rjavcu.
- ³ Društvo Südmark je na narodnostno mešanih ozemljih nudilo gospodarsko pomoč, podpiralo kmete in obrtnike, kupovalo zemljišča in kmetije ter na njih naseljevalo nemške družine. Z denarjem so podpirali tudi nemške šole in učitelje, in to v deželah monarhije, kjer so bili Nemci v manjšini.

Deutsche Wacht (Nemška straža) je bil časnik celjskih Nemcev, ki je zagovarjal uveljavitev nemškega značaja v deželi in nemščino kot državni jezik.
Vir dlib.si

¹ Marija Mojca Petermel, *Podružnice DÖAV na Slovenskem, Planinski vestnik* št. 4, 2023.

Kocbek (sedi na levi) z odborniki Savinjske podružnice SPD.
Vir knjiga Fran Kocbek, *Aljaž Savinjskih Alp*

slovenskega 'senzacionalističnega pisunčka'. Najbolj odločen in vztrajen nasprotnik slovenskega naroda, na koncu ironično pripomni g. Lindauer, pa zagotovo ne more biti on, saj sicer Slovenci iz Zgornje Savinjske doline ne bi bili vedno tako prijazni z njim, kot so. Ja, 'spoštovani časopisni nakladači' ne bi smeli tako na široko odpirati ust, ker se lahko hitro zgodi, da se vam v grlu zatakne prevelik zalogaj."

V Gornjem Gradu se je Kocbek vključil v delo narodne čitalnice. Spominska fotografija iz leta 1897, ko so odigrali gledališko predstavo Bob iz Kranja, Kocbek stoji drugi z desne.
Vir knjiga Fran Kocbek, *Aljaž Savinjskih Alp*

Prostovoljna germanizacija imen in priimkov

Vzdušje med nasprotnima društvoma v Savinjskih Alpah⁴ je bilo skoraj identično tistemu v Ljubljani, kjer so drug drugemu kazali mišice slovenski časniki in *Laibacher Zeitung*. Ljubljanske nemškutarje v Kranjski sekciji DÖAV je tedaj vodil spreobrnjeni Slovenec Karel Dežman oziroma Deschmann, pri Celjanih pa se je najbolj "izkazal" odvetnik dr. Johann Stepischnegg. Ta je aktivno posredoval v omenjeni vodniški aferici, ko je Kocbek želel najeti vodnika Janeza Dolinarja, da bi na novo markiral poti na Raduho in Ojstrico. Omenjene poti so bile v slabem stanju, saj že dolgo niso videle čopiča. Prvotno jih je markirala Celjska sekcija, ki pa je bila mnogo močnejša na jeziku kot pri delu. Dolinar je imel njihovo vodniško licenco, zato mu je bilo, ko je to prišlo na ušesa "Celjanom", strogo prepovedano prevzeti delo za Savinjsko podružnico SPD. Stepischnegg, ki je bil tudi predsednik celjskega Nemškega društva, je do nepremišljenega vodnika poslal Lindauerja, da mu "na terenu" še enkrat razloži dolžnosti, ki jih ima do svoje planinske organizacije (čeprav sta v tistem času formalno tudi Savinjska podružnica in SPD še vedno spadala pod okrilje DÖAV).

V preteklosti smo večkrat obravnavali Deschman-na, zato je prav, da tudi za Johanna Stepischnegga povemo, da je bil ta gromoglasni celjski nemškutar po svojem izvoru zgolj Janez Stepišnik, doma iz Svetega Jurija ob Ščavnici. Celjski tednik *Domovina* ga je imel stalno v želo, a zdi se, da so omenjeni ljudje v svojih prepričanjih stali tako trdno na okopih, da so jih klevete nasprotnikov le še podžigale v svoj prav, zato so na vsakem koraku pretiravali v dokazovanju zvestobe avstrijski kroni.

V zadnjem desetletju 19. stol. je ljudi vedno bolj motila prostovoljna germanizacija imen in priimkov, pa tudi neupoštevanje dvojezičnosti krajevnih imen. Pri lastnih imenih je zapisovanju v ponemčeni obliki botroval osebni oportunizem, predvsem iz kariernih in ekonomskih vzgibov. Pri krajevnih imenih, imenih ulic in nenazadnje imenih naših gora pa je šlo tudi za markiranje germanskega sveta. V avstrijski polovici monarhije je bilo treba zagotoviti dvojezičnost v tistih deželah, kjer prebivalstvo ni bilo večinsko nemško, obratno pa ne. Dogajalo se je, da se povsod tega niso držali in so na ogorčenje Slovencev v nekaterih uradih uporabljali nemške žige in uradovali le nemško. Časopisi so na takšne primere redno opozarjali. V kratkem članku v *Domovini* je predstavljena takšna težava s krajevnimi imeni in poštnimi žigi v Zasavju, v primeru osebnih imen pa celo s proslulim Janezom Stepišnikom na čelu.⁵

⁴ Ker gre za zgodovinski članek, namerno uporabljam ime Savinjske Alpe, ki ga je uveljavljal Frischau in za njim Kocbek, namesto danes sprejetega Kamniško-Savinjske Alpe.

⁵ *Domovina*, 20. maj 1898.

"Slovenci, na branik za svoj jezik in narodnost!"

Na vseh pismih in poštinih pošiljkah, katere razpošiljajo rudarji, delavci, delavke in prebivalstvo Trbovelj, te največje občine laškega okraja širom domovine, se nahaja samo nemški poštni odtis: "Trifail". Slovenskega imena Trbovlje iščeš zaman. Tudi poštna urada v Dolu in Hrastniku imata samo poštne pečate z nemškim pravopisom "Doll" in "Hrastnigg Bahnhof". Oba pečata dišita močno po nemškutarjih Stepischnegg in Wollouscheggu. Nemci teh dveh imen krajev niso mogli prevesti v svoj jezik, zato so jih popočili in jima obesili na konec po dva 1 in dva g. Lastnih in krajevnih slovenskih imen ne smemo pisati z nemškim pravopisom. Kadar bomo tako delali, tedaj bomo že po duhu in mišljenju germanizirani. Proč s Stepischneggi, Wallandi, Sauscheggi, Schaggerji, Kovatschitschi, Hrastniggi, Dolli itd. V našem jeziku se glasi pravilno le: Stepišnik, Balant, Zavšek, Žagar, Kovačič, Hrastnik, Dol itd."⁶

Naj bodo samo slovenski napisi v gorah

Iz zgornjega si lahko predstavljamo, v kako strupenem okolju se je znašel Kocbek s svojo podružnico. Savinjske Alpe so bile že marsikje markirane s strani "Celjanov", Kocbek pa je v navodilu iz prestolnice dobil nalogo, naj se loti postavljanja slovenskih smernih

Pogled na Ojstrico nad Logarsko dolino. Spomini na dogodke v tej dolini so bili Kocbeku na stara leta neizčrpen vir zgodb, ki jih je pripovedoval zbranim družbam. Foto Franci Horvat

tabel in označevanja planinskih poti s čopičem. S tem se je kratkoročno lahko največ naredilo, in to z najmanjšimi stroški. Dopis načelnika SPD Orožna se je glasil: "Vljudno Vas prosimo, da označite vse poti, za katere menite, da je potrebno, in sicer tako, da ne bo ob razpotjih nihče dvomil, kam pot vodi. Table in barva so na razpolago."

Leta 1891 je začel izhajati prvi slovenski politični časopis v Celju, Domovina, ki se je postavil po robu izrazito nemškutarskemu vzdušju v knežjem mestu. Na tej naslovnici je izšla pesnitev Triglavanom, pesnika Aškerca.

Vir dlib.si

Leto VIII.
V Celji, dne 3. junija l. 1898.
Štev. 22.

DOMOVINA

Zahaja vsaki petek v tisk. — Dopoln naj se izročijo poljudni uredu in sicer brezplačno. — Rokopisi se ne vračajo. — Za inzerate se plačuje 50 kr. tiskovne prostornine ter od vsake petič-rabe po 10 kr. za vsakokrat; za večje inzerate, kakor tudi za množično inzeriranje primeren popust. — Narodna se celo leto 3 glj. 25 pol leta 1 glj. 50 kr., za četrt leta 50 kr., katere naj se pošlje: Upravništvo „Domovina“ v Celji.

Pozdrav

„Triglavanom“ in ostalim slovenskim akademikom ob izletu v domovino

dne 4. in 5. junija t. l.

Vesela stipele materi sloj,
Ko vrtne je tajne se ji sila.

Fondravljajo planine Vas slovenske,
Fondravljajo ravnote Vas jelesne.

Z rokimi močnimi, s razumom jasnim,
S poštenim srcem, s bistrimi očmi,

⁶ Pisec je Stepišnika verjetno izpostavil zaradi omembe laškega okraja in njegove znane nacionalistične izjave: "Cilli kann nicht ohne Tüffer, Tüffer nicht ohne Cilli bestehen!" V prevodu bi se glasil: "Celje ne more obstajati brez Laškega in Laško ne more obstajati brez Celja!"

V naslednjem pismu je dobil Kocbek še detaljna navodila, kako naj se loti markiranja, izraženo je bilo tudi priporočilo, naj bodo vsi napisi na smerokazih izključno slovenski.

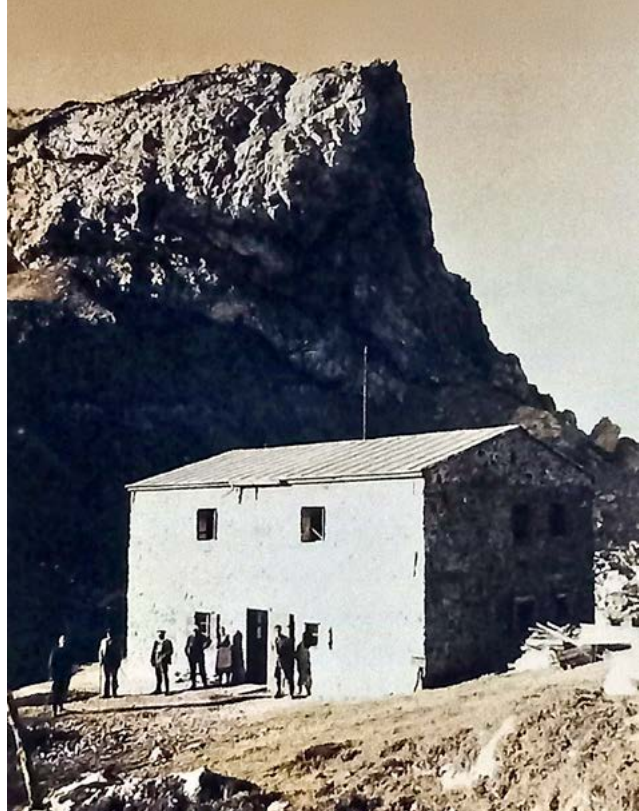
Vsako sodelovanje z Nemci je bilo očitno že od vsega začetka izključeno. Sovraštvo je bilo obojestransko, vendar je v realnosti obstajalo samo na relaciji Slovenci–nemškutarji. Taka je bila tudi Orožnova razlaga Kocbeku:

"Naša je slovenska domovina, mi smo gospodarji, Nemci so naši gostje, nemškutarjev pa ne poznamo. Slovenski napisi naj bodo vidna znamenja in neovrgljive priče naše narodnosti. Delajmo brez vika in krika, a dejanja naj govore. Srčna Vam hvala za dosedanji trud, prosimo Vas, vztrajajte pogumno! Naša bo zmaga!" Kjer so le mogli, so člani podružnice šli na delo, markirali so na desetine poti in postavljali izključno slovenske table, kot jim je bilo naročeno. Kocbek je bil za zgled, še več, po številu poti, ki jih je označil, je bil daleč pred vsemi. Nemce je pojav slovenskih napisov razburil, ker so v tem videli nič manj kot namerno izzivanje.

Profesor Frischauf

Kocbek se je zavedal, da je pravica do markiranja odvisna predvsem od dovoljenja posestnikov, ne pa od samooklicanih pravic planinskih podružnic, ki so si domišljale, da so si pridobile izključno pravico na podlagi minulega dela. Na njegovo srečo se je na tem nacionalno pregretem igrišču pojavil joker, ki mu je to potrdil in kmalu postal tudi njegov prijatelj in mentor. Ni bil slovenskega rodu, temveč čistokrvni Avstrijec, prof. Johannes Frischauf.

Tudi on je rad obiskoval gore in tako kot Kocbeku so mu bile najbolj pri srcu Savinjske Alpe, ki jih je sistematično raziskoval. Ime Savinjske Alpe je zagovarjal

Leta 1929 so prvotno staro nemško kočo na Korošici nadzidali in odprli 17. avgusta 1930. Poimenovali so jo po Franu Kocbeku.

Vir knjiga Fran Kocbek, Aljaž Savinjskih Alp

Frischauf. Zaradi tega poimenovanja in zaradi odklanjanja nemške nacionalistične propagande v gorah se je Frischauf med sonarodnjaki zapletel v velike spore. Ime Savinjske Alpe je po njem prevzel tudi Kocbek, saj se je povsem prilegalo delovanju Savinjske podružnice. S Frischaufom sta, kot lahko ugotavljamo na podlagi 382 ohranjenih pisem njune korespondence, postala doživljenjska prijatelja.

Odprtje Kocbekove koče na Molički planini, 16. avgusta 1894. Kocbek stoji v sredini prve vrste.

Vir Zgornja Savinjska dolina na starih fotografijah

Neaktivnost Celjske sekcije je Frischaufa že dlje jezila, saj se kljub pozivom niso lotili konkretnega dela, zato jim je kot avtoriteta grozil, da jim bo odvzel delovno okolje. Na njihovo mesto je tako vskočil Kocbek s svojo podružnico. Prav to "delovno okolje", za katero so bili "Celjani" prepričani, da so si ga priposestvali, je bilo jabolko spora; prerekli so se o tem, kdo ima pravico označevati poti in postavljati smerokaze. Kocbek, ki mu je Frischauf trdno stal ob strani, je trdil, da so to Slovenci. Pismo iz Münchna, ki je prišlo kot odgovor na pritožbo, je "Celjane" razočaralo. Odgovor se je namreč glasil, da je delovno okolje stvar dogovora med planinskimi podružnicami, oziroma se pridobi z dovoljenjem lastnikov zemljišč, po katerih poti potekajo. "Celjani" so Kocbeka nato obtožili, da iz Gornjega Grada usmerja uničevalne akcije na njihove poti in opremo, toda dokazov za to niso našli. Če bi jih, bi bil Kocbek kot javni uslužbenec skoraj zagotovo odpuščen iz državne službe.⁷

Spor med Kocbekom in Aškercem

Že prvo leto je odbor Savinjske podružnice na seji odločil, da bodo na Molički planini zgradili svojo prvo kočo, načrti so bili sprejeti tudi za Okrešelj. Iz pisnega poročila se razbere, da je podružnici v manj kot letu dni po ustanovitvi uspelo označiti 40 poti širom Savinjskih Alp.

"Naša skrb mora biti, da bodo napisi samo slovenski," je bil nepopustljiv pesnik in kaplan Anton Aškerc, ki je bil med ustanovnimi člani Savinjske podružnice. "Naša lepa slovenska domovina mora tudi na zunaj kazati slovensko lice," je poudaril, nato pa priredil pravi slavospev Kocbeku za njegovo veliko požrtvovalnost in na koncu predlagal, naj se nova koča na Molički planini ustanovitelju in načelniku podružnice v čast imenuje po njem.

Kocbek je bil nad prijateljevim govorom vidno ganjen in obljubil je, da bo o vseh odločitvah podružnice pisal osrednjemu društvu v Ljubljani. Leta 1895 je odbor podružnice sprejel Kocbekov predlog za gradnjo koč na Menini planini (postavljena leta 1898), na Mozirski planini (postavljena leta 1896), leta 1899 pa so planinci iz Žalca z njegovo pomočjo postavili kočo na Mrzlici. Trdo vztrajanje, da bodo na smernih tablah navajali imena gora izključno v slovenskem jeziku, pa povsod ni imelo prihodnosti. V nekem trenutku je prišlo do kompromisa, ki je Kocbeka in Aškerca spravil celo v spor. Savinjska podružnica je namreč imela sedež v Mozirju, čeprav jo je Kocbek dejansko vodil iz Gornjega Grada, kjer je živel in služboval. Pa so mu Mozirjani napisali pismo, naj vendar v dobrobit turizma na smernih tablah napišejo dvojezične napise, saj se sicer lahko izgubijo tuji planinci, katerim slovenska imena niso znana. Kocbek je prikimal in predlagal, da bi bila lahko rešitev velik slovenski napis in pod njim

Odprtje Mozirske kočice leta 1896, za katero je Kocbek, kot običajno, sam naredil načrte. Kmalu se je izkazala za premajhno, zato so jo že naslednje leto povečali. Vir knjiga Fran Kocbek, Aljaž Savinjskih Alp

s precej manjšimi črkami še nemški. S tem so se kljub prejšnji zapovedi strinjali tudi v osrednjem društvu v Ljubljani in jim poslali nekaj takih dvojezičnih tabel. Pesnik Aškerc, ki je bil bolj malo planinec, pa zato toliko bolj narodnjak, je, ko je table zagledal, menda popolnoma pobesnel in bil za svojo načelnost pripravljen postaviti na kocko tudi prijateljstvo s Kocbekom. Napisal je celo oster dopis v *Slovenski narod*, ki pa nazadnje s strani urednika ni bil objavljen. Trajalo je kar nekaj časa, preden sta s Kocbekom ponovno uspela vzpostaviti dober odnos.

Kocbek – Aljaž Savinjskih Alp

Če uspešno vodenje Osrednjega društva SPD v prelomnem času imenujemo po zaslužnem načelniku "Tominškova doba", je v istem času v Savinjskih Alpah potekala "Kocbekova doba". Kocbeka včasih primerjajo tudi z Jakobom Aljažem. Nekaj njunih potez se je zgodovinsko nenavadno ujemale, časovno pa sta se med seboj celo prehitela. Aljaža bi lahko imenovali tudi Kocbek Julijskih Alp, toda gospod župnik je imel srečo – najvišja gora Triglav je stala na njegovem dvorišču.

Gornjegrajska koča na Menini planini je bila odprta leta 1898. Fran Kocbek stoji pred vhodom. Vir knjiga Fran Kocbek, Aljaž Savinjskih Alp

⁷ Marsikatera obtožba je bila upravičena, a nobena dokazana. Tako je bilo leta pozneje mogoče prebrati v spominih naših planinskih funkcionarjev.

Planinske koče, postavljene na Kocbekovo pobudo

Kocbekova koča na Molički planini (1770 m), odprta 1894. Po propadu ponovno obnovljena leta 1999.

Mozirska koča na Golteh (1357 m), odprta 1896. Do današnjih dni kar trikrat pogorela, a bila vsakič obnovljena, nazadnje leta 2023.

Gornjegrajska koča na Menini planini (1496 m), odprta 1898. Leta 1920 je zgorela v podtaknjenem požaru, danes ne obstaja več.

Hausenbichlerjeva koča na Mrzlici (okoli 1090 m), odprta 1899, opuščena leta 1930. Stala je v bližini današnjega planinskega doma na Mrzlici.

Frischaufov dom na Okrešlju (1396 m), odprt 1908. Nekajkrat prenovljen in povečan, uničen v požaru leta 2019. Dom še ni dokončno obnovljen.

Koča na Loki pod Raduho (1532 m), odprta 1910. Do danes večkrat obnovljena.

Kocbekov dom na Korošici (1811 m), odprt 1930, nadzidan na staro kočjo nemško-avstrijskega društva. Poimenovan po Kocbeku, ki je umrl pred odprtjem. Leta 2017 je pogorel, obnova še ni zaključena.

Kocbek je leta 1894, en mesec za Orožnovo kočjo pod Črno prstjo, poskrbel za postavitev druge koče SPD na Molički planini. Zanj je naredil tudi načrte. Aljaž je kočjo na Kredarici naredil leta 1896, tj. dve leti pozneje, in tudi on je zanj naredil načrte. Istega leta je Aljaž na Kredarici postavil triglavsko kapelo, ki je postala najvišje ležeča kapela na naših tleh. S tem je za dve leti prehitel Kocbeka, ki je poleg koče na Molički planini postavil najvišje ležečo kapelo v Savinjskih Alpah.⁸

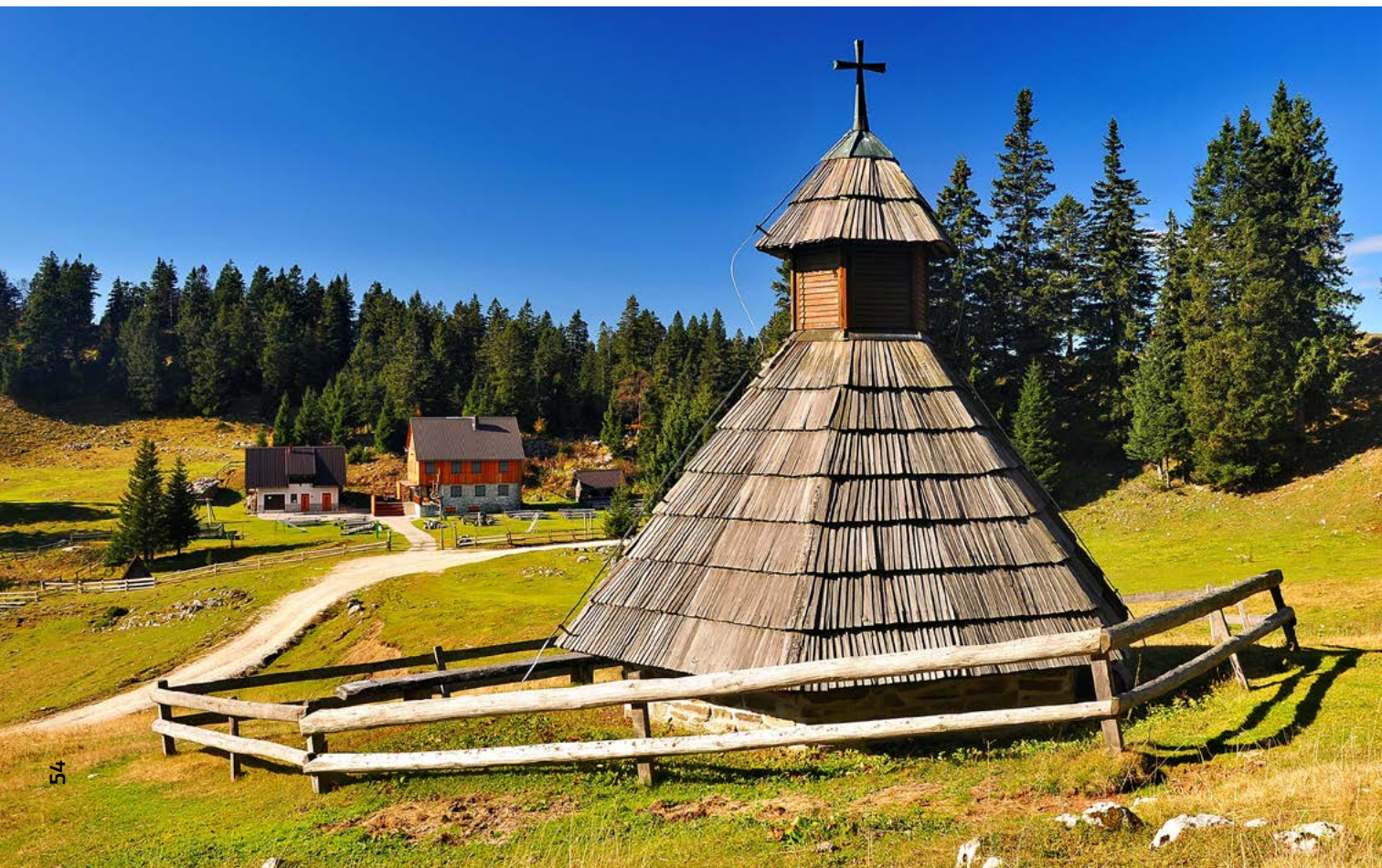
Gornjegrajska koča na Menini planini. V ospredju obnovljena kapela Marije Snežne.
Foto Franci Horvat

⁸ Če brskamo po spletu, bomo naleteli na zapise lokalne skupnosti, da je bila Kocbekova kapela v času izgradnje najvišje ležeča kapela pri nas. Deljenje takih informacij ne koristi nikomur, najmanj pa zgodovini (op. a.).

Obe kapeli, sta žal še po smrti svojih graditeljev, nadaljevali žalostno tekmo. Sredi zime 1952/53 je v nerazjasnjenih okoliščinah kot moteč objekt padla Kocbekova kapela, naslednjo zimo pa še Aljaževa. Nepovabljenih prič ni bilo (meteorologi so začeli na Kredarici dežurati dobro leto pozneje, decembra 1954; op. a.). Oba objekta sta bila postavljena večinoma s prispevki planincev in domačinov. Prav tako sta bila z njihovo pomočjo po letu 1990 na novo pozidana.

Konec Kocbekove dobe

Po prvi svetovni vojni se je začel spreminjati planinski turizem v Zgornji Savinjski dolini. Po izgradnji prometne povezave se je še posebno povečal promet v Logarsko dolino. Kocbek se je v tistem obdobju zapletel v nekaj sporov s podjetnejšimi domačini, ki so želeli svoje gostilne spremeniti v hotele. Zavzemal se je, da bi Logarska dolina ostala zaprto območje, v katerega ne bi prodrla trda oblika turizma, kakršna se je razraščala v Švici, Avstriji in Nemčiji. Žal je tak model turizma podpirala tudi Dravska banovina, naša upravna enota v Kraljevini Jugoslaviji. Kocbekovo zaviranje turističnega napredka je naletelo na odpor tudi v Celju, ker je imela celjska občina v lasti avtobusno podjetje, ki je prevažalo turiste v Logarsko dolino. Kocbekovi nasprotniki so se pojavljali med planinskimi funkcionarji, ki so pritiskali, naj se sedež Savinjske podružnice končno prestavi v gospodarsko močno Celje, ki je predstavljalo središče celotne kotline. To se je dejansko zgodilo leta 1927 in Kocbek, ki se je čutil vedno bolj odrinjenega, se je na občnem zboru zahvalil za ponovno izvolitev. Spoznal

Kocbek je po pričevanju sodobnikov veljal za temperamentnega moža, ki je v Gornji Grad prinesel svoj veseli prleški karakter. Stasit možakar z močnimi brki, prijetnim basom ter vedno pripravljen na razdiranje šal, je bil zanimiv tako moškim kot ženskim družbam.

Foto Dušan Škodič, izdelano z UI

je, da je podružnica, katere oče je bil, bila tedaj stara že 34 let. Odločila se je, da bo šla od doma in nadaljevala svojo lastno pot ...

Kocbekov prijatelj Branko Zemljič, dolgoletni tajnik podružnice in eden redkih, ki so mu stali ob strani do konca, je v nekem poznejšem razgovoru omenil, da je Kocbek v Gornjem Gradu po tej selitvi podružnice grenko izjavil: "Črnc je svoje delo opravil."

Ko doba velikih ljudi pride h koncu, mlajša generacija iz njih rada naredi preužitkarje, njihovo modrost pa začne pogrešati običajno šele po njihovi smrti. Tudi najbolj zaslužni iz stare generacije so se morali počasi umakniti. Podobna usoda kot Kocbeka je doletela Frana Tomiška v osrednjem društvu SPD. Odborniki, ki jih je malce pekla vest, so jima podelili naziv častnega načelnika SPD in se jima zahvalili za preteklo delo. To je bilo obema zaslužnima možema v bolj slabo zadoščenje. Profesorja Frischaufa pa je po drugi strani zaradi prijateljevanja s Slovenci doma doletelo popolno izobčenje, zato zanj danes v Avstriji vedo le redki. Kocbek se je brez planinstva odtujeval od nekdanjih prijateljev. Življenje mu je grenila okolica, ki mu ni izkazovala hvaležnosti za njegov dolgoletni trud s Savinjsko podružnico in ure brezdelja si je pogosto krajšal v gostilniški družbi, ob kartah in kapljici.

Kaj so o Kocbeku povedali njegovi sodobniki

Kocbek je v domačem okolju veljal za veseljaka, pa tudi v zrelih letih se mu vroča kri ni umirila. O tem priča več anekdot, ki so se ohranile med tistimi, ki so ga poznali. Rad je obujal spomine na leta, ko sta s Frischaufom načrtovala razvoj planinskega turizma in se trudila za gradnjo ceste iz Ljubnega skozi Luče in Solčavo v Logarsko dolino, kar je omogočilo razmah turizma. Iz njega so kar vrele zgodbe, ki jim je sproti pridral še kakšen dodatek v svojem stilu, nekaj od vsega pa je že moralo biti tudi res.

Ena njegovih znanih zgodb je bila o gorostasni Mici, doma na kmetiji Logarjevih, ki je bila tak hrust, da ji nobeden od domačih fantov ni segel do kolen. V *Planinskem vestniku* smo pisali o rokoborbi v Logarski dolini, ko sta Kocbek in Frischauf v Ljubnem naletela na nekega rokoborca iz Gradca, ki je izzival najmočnejše domače fante, naj se poskusijo z njim.⁹ Ker niso bili večji njegovih treniranih prijemov, mu seveda niso bili kos, zato jih je drugega za drugim rutinirano prevrnil na hrbet. Kocbek mu je rekel, da ve za neko dekle v Logarski dolini, ki bi mu z lahkoto pretresla vse kosti. Gradčan je ni poznal in bil je kajpak užaljen, da mu napovedujejo, kako naj bi ga ugnala neka babnica. Pa so stavili za sodček piva in jo mahnili peš v Logarsko dolino. Pot pa je zelo dolga in sonce je pripekalo, rokoborec bi si že skorajda premislil ter se obrnil, če Frischauf ne bi k stavi dodal še drugi sodček piva. Tam pa ga je Mica dvakrat zabrisala v travo, da je osramočeno stisnil rep med noge in kar brez klobuka pobegnil nazaj proti Ljubnemu.

Kocbek je v svojih pripovedih zatrjeval, da je bila Mica kot bogomolka, pri kateri je samec po rasti manjši in šibkejši od samice. Tako naj bi se nekoč v Železni Kapli spopadla tudi z nekim razboritežem, ki je stavil šefan vina v svetem prepričanju, da bo to kmečko *dondo* z lahkoto zabrisal na tla. Pa se je tudi

Planinska družba na Okrešlju. Na oknu oskrbnica Marička Kladnik, desno od nje Kocbek. Govoric je bilo obilo, rumenih strani pa na srečo še niso poznali.

Vir knjiga Fran Kocbek, Aljaž Savinjskih Alp

⁹ Dušan Škodič. Trojna obletnica Frana Kocbeka. *Planinski vestnik* št. 9, 2013.

Nadučitelj Kocbek
z gornjegrajskimi
šolarji leta 1912.
Vir knjiga Fran
Kocbek, Aljaž
Savinjskih Alp

on uštel, saj ga je Mica pograbila in zavrtela v zraku, da je odletel v kot gostilne na mizo, ki se je pod njim sesula na trske. Hotel jo je popihati, pa mu je s telesom zaprla vrata in zavpila: "Pob, najprej boš plačal vso škodo in štefan vina, potem pa lahko greš, kamor te je volja." Ni mu preostalo drugega, kot da je požrl sramoto in brez besede izpolnil Micine pogoje. Je pa Kocbek vedel povedati tudi o znanem solčavskem divjem lovcu Jožetu Ravničarju, ki je, ko je bil še mlad, hodil k Mici vasovat. Menda je bilo tako, da sta se neko noč Mica in njen ljubimec stiskala v njeni kamri poleg glavne kmečke izbe. Pa sta oba zaspala in se zbudila šele potem, ko so gospodar in njegova družina v sosednjem prostoru molili očenaš pred zajtrkom. Jožeta je bilo strah, kaj se bo govorilo v vasi, če ga bodo zalotili, ona pa mu je samo zaukazala, naj bo tiho. Vstala je in se vrnila z velikim košem za seno. Jože je počepnil vanj, Mica je čezenj nametala posteljnino in se naredila, kot da jo bo odnesla iz hiše na pranje. Zavihtela si je koš na ramo in odlomastila skozi izbo, ko se je zaradi teže utrgalo dno koša in njen ljubimec je telebnil na tla pred presenečeno družino. Menda se je prvi znašel Micin brat, gospodar Jurij, in rekel: "No Joža, ko si že ravno tukaj, pa kar k *fruštku* (zajtrku) prisedi."

Bibliografija

Vodnik za Savinske planine in najbližjo okolico, Celje, 1894.
Gornji grad na Štajerskem: krajepisno-zgodovinska črtica, Ljubljana, 1894.
Pregovori, prilike in reki, Ljubljana, 1887.
Dr. Ivan Anton Scopoli: v spomin stoletnice njegove smrti, separat, Ljubljana, 1888.
Savinske planine, Ljubljana, 1904.
Dr. Johannes Frischauf, v proslavo njegove 70-letnice, Celje, 1907.
Vodnik po kočah Savinjskih Alp, separat, Celje, 1926.
Spomenica ob 30-letnici Savinjske podružnice SPD: Savinjske Alpe, Celje, 1926.
Storije: narodne pripovedke in pravljice iz gornjegrajskega okraja, Celje, 1926.
Slovenski pregovori, reki in prilike, zbrala Fran Kocbek in Ivan Šašelj, Celje, 1934.
Uredil devet letnikov *Koledarja SPD* za l. 1910–1914 in od 1921 dalje.
Več člankov v *Planinskem vestniku* med letoma 1895 in 1930.

V družbi je bil Kocbek rad glasen in kadar je govoril, je vedno vstal od mize. Rad je stresal tudi razne šale in dovtype, katerim se je sam najbolj smejal. Tudi precej kosmate je rad pripovedoval; teh je imel zapisanih za tri zvezke, vendar se niso ohranili, ker jih je žena po njegovi smrti uničila, da se ljudje ne bi spotikali ob vsebino. In rad je tudi pogledal za ženskami, po domače bi se reklo, da je bil precej krvav pod kožo ... Kocbekova liberalna narava je bila v Gornjem Gradu, kjer je bil nadučitelj, dobro znana. Otroke je vzgajal v takratni učiteljski maniri – učenca, ki je bil problematičen, se ni ravno zadrževal "pobožati", če si je to zaslužil. Kajti tako je bilo, je rekel, že od pamtiveka, in zakaj naj bi bilo v Gornjem Gradu kaj drugače?

Doma je imel veliko družino. Poročil se je z Vilmo Hofbauer iz Mozirja, s katero sta v zakonu pridelala šest otrok. Ko so ga pustili na cedilu nekdanji planinski prijatelji, je preživel hude čase, pa tudi domače ognjišče se mu je z leti ohlajalo. Z ženo sta si bila različna, njegovega dolgoletnega pehanja za Savinjsko podružnico ni razumela, ogromno je bil zdoma zaradi vseh svojih aktivnosti. Bilo pa je vmes tudi še kaj drugega. Na primer prevelika pozornost, ki jo je posvečal koči na Okrešlju, kjer je bila za oskrbnico postavna in prijazna Marička Kladnik. K njej si je Kocbek hodil hladiti razočarano dušo, znala je prisluhnuti tedaj že priletnemu možu, ki je doživel razočaranje, in preskočila je iskra, zaradi katere je morala Marička čez nekaj mesecev zapustiti službo oskrbnice. Kocbek je za omilitev posledic pošteno plačeval vse do svoje smrti, ni pa se mogel izogniti hudobnim jezikom.

Kot je zapisal Savinjecan, je Kocbek po svoji smrti izginil s planinskega obzorja hitro kot muha enodnevica, čeprav ostaja eden najpomembnejših osebnosti slovenskega planinstva.

Kaj lahko o Kocbeku rečemo skoraj sto let po njegovi smrti?

Za današnji čas je bil Kocbek velik čudak. Toda beseda "čudak", če se nanaša na naše prednike, ki so postavili na noge lastno planinsko organizacijo, nima slabšalnega predznaka. Ravno nasprotno.

Brez čudakov tipa Aljaž, Tominšek, Kocbek in Frischauf se pri nas ne bi premaknilo več kot bi se premaknil čopič, ki bi markiral staro pastirsko pot. Brez čudakov, ki so žrtvovali svoj čas in družinsko življenje za splošno dobro, namesto da bi delali za svoj lastni žep, naše gore ne bi bile iste kot danes. Že res, da bi nemške kočje in poti dobili v vsakem primeru, tudi če takrat sploh ne bi ustanovili Slovenskega planinskega društva. Toda manjkala nam bi lastna planinska zgodovina, brez katere bi ostali brez samozaveznega pričanja, da spadamo med alpske narode. ●

Viri

Arhiv Planinskega vestnika

Edi Mavrič Savinjecan: *Fran Kocbek: Aljaž Savinjskih Alp*. Gornji Grad, 2002.

Fran Kocbek: *Savinjske Alpe*, Celje, 1926.

IZBERITE TE HLAČE!

Vendar to ni vse, kar želimo od vas

Razvili smo jih tako, da so trpežne, funkcionalne in brezčasne ter jih izdelali z namenom, da ustvarimo čim manjši vpliv na okolje. Narejene so na način, da trajajo desetletja uporabe, da se jih sčasoma prenese na naslednjo generacijo ali proda na trgu rabljenih izdelkov.

Na ta način je potrebno proizvesti manj hlač, porabiti manj energije in manj izdelkov bo končalo kot odpadke. Toda za to, da ta veriga deluje, morate tudi vi narediti svoj del in jih uporabljati čim dlje. Skrbeti zanje in jih popraviti, če je potrebno, ter najpomembnejše – ne zamenjajte jih z novim parom vsako sezono ali dve.

Podpirali vas bomo na tej poti, z našimi strokovnimi nasveti o vzdrževanju in storitvami popravil.

Kaj pravite? Upamo, da se vam zdi to tako smiselno kot nam in tako kot je smiselno za okolje.

Žarko Rovšček

»Kozlovska sodba« v Mojstrani

Sodni izmislek v štirih podobah

*»To, kar se bo dogajalo v nedeljo, 30. marca, v Slovenskem planinskem muzeju, bodo čez nekaj let omenjali na splošni maturi pri slovenščini. Garant! Dramatika bo dobila nove razsežnosti, novo vrsto igre, niti Eugene Ionesco je ne bi zmoget preseči. To morate videti! To bo četrta dimenzija Planinskega vestnika!«
(Marta Krejan Čokl)*

Povsem prav ste prebrali. Gre za nekakšno kozlovsko sodbo, komedijo, v kateri se zdi, da se moramo neuki Slovenci spet učiti osnovnošolskega literarnega izročila. Obsojenec je bil tokrat vodilni kozel uredniškega tropa *Planinskega vestnika*. Sodna obravnava je bila premaknjena iz zelene Dolenjske v območje skromne planinske paše, tja, kjer naj bi ob ostrejših obrisih najvišjih vršacev pričakovali še bolj premočrtno presojo greha in pokore. Ne da bi zapomnili gorske prelesti ostalih delov naše domovine, naj pripomnimo, da najstarejši slovenski reviji in njenemu 130-letnemu jubileju, predvsem pa prvoobtoženemu to pritiče. Pod samim Triglavom naj bi se prikazala modrost tega ljudstva.

Obtoženi mi je sicer znan kot nepopravljiv grešnik, ki ga ne zadovolji sočna paša za domačim vogalom – urejanje revije v rodni deželi, marveč sočasno kot urednik Planinske založbe streže svoji požrešnosti še na sosedovi njivi. Ta njegov zadnji greh tokrat ni predmet obtožbe. A brez skrbi, dokazi se ob obilni knjižni beri založbe kopirajo tako rekoč vsakodnevno.

Prvo dejanje: Razgaljen nesmisel

Medtem ko vstopamo v nabito polno sodno dvorano, nas preseneča množična, rekel bi plebiscitarna udeležba, ki kaže na zanimanje javnosti za usodo inkriminiranega urednika in revije. Odmevni učinek oglašnih letakov v medijih je storil svoje. Naj spomnim,

*Iz oči v oči. Polna razpravna dvorana je kazala zanimanje občinstva za usodo inkriminiranega urednika.
Foto Žare Modlic*

oglasni klic se je glasil »Ljudstvo proti Vladimirju Habjanu – Haubiju« in ljudstvo si vedno predstavlja mo kot množico.

Kakšno sodišče je to? Bolj tržnica. V dvorani med ljudmi šviga fantič, ki deli pokovke, stavne listke in naročilnice na *Planinski vestnik*. Za nameček predstavnice lektorice na vse strani obračajo transparente z napisom »Haubija ne damo« in z vzkliki ustvarjajo navijaško vzdušje, kar vse ponazarja (ne)resnost sodišča. Smo mar na konjskih dirkah? Ali bi morali uživati še alkohol, da bi lažje dojemali ta nesmisel? Ne, res ne morem kar tako mimo teh prvih vtisov.

In potem poziv »klicateljice« Mojce Volkar Trobevšek, naj pred sodiščem, ki ga v imenu pravice vodi sodnik (sam predsednik PZS Jože Rován), vsi vstanejo in naj privedejo s prusikom zvezanega obtoženca v spremstvu varnostnikov. Čemu je potrebna ta komedija (beri: poniževanje), če vemo, da mu sploh ni bil odrejen preiskovalni zapor. Seveda, saj bi bilo njegovo uničevanje dokazov kaznivega dejanja na svobodi – ob dejstvu, v koliko skritih in manj skritih kotičkih slovenskih domov se inkriminirana revija nahaja – sizifovo delo. Neuničljiva trajnost in razširjenost, glavna odlika tiskane besede, je tudi v tem primeru neomejena.

Poroto so sestavljala znana in ugledna imena planinskega občestva. Na videz dostojna sestava, a ostaja vprašanje, kakšno mero objektivnosti jim dopušča dejstvo, da so na različne načine vsi povezani z nastajanjem revije v preteklosti. Našpičeni tožilec Črt Zavašnik je deloval profesionalno resno. O zagovorniku (Miha Pavšek), ki je bil zaradi beraške malhe *Planinskega vestnika* najet po dolžnosti in je svoj odklonilni odnos do slabo plačanega dela jasno kazal skozi celotno razpravo, ne kaže izgubljati besed. Ukvarjal se je predvsem s svojim telefonom in bil le nema podoba dobro plačanih kolegov iz ameriških filmov. Seveda: denar – sveta vladar.

Sodnik je nagovoril občinstvo, uredništvo, porotnike in porotnice: »Naključje je nanese, da je bila obravnavna razpisana ravno ob 130-letnici vaše revije, *Planinskega vestnika*. Drži, to je najstarejša slovenska revija in ena najstarejših gornjskih publikacij na svetu! A to pravice ne zanima! Namesto slavlja ste danes tukaj.« Besedo je povzel tožilec, ki je naštel vse očitke, zaradi katerih naklada revije upada: nekatere teme so po njegovem mnenju deležne preveč, druge pa premalo pozornosti, pri redkih je mera prava. Nadaljeval je: »Skratka, razlogov za upad naročnikov ima odgovorni urednik na grbi več, kot ima ta revija rubrik ...«

Na cel kup nasprotujočih si obtožb se je že vmes spontano odzval obtoženec in vzkliknil: »Vi bi morali soditi Planinski zvezi, ne pa meni! Gospod sodnik, naj poudarim, da smo ponosni nasledniki tradicije, ki sega v leto 1895, ko je revija prvič izšla. In že takrat so jo hoteli utišati, zmrdovali so se nad vsebino, ni jim bil všeč izbor urednika ...«

Sodnik ga je prekinil, rekoč, naj ne meša hrušk in jabolk: »Kolikor poznam zgodovino, so revijo in ure-

dnika pred 130 leti hoteli utišati domači nemškutarji. Zato vam lahko vsako preusmerjanje obtožb na današnjo PZS štejem kot zlonamerno in s tem v vašo škodo. Svetujem, da se izogibate vsem nadaljnjim izpadom!« Nato je prepustil besedo tožilcu, ki je predstavil priče, člane uredniškega odbora *Planinskega vestnika*.

Na sodnikov poziv, naj naročniki in bralci med občinstvom povejo tudi svoje zaznamke, ki naj jih porota enakovredno upošteva, se je iz občinstva oglasil planinec, ki je obtoženca okrivil za »popolno izgubljenost« revije, brez člankov o novih pohodniških poteh. Predstavnik alpinistov je planincem, ki so nekoč v visokogorju in v alpinizmu orali ledino, očital, da bi namesto o alpinizmu brali samo o svojih stezicah, »podvigih« od Litije do Čateža in od šanka do šanka. Temu so člani uredništva oporekali, češ da se mora

"To je zarota planinskih funkcionarjev! Nisem kriv!"

Foto Žare Modlic

Tudi najmlajši igralec Bor je s svojo potujočo delilnico pokovk, stavnih listkov in naročilnic na Planinski vestnik dal komediji svoj pečat.

Foto Žare Modlic

revija posvečati tudi jamarstvu, kolesarstvu in smučanju. Če bi med bralci razpisali referendum želja, bi gotovo namesto naklade 4000 izvodov nastalo prav toliko različnih revij. Ob krohotu in vzklikih med občinstvom je razprava očitno ušla z vajeti, zato je s prvim uradnim opominom pred izpraznitvijo dvorane posegel sodnik. Opozoril je, da smo v hramu pravice, ne v gostilni (medtem pa je ta veličastna sodna ustanova mirno dopuščala grizljanje pokovke med občinstvom).

Odvetnik se je na povabilo k besedi odzval z medlo izjavo, češ da je zadeva resna, tožilec pa, da je obtoženi evidentno kriv v vseh točkah obtožnice. Ko je sodnik Habjana vprašal, ali priznava krivdo, je odgovoril: »Niti slučajno! To je zarota funkcionarjev! Gre za politični konstrukt globokega planinstva proti meni!«

Roman Ponebšek - Bucu: Zelo dobro in vse pohvale. Steklo je tako, kot da bi imel cel ansambel intenzivne celotedenske vaje in priprave. Vesel sem, da sem bil del vas, dragi uredniški odbor in spoštovani urednik Haubi ... Priznam, imam tudi svoje funkcionarsko stališče do *Planinskega Vestnika*, čeravno sem tudi operativec v lastnem društvu. Dobil sem odgovor na vse svoje pomisleke, tiste iz realnega življenja. Kar je vedno potrebno zavedanja in poudarjanja pa je, da je *Planinski vestnik* neločljiva dediščina naše planinske organizacije in eden od simbolov in prepoznavnih znakov, pa naj se sliši še tako klišejsko. Še na nadaljnjih 130 let, iz roda v rod, čeravno digitalno.

»Odvetnik, ki ga je določilo sodišče, je zame bolj nevaren od tožilca!«
Foto Žare Modlic

Drugo dejanje: Le česa vsega te lahko obtožijo

Katerim temam naj vestnik posveča več pozornosti, je večno vprašanje in tudi predmet obtožnice. Ta bremeni urednika, da so v reviji premalo omenjali funkcionarje PZS, kar je razdražilo pričo Steinbucha: »Pišemo o njihovih poročilih in občnih zborih, raznih odlikovanjih, plaketah, diplomah, potrdilih o cepljenju ...« Skliceval se je na izročilo pokojnega Šrufa (»Fantje, važne so zgodbe«) in sodnika prepričeval, da bralce bolj zanimajo zgodbe z gora. »To je tisto, kar ljudem na koncu ostane. Spomini, o katerih se lahko pogovarjajo, doživetja, ki so nam popestrila življenje. Ne pa suhoparni funkcionarski zapisniki. Z njimi si kvečjemu lahko pozimi podkurijo v kakšni koči!« Sprožil se je plaz medsebojnih

Jože Rovnan: Vestnik ni od včeraj in ni se bati, da bi ugasnil. Predstava v ironični obliki odstre atmosfero, v kateri nastaja. Brez povezanosti uredništva, avtorjev in bralcev ga že davno ne bi bilo. Zato smo prišli, se od srca nasmejali in si stisnili roke.

obtožb, ki so postregle z vsem razpoložljivim dramaturškim arzenalom mojstranske sodbe. Nagajivi duh in ostre besede so pravkar ušle skozi vrat ozke steklenice, ki se je je oklepal strogi sodnik. Še užajeni odgovor funkcionarja iz občinstva (Roman Podnebšek – Bucu): »Funkcionarji smo hrbtnica naše planinske organizacije! Brez nas ne bi bilo poti, markacij, koč, dnevnic, kilometrin, sejnin ...« Priča Zdenka Mihelič: »In brez prostovoljcev iz društev tudi ne. Funkcionarji organizirate, društva pa dejansko delajo. Mi pišemo o vseh.« Ko je glasno zaklicala »Haubija za predsednika,« in so jo kot v odmev s skandiranjem (»Haubi, Haubi, Haubi ...«) podprli tudi ostali člani uredništva, je sodnik le še s težavo krotil red in mir v dvorani. Po medklacu Mateje Pate naj bi uvedli novo rubriko »Funkcionar tedna – zvezda zapisnikov« ali namesto naj koč raje izbirali naj funkcionarja, je sledilo navdušeno vzklikanje in ploskanje funkcionarja iz občinstva, ki pa so se mu drugi posmehovali.

Kdo so večji varuhi gora in si zaslužijo večjo pozornost planinske revije: gorski kolesarji ali turni smučarji? Nasprotujoče odzive na vprašanje iz občinstva (smučar Dejan in kolesarka Nataša) je pričla Tina Leskošek primerjala s sporom dveh pijancev, kateri je večji botanik: tisti, ki pije encijan, ali tisti, ki pije tavžentozo. Predlog Emila Pevca, da naj bi uvedli rumene novice iz društev in koč, morda tudi rubriko »Kdo je bil s kom v kateri koči ali bivaku«, in povečali naklado, je med pričami naletel na posmeh. Ko je posegel sodnik, je omenil tudi obtožbo, da je premalo pisanja o kuhanju v planinskih kočah. Da so to resne stvari, je pripomnil Andrej, kuhar iz občinstva: »Jota, ričet in štruklji so duša naših gora.« Jamar Matic je menil, da je premalo objav o jamarjih, razen če najdejo kakšen zaklad. Škodič pa ga z odgovorom, da ljudi, ker so njihovi daljni predniki živeli v jamah, »verjetno ne veseli preveč brati o teh neudobnih 'ambientih',« ni zadovoljil, zato ga je ogorčeno vprašal, zakaj se potem vedno piše o plezalcih. Znano je namreč, da so naši daljni predniki še pred življenjem v jamah plezali po drevju.

Marta Krejan Čokl: Verjetno je med bralkami in bralci *Planinskega vestnika* tudi nekaj takih, ki dobro poznajo modrosti, s katerimi je nekoč staro in mlado znal nasmejati legendarni strip Alan Ford. Njegova največja vrednost je bila v tem, da je resno z neresnostjo naredil sprejemljivejše. S podobno zamisljivo smo na svoj način k ustvarjanju predstave *Ljudstvo proti Vladimirju Habjanu* pristopili tudi mi. Občinstvu smo dali možnost, da se vživi v (včasih nemogoča) pričakovanja bralcev *Planinskega vestnika* na eni strani in v realnost časa, v katerem živimo in ustvarjamo, na drugi. Konflikt je neizbežen, te pa rešujemo na sodišču. Ker smo ustvarjalci revije večni optimisti, smo poiskali način, kako zadočiti vsem. Seveda smo to lahko naredili samo tako, da smo del kazni, ki je doletela odgovornega urednika, na svoja pleča prevzeli vsi. In to počnemo vsak mesec. Z vsako številko. Že 131. leto. Takšni smo. Če ne bi bili takšni, potem te revije že zdavnaj ne bi bilo več.

Odvetnik je nato na poziv sodnika, naj končno prebere svoj uvodni govor, le na kratko izrazil prepričanje, da obtoženi ni kriv in da zaupa presoji sodišča. Obtoženi je pri tem brez poziva protestiral: »Odvetnik, ki ga je določilo sodišče, je zame bolj nevaren od tožilca!«

Tretje dejanje: Priče za in proti

Člani uredniškega odbora so potem pričali pod prisego. Njihove izjave so podkrepili dokazi z video projekcijo. Že tako medla obramba je imela zelo malo vprašanj, aktivnejši pa je bil tožilec.

Dušan je med pričanjem poudaril nedopustno ravnanje urednika. Ob 240-letnici prvega pristopa na očaka mu je skrajšal in prekrstil naslov članka o štirih srčnih možeh iz Bohinja v štiri bohinjske kardiologe na vrhu Triglava. Zaradi razvpitih čakalnih vrst v zdravstvu je s tem povzročil val ogorčenja med ljudmi.

Irena je na vprašanje tožilca, kako se kot alpinistka znajde pri urejanju sredice revije in rubrike »Z nami na pot«, ki je bolj »šodrovska« tematika, odgovorila, da se urednikovemu ukazu preprosto ne more upreti. Na vprašanje, ali izvaja nanjo pritisk, je odgovorila mencajoče, kar je botrovalo tožilčevi oceni, da je priča popolnoma zmedena.

Obtoženi Haubi je vzrotil: »Saj to je vendar moja uredniška dolžnost! Me hočete res že vnaprej obsoditi? Pa kdo sem jaz, Metod Trobec?!«

Presenečeni sodnik je ob vpogledu v dokumente pripomnil, da Trobec očitno nima na seznamu prič, in pozval, naj se držijo protokola. Marta je potrdila pretnjo obtoženega, da jo bo vrgel iz uredniškega odbora, če ne bo pristala na naslovnico, ki se ne ujema z njeno temo meseca. »Pa novice cenzurira in tečnari, da imam predolge uvodnike in teste opreme. Pojma nimate, kako vzroji, če se ne strinjam z njim ...«

Častitljivi jubilej je po zaslugi komedije izzvenel v dobri volji in smehu občinstva.
Foto Žare Modlic

Člani porote Foto Žare Modlic

Člani uredništva
kot priče skupaj z
obtoženim
Foto Žare Modlic

Mateja je med pričanjem pritrdila, da na vročih sestankih uredniškega odbora večkrat miri duhove. Očitno obtoženi to sprejema z razumevanjem, saj ji je nekoč, ko so spor zgladili še ob pivu, rekel, da bi lahko delala pri mirovnih enotah. Delo urednika je ocenila zelo pozitivno.

Miretu naj bi obtoženi večkrat narekoval osebe in vprašanja za intervjuje, zato je poskrbel, da je članke videl šele, ko je revija že izšla. Na urednikove telefonske klice po objavi se ne odziva (dokaz: video). Ker obramba spet ni imela vprašanj, je obtoženi pripomnil, da očitno ne ve niti tega, koga brani.

»Zadnjič,« je Tina Leskošek na kratko odgovorila na vprašanje, kdaj je napisala zadnji članek. Obtoženi je posegel vmes, ne da bi ga vprašali, in jezno zabrusil,

Dušan Škodič: Pred petimi leti smo ob obletnici uprizorili predstavo *Uredniki gredo v nebesa*, ki je bila dober preizkus naših zmožnosti. Izvedli smo jo za las, saj se je že v naslednjem tednu ustavil ves svet zaradi pandemije. Tokrat smo se vrnili v Mojstrano še močnejši, z veselejšo, ki je vključevala kar dvaindvajset na odru nastopajočih, ki smo z revijo aktivno ali posredno povezani. Bila je nepozabna izkušnja, ki je na celotno uredništvo vplivala bolje kot vsak plačljiv timbuilding.

da bi ji objavil vsak članek, če bi ga dobil. »Kako naj objavim nekaj, kar ne obstaja?« Tožilec je to njegovo opombo izrabil za oceno, češ da je zelo vzkipljiv.

Emil je pojasnil, da se s *Planinskim vestnikom* najpogosteje ukvarja sredi noči, ker ima takrat mir pred urednikom, Zdenka pa je pojasnila obtožbe, da je premalo poročanja o delu planinske organizacije. Potrdila je, da obtoženi ne daje dovolj prostora poročilom PZS, ki jih bralci zelo pričakujejo, saj jih menda večina zaspi že ob branju naslova. Na sodnikovo opozorilo, naj se ne šali, je dejala, da je popolnoma resna in da bi lahko revija tržila zapisnike kot naravno sredstvo proti nespečnosti.

Prišel je čas za sklepni govor tožilca, ki je ponovil vse nasprotujoče si očitke iz obtožnice in poudaril, da je postal *Planinski vestnik* kot samopostrežni zajtrk v hotelu – vsega je preveč in hkrati premalo. »Pravzaprav niti sam ne vem več, kaj je prav in kaj ne v tej kolobociji.« »Sodišče, v imenu ljudstva vas prosim, da človeka, ki je odgovoren za to uredniško kuhinjo, obsodite!« Obramba se je na sodnikov poziv megleno odzvala z izjavo, da popolnoma zaupa pravični presoji porote ter njihovi naklonjenosti naši najstarejši reviji.

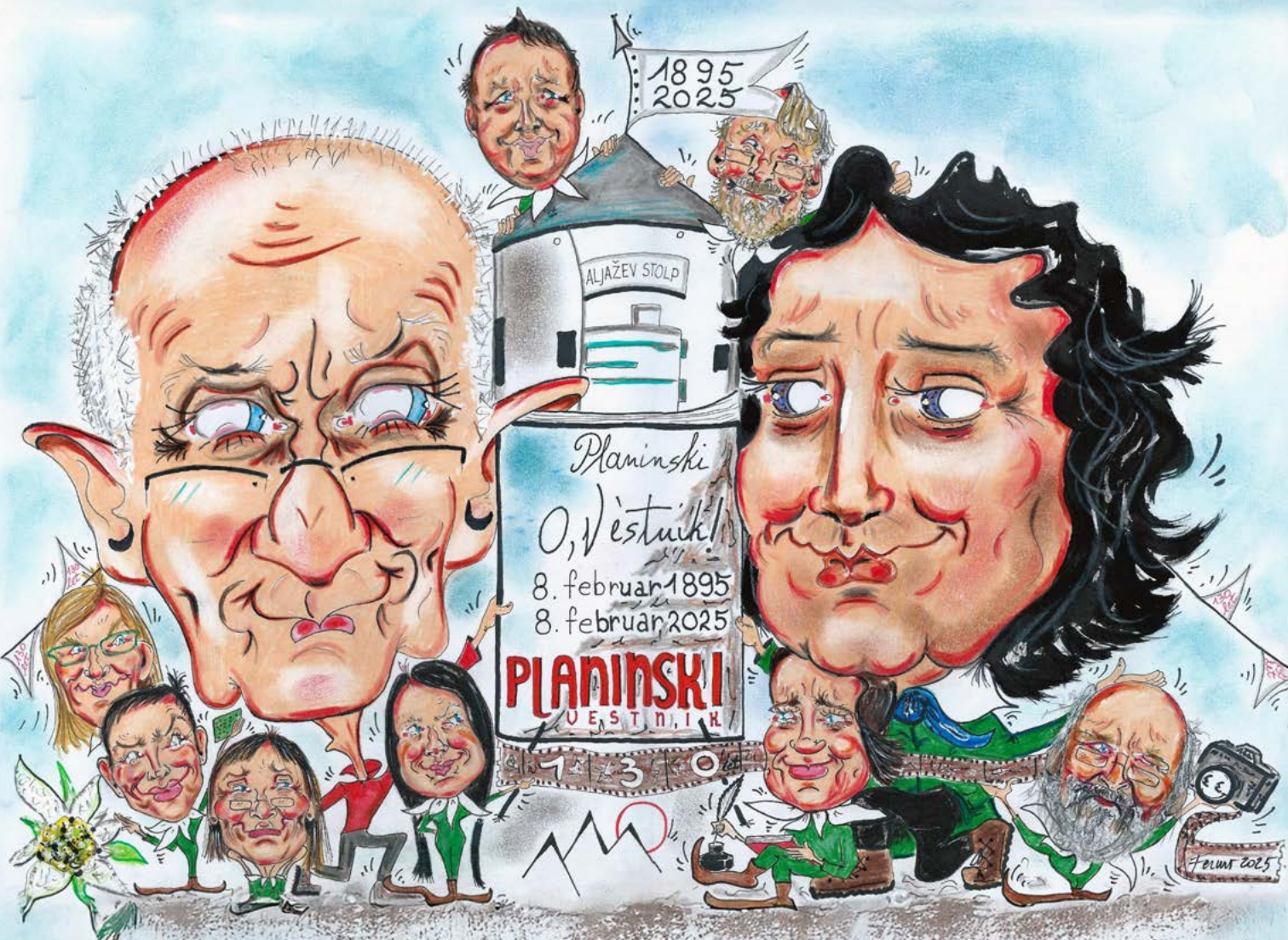
Četrto dejanje: Sodba v imenu ljudstva? Katerega le?

Po krajšem posvetu porote zunaj razpravne dvorane je sodnik prebral sklep sodbe. Poudaril je, da je obtoženi Habjan kriv v vseh točkah obtožnice. Ko mu je uspelo umiriti vpitje razočaranega občinstva, je sodbo še obrazložil: »*Planinski vestnik* je izjemna revija, ki jo je treba za vsako ceno ohraniti. Njegova vsebina ni taka, kot bi si jo želel vsak, ampak taka, kakršno potrebujemo vsi! Nikoli ne moremo dovoliti, da bi katera koli izmed interesnih skupin ali kdo drug narekoval uredniško politiko. Naj dodam, da je bilo tožilstvo nedosledno in da s pričami ni potrdilo obtožnice, ampak v resnici dokazalo poroti, da ima obtoženi izjemno zahtevno delo.« Dodal je, da je obrambi uspelo popolnoma zмести tožilstvo, poroto in priče ter da niso mogli v celoti potrditi, kar je obtoženemu očitno tožilstvo. Sodišče je zato po tehtnem premisleku obtoženemu Vladimirju Habjanu – Haubiju izreklo najvišjo mogočo kazen: dosmrtno urejanje *Planinskega vestnika* z istim uredniškim odborom, ki ga sme kadrovske dopolnjevati. Pritožba ni možna.

Ko zastor pade

Prevrat, ki naj bi ga domnevno izzvali nekateri člani ali članice uredniškega odbora in uprizorili pravcato kozlovsko sodbo, je izzvenel v zaključnem aplavzu občinstva. Ne le Ionesco, draga Marta, še kakšen drugi mojster svetovne in domače satire bo težko presegel to »četrto dimenzijo« *Planinskega vestnika*, ta primer iz prakse slovenske pritlehnosti, ki svoje najuspešnejše raje obsoja kot nagradi. Naj nam bo ta komedija vsem v »poduk in ravnanje«!

Pa srečno, *Planinski vestnik*, v prihajajoče čase in nove izzive!

Vladimir Habjan: Od 110. obletnice revije leta 2005 na večje obletnice ni bilo organiziranih slovesnosti, pa smo si jo zato leta 2020 naredili kar sami. Izkušnje veseloigre pred petimi leti so bile navdušujoče in so vse, ki delamo revijo, zelo povezale. Čeprav mi je tokrat zaradi prevelikega števila obveznosti sprva vse skupaj hodilo precej narobe, se je počasi vse poklopilo in predstava je postala vse bolj verjetna. V tisti uri igre so bile skrite neštete ure naših vaj, ki smo jih izvajali na svojih domovih in na skupnih srečanjih, kjer ni manjkalo smeha. Kaj bi si drugega še želel za dobro funkcioniranje uredništva? Saj uredništvo, to smo ljudje, ki delamo skupaj, ki sodelujemo. Revija nas bo vse preživela in prav je tako.

Za naslednji dan je urednik Vladimir Habjan - Haubi sklical sestanek uredniškega odbora, ki ga je skupaj z zunanjimi sodelavci poimensko predstavil občinstvu. Uredniški odbor so sestavljali: Marta Krejan Čokl in Dušan Škodič (ustvarjalca te kozlovske sodbe), Emil Pevec, Mire Steinbuch, Mateja Pate, Zdenka Mihelič, Irena Mušič Habjan in Tina Leskošek.

S svojo revijo smo dali kulturni pečat planinstva že pol stoletja pred uradno določitvijo slovenskega kulturnega praznika. Karikatura z upodobljenim Prešernom in današnjim urednikom Planinskega vestnika z uredniškim odborom na hudomušen način povzema časovni lok 130 let obstoja revije.

Ilustracija Lorella Fermo

V vlogi odvetnika je blestel Miha Pavšek, tožilec je bil Črt Zavášnik, sodnik Jože Rován, predsednik PZS. Sodelujoči iz občinstva so bili Nataša Budna Stanta, Andrej Mlinar, Matic Di Batista, Hinko Krejan, Roman Podnebšek in Dejan Ogrinec. Desetletni Bor Krejan Čokl je bil uradni kurir sodišča. Povezovala je Mojca Volkar Trobevšek, v slovenski znakovni jezik sta prevajali Urša Crljenko Cimperšek in Marinka Dretnik. Varnostnika, ki sta s sončnimi očali skrivala, koga srepo opazujeta, sta bila Jure Krejan Čokl in Pavel Ferjančič.

Člani porote: alpinist Kazimir Drašler – Mikec, gorska vodnica Tina Di Batista, gorski reševalec Klemen Belhar, gorska kolesarka Andreja Jagodic, orodni plezalec Klemen Premrl, ledna plezalka Jasna Pečjak, literarna ustvarjalka Kristina Menih, markacistka Veronika Hladnik Zakotnik, športni plezalec Jurij Ravnik, risar stripov Ažbe Polšak in založnik Uroš Ahačič. ●

Ko se izgubimo

Kako poiskati pravo pot

V gostem gozdu, polnem podrtega drevja, ali v snežnih razmerah lahko hitro zaidemo z načrtovane poti. Na takem terenu si je treba vzeti čas za razmislek. Pogosto je precej krajši od časa, ki ga moramo nameniti popravkom napak.

Foto Matej Ogorevc

Vesten obiskovalec gora se bo o načrtovani poti dobro podučil. Pa vendar se lahko tudi na poznanem terenu izgubimo. V gosti megli, sneženju, trdi noči se vse hipoma spremeni – razdalje se "spremenijo", čas teče "počasneje", v nas se naseli nelagodje. Vse to spremeni tudi naše dojemanje okolice, zato je poznavanje osnov orientacije še toliko pomembnejše.

O oteženih pogojih lahko govorimo takrat, ko se zaradi različnih pogojev pregled nad terenom, po katerem se gibamo, izrazito zmanjša. Najpogostejše se to pripeti v megli, močnem sneženju ali deževju in ponoči. Tudi gost gozd, kakršnega najdemo npr. na Pohorju, Pokljuki, v Kočevskem Rogu, poljane visokega rušja ali pa z globokim svežim snegom pokrita območja, vse to nam otežuje orientiranje. Če v omejenih razmerah zaidemo z začrtane poti, smo lahko hitro v škripcih.

Posameznikovo doživljanje

Zavedati se moramo, da nenormalne situacije povzročijo spremembo v dojemanju in ravnanju. V nevarnosti in izrednih situacijah lahko reagiramo povsem drugače kot v vsakdanjih okoliščinah. Pokažejo se lahko posameznikove dobre (tovarištvo, požrtvovalnost) ali slabe lastnosti (egoizem, nevoščljivost). Obnašanje posameznika je torej odvisno od psihičnih lastnosti, dojemanja nevarnosti položaja in od preteklih izkušenj.

Posebno vlogo igrajo čustva, ki večkrat onemogočijo trezno presojo. Najpomembnejši je strah zaradi resnične ali namišljene nevarnosti. Strah lahko vodi v apatičnost, razdražljivost, tudi ciničnost. A najhujša je panika! Panični ljudje se ne obvladujejo, delujejo nagonsko, brez razmisleka in so popolnoma pod vtisom namišljene ali resnične nevarnosti. Strah in panika se v skupini širita kot kuga, delujeta uničevalno in pred-

stavljata izredno tveganje za varnost celotne skupine. Zato ju je treba preprečiti, če pa se to ne da, pa vsaj omejiti njuno širjenje.

Izgubili smo se

Ne glede na našo pripravo in poznavanje poti se nam lahko zgodi, da s poti zaidemo ali se celo izgubimo. V osnovi velja, da se po isti poti vrnemo do poti oz. prve markacije. A če se znajdemo v razmerah, opisanih zgoraj, to ni vedno enostavno.

Trditi, da se izkušen gornik ne more izgubiti, je nemumnost. To se lahko pripeti vsakomur in tega se moramo zavedati.

Ko ugotovimo, da nismo več na pravi poti, da smo se izgubili, je treba najprej poskrbeti za našo varnost. Po potrebi se umaknemo iz prepadnih območij, nadenemo čelado in najdemo primeren teren, na katerem preučimo situacijo in nadaljnje korake.

Dobro premislimo, kaj nas ogroža, na kakšne nevarnosti lahko naletimo ob nadaljevanju poti in kakšne pripomočke imamo na voljo v nahrbtniku. S pomočjo planinskega zemljevida pregledamo teren, na katerem se nahajamo, in določimo smer gibanja. Najlažje bo, če najprej določimo izrazit cilj, kot so dobro vidne komunikacije (cesta, kolovoz ...), večje vodno telo (reka, večji potok ali jezero) ali celo naselje. Pri izbiri poti (hoja po azimutu, poteh, stezah) upoštevajmo vrsto terena (gozd, stene, trave ...), objektivne nevarnosti, vreme in seveda naše izkušnje

in znanje. Šele ko naletimo na izrazit cilj (npr. cesto), začnemo z iskanjem podrobnosti. Tudi sicer je priporočljivo, da se lotimo iskanja glavnega cilja postopoma, po korakih. A vedite, da najkrajša pot ni nujno najhitrejša, še manj pa najvarnejša.

Vseeno se lahko zgodi, da na zahtevnem terenu (prepadne stene, strme mokre trave, jame) ne najdemo ustrezne poti, da nimamo primerne opreme (vrvi, pasov, čelade) ali da bi bilo nadaljevanje poti kako drugače izredno nevarno. V takem primeru nikar ne odlašajmo – na pomoč pokličimo gorske reševalce. Morda nam bodo lahko pomagali zgolj z nasveti in nas po telefonu iz doline usmerili na pravo pot. V skrajnem primeru pa nas bodo našli in varno popremili v dolino.

Orientacija ob zmanjšani vidljivosti

Ponoči in v megli se je že na znanem terenu težko orientirati. Ob takšnih pogojih so tudi veliki in razločni orientirji težko razpoznavni. Če se na neznanem terenu izgubimo zaradi slabe vidljivosti, je napredovanje skoraj nesmiselno. Iskanje poti in beganje po slabo preglednem terenu predstavlja zgolj potrat energije in motivacije. Če se ne želimo vrteti v krogih, je zato mnogokrat koristneje počakati na izboljšanje razmer. Če se vseeno odločimo za nadaljevanje poti, pa moramo obvladati različne orientacijske tehnike. Ob zmanjšani vidljivosti se je treba zanašati na čim večje objekte, še najbolj na komunikacije, tj. ceste, kolovoze, daljnovode ipd. V vsakem primeru nas bodo nekam pripeljali, predvsem pa so enostavno sledljivi.

Pozimi se lahko v glavnem orientiramo le s pomočjo reliefa. Če se pridruži še megla, postanejo razmere

Ponoči in v megli tudi iskanje izrazite grupe lahko postane naporno in zamudno. Teren postane neizrazit, zato je treba biti pri izbiri prave smeri gibanja še toliko bolj pozoren. Predvsem pa se ne smemo osredotočiti le na eno prepoznavno obliko. Več kot bomo imeli informacij iz opisov in zemljevida, lažje in hitreje bomo našli pravo in najvarnejšo pot.

Foto Matej Ogorevc

zelo zahtevne, saj lahko popolnoma izgubimo tudi občutek za naklonino. Vse okrog nas je belo in oko nima točke, na katero bi se oprlo. Težko razločimo kakršne koli terenske značilnosti. Nastane tako imenovana difuzna svetloba, ki nima določene smeri izvora, zato ne ustvarja senc, ki bi očem omogočale razlikovanje na podlagi kontrastov. Hoja po azimutu je v opisanih razmerah še dodatno otežena. Na daljših razdaljah težko držimo smer, četudi si pomagamo s preverjanjem oz. merjenjem kontra azimutov.

Pasti gibanja v oteženih orientacijskih razmerah:

- Ponoči se nam zdijo osvetljeni objekti bližje kot so sicer.
- V megli slišimo bolje, saj se zvok odbija od vodnih kapljic.
- Težje opazimo spremembe terena (strmine, spremembo smeri gibanja).
- Razdalje se nam zdijo daljše.
- Ponoči moramo ob menjavi pogleda z osvetljene karte v okolico upoštevati zamik izostritve vida.
- V temi bolje vidimo, če gledamo s perifernim vidom. Objekt, na katerega osredotočimo pogled, bo pogosto slabše viden, kot če bi središče pogleda nekoliko zamaknili.
- V ozkih dolinah ponoči vidimo le manjši del neba. Zato ne vidimo vseh zvezd ali pa napačno prepoznamo njihove najbolj značilne dele.

Pomagamo si lahko z nekaj osnovnimi dejstvi in opaznji:

- Poti in ceste se v smeri proti naseljem stikajo pod ostrim kotom.
- Severna pobočja so praviloma manj poraščena in strmejša, gozdna meja je nižje kot na južnih pobočjih in tudi sneg se na severnih straneh ohrani dlje časa. Planine se praviloma nahajajo na južnih pobočjih.
- Če poznamo smer lokalnih vetrov, si lahko za približno določitev smeri neba pomagamo tudi z vetrom oz. z oblikami (zastrugi v snegu ...) in usmerjenostjo rasti rastlin na izpostavljenih mestih.
- Ponoči, predvsem ob oblačnem vremenu, opazimo odsev luči večjih mest.
- Hrup prometa se sliši relativno daleč, ponoči in ob mirnih dnevih (vikendi, prazniki) še toliko bolj.

Oprema

Osnovna oprema za orientacijo naj bo sestavni del vsakega nahrbtnika, pa naj gre še za tako kratek izlet: planinski zemljevid, kompas in (čelna) svetilka s polno (in rezervno) baterijo.

Za še lažje in hitrejšo orientiranje pa že vsaj desetletje pride prav tudi naprava GNSS (globalni navigacijski satelitski sistem, npr. GPS, GLONASS, Galileo sprejemniki), zadnja leta pa vedno bolj kar mobilni telefon. Seveda oboje s polno in prenosno baterijo (PowerBank).

*V snežnih razmerah lahko hitro zaidemo z načrtovane poti.
Foto Matej Ogorevc*

Planinski zemljevid in kompas ostajata del obvezne opreme vsakega planinca, vodnika še toliko bolj. Mobilne aplikacije so nam res v veliko pomoč, prihranijo nam lahko tudi precej časa. A edino zemljevid omogoča dober pregled nad večjim območjem, za učinkovito uporabo pa potrebuje le naše znanje. Foto Matej Ogorevc

Primer gibanja v gosti megli od izhodiščne točke O (rdeča kapljica) do gostišča Zeleni rob: na ustrezni planinski karti podrobno pregledamo okolico. V tem primeru je teren neizrazit. Odločimo se za kombinacijo hoje po azimutu in taktike iskanja poti preko napadnih in lovilnih točk. Na karti odčitamo oz. ocenimo smer gibanja do ograje (točka A–napadna točka). Do nje bomo prišli po ocenjenem azimutu 270°. Ograja je naša napadna točka. Ko jo dosežemo, sledimo ograji v severni smeri. Na karti razberemo, da se moramo na mestu, kjer se potek ograje obrne proti zahodu (točka B–lovilna točka), obrniti na sever in nadaljevati s hojo, vse dokler ne dosežemo ceste (točka C–napadna točka). Ko dosežemo cesto (točko C), nadaljujemo po njej vse do gostišča Zeleni rob (osenceno s sivo). Pomagamo si tudi z dejstvom, da je to prvi večji objekt na naši desni strani oz. severno od ceste.

GNSS-naprave in mobilni telefoni imajo svoje prednosti in slabosti, ki se jih je treba zavedati, prepoznati in upoštevati pri delu na terenu. Prav zato so nam lahko sicer dobrodošli pripomočki (pre)večkrat v škodo kot korist, če z njimi ne znamo ustrezno rokovati. Zato velja podobno kot pri ostali opremi – naučimo se jo uporabljati že doma.

Izbira poti

Izbira ustrezne poti ni vedno enostavna, niti ni "črno-bela". Pogosto je treba sklepati kompromise med orientacijsko zahtevnostjo, razdaljo in vloženim fizičnim naporom za premagovanje izbrane poti. Hkrati moramo upoštevati še naše izkušnje, zahtevnost reliefa (strmino, prehodnost, preglednost in tehnično zahtevnost terena), vreme, tehnično opremo, ki jo imamo na voljo na turi, in še kaj. A pred očmi moramo imeti en sam cilj – najti najvarnejšo pot do cilja. Ta ni vedno najkrajša, pa tudi ne fizično najlažja.

Delo na terenu

Omenili smo že, da je smiselno iskanje cilja iz večjega območja proti manjšemu. Če razložimo nekoliko bolj plastično: težko bo z našega stojišča, za katerega pogosto niti točno ne vemo, kje je, najti relativno majhno točko/cilj (npr. križišče poti, koč, planino ...).

Hoja po azimutu je primerna za krajše razdalje in za gibanje po terenu brez izrazitih reliefnih oblik. Pri hoji na daljše razdalje že ob minimalni napaki (do katere slej ko prej pride) želene cilje precej zgrešimo. To se zgodi še toliko hitreje, če se gibljemo po razgibanem terenu (kraški teren, strmejša pobočja z grapami in grabni ipd.). Zeleni cilj bomo najlažje in velikokrat tudi hitreje našli preko t. i. lovilnih in napadnih točk. Namesto da se usmerimo naravnost proti iskani točki, raje poiščemo izrazit objekt v njeni bližini, ki ga bomo našli brez večjih težav. To je lahko izrazito križišče, vogal ograje, osamljen večji objekt, sotočje potokov ipd. Ta "objekt" imenujemo "napadna točka", saj bomo šele od tam "napadli" naš cilj.

Ob iskanju cilja si lahko izberemo več napadnih točk, pomembno pa je, da je razdalja med zadnjo napadno točko in našim ciljem relativno kratka.

Lovilne točke nas za razliko od napadnih opozarjajo na oddaljevanje od cilja. Smiselno si je postaviti čim več jasnih in enostavno prepoznavnih lovilnih točk, ki nas vse skupaj nekako "zadržujejo" na želenem območju. Dobre točke so npr. linijski objekti (ceste), različna vodna telesa (potoki, reke), rob gozda, izrazitejšje reliefne oblike.

Če smo si npr. za meje območja gibanja izbrali cesto, potok in skalno pregrado, bomo v primeru, da pridemo do katerega koli objekta, vedeli, da bi hoja v isti smeri pomenila oddaljevanje od želenega cilja. Lovilno točko lahko postavimo tudi za cilj – v primeru, da pridemo do gozdnega roba planine, iščemo pa stajo na njeni sredini, bomo vedeli, da smo že predaleč in da se moramo obrniti.

Zaključek

Na turah lahko hitro zgrešimo pravo pot. Če se nam to zgodi, nas ne sme zgrabiti panika. Z minimalno pozornostjo hitro ugotovimo zmoto in se lahko po isti poti vrnemo na pravo pot.

Če pa se vam vseeno zadeve zakomplicirajo, moramo najprej zajeti sapo in se umiriti, potem pa dobro preučiti situacijo in nadaljnje korake. Kakšni bodo ti, je v veliki meri odvisno od znanja in izkušenj, zato priporočamo redno obnavljanje osvojenih orientacijskih veščin. Pojdite kdaj v gozd le s karto in kompasom – boste videli, da vam bo všeč. Pa še koristno bo.

Srečno na vaših poteh in turah! 📍

Izsek iz zemljevida
Grintovci, 1:25.000,
PZS, 2021

Foto Matej Ogorevc

Gradiava

Planinska šola, Planinska zveza Slovenije, Ljubljana 2021.

Vodniški učbenik, Planinska zveza Slovenije, Ljubljana, 2016.

Orientacija in topografija, Zveza tabornikov Slovenije, Ljubljana, 1999.

Alpiročnik, dostop: <http://alpirocnik.rasica.org/wiki/Orientacija> (31. 8. 2021).

Izsek iz zemljevida Grintovci, 1:25.000, PZS, 2021

Marta Krejan Čokl

Favorita upravičila pričakovanja

Državno prvenstvo

Tekmovalno ledno plezanje postaja v Sloveniji vedno bolj priljubljena športna disciplina, ki z leti pridobiva privrženca tako med tekmovalkami in tekmovalci kot tudi med gledalkami in gledalci. Na tradicionalnem prizorišču slovenskih tekem pri garažni hiši v Domžalah se je na letošnjem državnem prvenstvu pomerilo rekordno število plezalcev – 9 tekmovalk in 35 tekmovalcev iz Slovenije in Hrvaške. Prepričljivo sta naslova prvakov ponovno potrdila favorita, Maja Šuštar Habjan in Gregor Šegel.

Gotovo drži, da je posebna stena, prilagojena za plezanje s cepini in derezami, postavljena ob garažni hiši v Domžalah, edina te vrste pri nas, vendar bi bilo krivično, če bi trdili, da je kultni status pridobila samo zaradi tega. Organizatorju zadnjih tekem, ekipi Zavoda Plezarija z Markom Guno na čelu, je v sodelovanju z Občino Domžale, Planinskim društvom Domžale in Planinsko zvezo Slovenije ter pokrovitelji uspelo še izboljšati vzdušje, ki se teh tekem drži že od vsega začetka. Tudi lokalna skupnost je tekmovalne lepe sprejela in tako je gledalcev vsako leto več.

15. marca letos vreme res ni bilo najlepše, a se je vendarle zbralo dovolj ljudi, da so imele tekmovalke in tekmovalci pravo navijaško podporo. In gledalci so imeli kaj videti! Nekdanji hrvaški tekmovalec in sodnik Mario Musulin, tradicionalni avtor smeri na tekmah v tekmovalnem lednem plezanju pri nas, je postavil izjemno selektivne smeri že v dopoldanskih kvalifikacijah. Tekmovalke in tekmovalci so morali že za vstop v veliki finale pokazati precej več kot zgolj moč in vzdržljivost. Da je Mario mojster postavljanja smeri, dokazuje še dejstvo, da so bile vse štiri kvalifikacijske smeri kljub zahtevnosti primerne

tudi za plezalce, ki tovrstno tekmovalno plezanje šele spoznavajo – tudi zaradi varovanja z vrha. Navdušilo nas je, da se je prvenstva udeležilo kar nekaj mladih tekmovalk in tekmovalcev, ki so se v najmočnejši konkurenci pomerili prvič. Na zahtevnih postavitvah ni bilo veliko prostora za napake, kar se je odražalo pri velikem številu (varnih) padcev. Favoriti niso dopuščali presenečenj in so že v kvalifikacijah nastopili brez podcenjevanja tako smeri kot tekmic in tekmecev, torej na vso moč, natančno in brez preračunljivosti.

Čas za plezanje v finalni smeri je potekel.

Foto Enia Kladnik, SŠOF

*Maja Šuštar Habjan
tik pod vrhom smeri*

*Foto Uršula Novak,
SŠOF*

V kvalifikacijah so tekmovalci plezali z varovanjem z vrha. Foto Aljaž Kern

Popoldanski finale, v katerega se je uvrstilo šest žensk in deset moških, se je začel s kar tremi padci tekmovalk že v vstopni prečnici. Musulinova finalna postavitev je namreč zahtevala izjemno zbranost in natančno postavljanje cepinov in nog ter prenašanje teže. Edine tekmovalke, ki so zahtevno prečnico preplezale in si v nadaljevanju smeri, ki je presenetila z nekaj zares težkimi gibi in zahtevnimi oprimki, razdelile prva tri mesta. Do vrha ni priplezala nobena, z naskokom pa mu je bila najbližje serijska zmagovalka Maja Šuštar Habjan. Maja je v nadaljevanju tekmovalja opravljala tudi nalogo strokovne komentatorke, v kateri se je prav tako odlično odrezala. Tovrstno komentiranje je prava popestritev za gledalce in marsikdo je ob Majinih komentarjih lahko uvidel, kako zelo zahteven šport je tekmovalno ledno plezanje.

V moškem finalu so nihajoče telo pod vrhom dosegli trije tekmovalci, vrha pa prav tako ni dosegel nihče. Z vidika tekmovalja ni s tem prav nič narobe, saj je bila postavitev izjemno spektakularna, bi pa bili gledalci bolj navdušeni, če bi videli vsaj en dosežen vrh. Tudi v moški konkurenci smo videli veliko število mladih, močnih tekmovalcev, ki bodo v prihodnosti zagotovo še opozarjali nase in se vedno bolj približevali samemu vrhu najboljših v tej disciplini. Opazno je bilo tudi, katere tekmovalke in tekmovalci trenirajo sistematično – preteklo sezono pod vodstvom trenerja Klemna Premrla – in kateri so samouki in prvine te discipline spoznavajo predvsem sami.

Rezultati državnega prvenstva v tekmovalnem lednem plezanju 2025 (enaki rezultati veljajo tudi za odprti pokal):

Ženske

1. Maja Šuštar Habjan, AO Domžale
2. Marta Krejan Čokl, AK Ravne na Koroškem
3. Katja Brunec, AO Kranj

Moški

1. Gregor Šegel, AO PD Ljubljana-Matica
2. Marko Guna, AO Rašica
3. Klemen Premrl, AO Tržič

Žal je vse bolj jasno tudi to, da za zdaj pri nas tekem na višji, mednarodni ravni (evropsko prvenstvo, evropski pokal, kontinentalni pokal) na obstoječi steni ne bo mogoče prirejati. To na žalost pomeni tudi, da bodo morali naši plezalci trenirati bodisi v tujini bodisi na improviziranih domačih stenah, ki pravih pogojev za trening nikakor ne morejo nadomestiti. Glede na vedno večjo priljubljenost tekmovalja in vedno večje število tekmovalk in tekmovalcev tako doma kot v tujini, bi bilo treba že pred nekaj leti začeti vsaj razmišljati o možnostih postavitve novega tovrstnega objekta pri nas, a do zdaj so vse prošnje povsod naletale na gluha ušesa. Če toliko zanimanja pritegne sorazmerno majhna tekma za državno prvenstvo in odprti pokal, potem si lahko zgolj predstavljamo, kakšno bi bilo zanimanje za tekmovalje na evropski ali svetovni ravni. Pred nekaj leti so Domžale že gostile tako tekmovalje. A razvoj tega športa je šel naprej, domžalska stena pa ostaja nespremenjena, čeprav na njej pleza vsaj desetkrat več plezalk in plezalcev kot pred dvema letoma. A še vedno le v zimskem času, edina naša stena, primerna za plezanje s cepini in derezami, se namreč spomladi preobleče v običajno steno za športno plezanje, ki pa pri nas rastejo kot gobe po dežju. ●

*Trije najboljši v obeh kategorijah
Foto Aljaž Kern*

Marko Matjašič

Popolno zrcalo
Foto Marko Matjašič

Zimsko ravninsko "hribolazenje"

Kaže, da moja hribovska biološka ura točno ve, v katere konce me mora peljati na kateri dan v letu. Ko sem se že odpravil, sem namreč ugotovil, da sem bil tu pozimi v tem času že pred petimi leti, ko sem šel v suhi zimi brez snega preplezat takrat še odprto ferato na Ožarjeni kamen, steno med Ukancem in Pršivcem. Odlična pustolovščina je bila!

Tokrat je bila tura res bolj turistične narave. Lepo po ravnem okrog jezera, pogledat, kakšen je januarski Bohinj. In videti je res odlično! In to na več ravneh. Prvič, po cesti skozi Bled praktično padeš na bohinjsko stran. Nobenih zastojev in enournega čakanja na klanecu.

Drugič, v Bohinju parkirnih mest kolikor hočeš, in mnogo, mnogo ceneje kot poleti.

Tretjič, avtomobilov na cesti ob jezeru le nekaj malega – par smučarjev proti Voglu. Sicer pa blažena tišina in mir, kakršnih tu nisem vajen.

Krog začnem iz Ribčevega Laza po levi strani jezera proti Ukancu. Ob cesti. Manj prijeten del za začetek in za konec lepša, s soncem obsijana potka po gozdu od Ukanca naprej. Na približno treh četrtinah poti do Ukanca, na desni občudujem mogočni raz Ožarjenega kamna in kar naenkrat se znajdem v kampu. Čisto prazen je, brez enega samega šotor, še zavese z okvirjev kabin za preoblačenje so snete, pod nadstreškom restavracije, kjer poleti po navadi težko dobiš mesto, pa so shranjeni naokrog obrnjeni čolni. Možgani, vajeni poletne gneče ljudi, šotorov in zvokov, rabijo nekaj časa, da sprejmejo to novo – zimsko – realnost

kraja. V svojih utečenih nevronske poti jih kar čutiš, kako skušajo svoje shranjene podobe nanesti na prvič videno sliko. V vsakem primeru pa je lepo, mirno.

V Ukancu, malo preden se potka zoži in zakorači v gozd, malo posedim na klopci. Ljudje so se očitno zbudili in opazim, da nas je več takih, ki gremo okrog jezera. Še vedno pa zelo prijetno maloštevilni, v primerjavi s poletjem. Ozka potka gre malo gor, malo dol, na levi se sonce svetlika v vodi. Toplo je. Gledam Vogel in sonce je tik nad njim. Le koliko časa še? Zima je in sonce nizko. Zavijem malo pod Vogar, ob travnike. Voda v koritu za krave je debelo zmrznjena. Še dolg ovinek okrog najglobljega dela jezera – skoraj 50 metrov globine ima – in že sem pri tistem znanem drevesu, ki je nekoč krasilo razglednice, danes pa je žal dodobra oskubljeno in zagrajeno na koncu najpopularnejše bohinjske plaže.

Ko plačujem parkirnino, mi po bohinjsko kar srce zaigra – skoraj zastoj v primerjavi s poletjem. Še obvezen postanek na kavi ob zadnjih sončnih žarkih tega dne in januarskemu ravninskemu "hribolazenju" okrog jezera lahko prilepim eno krepko kljukico. ●

LITERATURA

Mojstranske veverice. Zbral in uredil Vladimir Habjan. Planinska založba PZS, Ljubljana 2025, 280 str., 32,90 EUR.

Nedavno je pri Planinski založbi PZS izšla zajetna knjiga, v kateri je z različnih zornih kotov prikazana zgodovina skupine odličnih alpinistov, ki so v 60. in 70. letih prejšnjega stoletja s svojimi plezalskimi podvigi umestili slovenski alpinizem v sam evropski vrh. Dobro se spominjam tistih časov, ko sem tako rekoč sproti spremljal in občudoval njihove plezalske dosežke v poročilih v *Planinskem vestniku* pa tudi v drugih virih. To so lepi spomini na mladost!

V pričujoči knjigi je glavni urednik Vladimir Habjan opravil izjemno delo, saj je angažiral veliko ljudi, da so ustvarili sijajno zgodovinsko edicijo o času, ko je skupina štirih (malo pozneje šestih) hrabrih fantov iz Mojstrane pripeljala tehnično plezanje do svojega viška. Janko Ažman, Janez Brojan, Zvone Kofler in Klavdij Mlekuž, pridružila sta se še Janez Dovžan in Miha Smolej z Dovjega, so preplezali takrat najtežje smeri v domačih Julijskih Alpah, kmalu pa so pokukali tudi preko naših meja. Sprva v črnogorski Durmitor (več smeri v Bobotovem kuku), posebno pa so jim postali ljubi Dolomiti (najbolj skupina Tri Cine). Tam so leta 1968 zasledili delovanje Cortinskih veveric (Scoiattoli di Cortina) in se tudi sami, ne prav izvirno, a simpa-

tično podobno poimenovali. Lotili so se ekstremno težavnih smeri v Veliki in Zahodni Cini, niso pa zanemarili lažjih, a sicer zelo zanimivih smeri v tej gorski skupini.

Pozneje so se podali tudi v Zahodne Alpe in preplezali Walkerjev steber in Mrtvaški prt v Grandes Jorasses, obe glavni smeri v Druju, in se zaradi slabega vremena uspešno umaknili iz severne stene Eigerja. Menim, da nima pomena naštevati vsega, kar so preplezali v teh čudovitih letih, saj o tem pripovedujejo sami v pričujoči knjigi. Plezali so v različnih kombinacijah, večkrat tudi z drugimi alpinisti, ki niso bili člani Mojstranskih veveric. Seveda so prišla na vrsto še azijska gorovja, najprej Istor-o-Nal v Hinduokušu. Tu se je v prometni nesreči blizu Kabula tragično končala življenjska pot Zvoneta Koflerja. Mojstranske veverice so bili člani odprav na Kangbačen in obeh poskusov na Makaluju. Pri uspešnem vzponu nanj leta 1975 se je Janez Dovžan, potem ko se je že vrnil z vrha v višinski tabor, ponovno povzpел proti vrhu, našel Zorana Bešliina in mu pomagal sestopiti v bazo. In vse to se je dogajalo na nadmorski višini nad 8000 metrov. Opis tega izjemnega dejanja tovarštva in požrtvovalnosti, ki ga je alpinist Marjan Manfreda upravičeno poimenoval "največja zgodba slovenskega alpinizma", je eden dramatičnih viškov knjige.

Skupina se je lotila tudi navpične in previsne stene El Capitana in dokazala, da se zmore spoprijeti z gladkim ameriškim granitom. Uspešno so obiskali tudi Cordillero Huayhuash v Peruju. Malo zatem so fantje prenehali z vrhunskim alpinizmom, ustvarili so si družine, seveda pa niso prenehali s hojo in lažjim plezanjem v ljubljenskih gorah. Predvsem pa so se posvetili gorskemu reševanju in opravili številne reševalne akcije, nekatere tudi prav drzne.

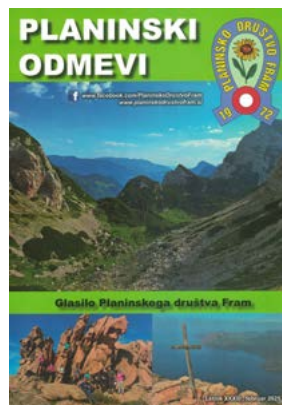
Če se vrnemo h knjigi, je treba poudariti, da so večino dogodkov opisali **že sami** v *Planinskem vestniku* in jeseniškem *Železarju*, glasilu *Železarne Jesenice*; ti opisi so zbrani in povzeti v knjigi. Glavni urednik Habjan je napisal veliko spremnega besedila, prav tako so podali svoja mnenja številni drugi alpinisti,

predvsem sodobniki Mojstranskih veveric. Iz vse teh zapisov jasno razvidno, da je alpinistična srenja prepoznala vrednost mojstranske šesterice.

Knjiga je zelo lepo opremljena in obogatena s številnimi fotografijami. Večino so prispevali sami člani Veveric, nekaj prelestnih panoramskih fotografij pa je iz arhiva vrhunskih fotografov Marka Prezlja in Francija Horvata. Meni sta se vtisnili v spomin dve fotografiji, ki sta na straneh 24 in 25. Levo črno-bela fotografija štirih mladeničev Ažmana, Mlekuža, Koflerja in Brojana v puloverjih z likom veverice na levem rokavu, desno pa barvna fotografija štirih sivolasih gospodov, kjer je namesto Koflerja Janez Dovžan (Miha Smolej je leta 2015 umrl). Med obema slikama je celo življenje, za naše veverice bogato, vredno in polno lepote!

Andrej Mašera

Planinsko društvo Fram: Planinski odmevi. Glasilo Planinskega društva Fram. Februar. Zbral in uredil Peter Repnik. Fram, 2025. 118 str.

Ko zaslišim ali preberem besedo glasilo, se mi pred očmi pojavi šop natipkanih ali ciklostiranih listov A4 formata. Zato se vsakič, ko imam pred seboj publikacijo s tem nazivom, ki se ne sklada z mojo asociacijo, zdrznem in nasmehnem: Kakšno glasilo neki, to kar gledam, je precej čedna revija. *Planinskim odmevom*, 33. po vrsti, je priložena tudi lična zloženka s seznamom vodnikov, izletov, z informacijami o dveh taborih in mladinskem odseku. Planinsko društvo Fram je bilo ustanovljeno leta 1972. Lani je bilo v njem 531 članov in 34 vodnikov različnih

profilov. Poleg njih imajo še mentorje in mentorice, ki vodijo planinske skupine v šolah oziroma v vrtcih. Tu so še mentorice in mentorji, ki skrbijo za otroke na sedemdnevni mladinski planinski tabori, kjer jih učijo življenja v naravi. V društvu je sedem odsekov: vodniški, kolesarski, mladinski, odsek za planinske poti, za varstvo narave, založniški in odsek 60+, ki organizira izlete med tednom. Neuradna odseka sta planinska orientacija in plezalna šola za osnovnošolce. Nekateri člani so usposobljeni markacisti in varuhi narave. V kinodvorani gradu Rače redno organizirajo tudi planinska predavanja z različnimi tematikami. Skratka, v PD Fram jim ni dolgčas, njihove dejavnosti so številne in raznovrstne, a v podrobnosti se tu ne morem spuščati.

Dobra organizacija, strokovnost, marljivost in prizadevanje članov omogoča, da je spekter njihovih tur in večdnevni izletov pester in zanimiv. Če omenim samo nekaj ciljev: na Hrvaškem od Dinare in reke Zrmanje do Hvara, devetdnevno potepanje po Korziki (najvišji vrh Monte Cinto, 2706 m, Bonifacio, Punto di a Vacca Morta in drugi zanimivi, lepi kraji ter kuclji) in seveda križ-kraž po domačih gorah, dolinah in ravninah. Tudi kolesarji so vneto pritiskali na pedale po Krasu, Prekmurju in Vitanjskih Karavankah.

Kako se je imel planinski živelj na izletih, so nekateri udeleženci nazorno opisali v svojih člankih in jih opremili s številnimi fotografijami. V reviji se večkrat pojavijo Utrinki 2024 – to je nekaj zaporednih strani fotografij z različnih izletov in dejavnosti. Lanski jubilejni 25. mladinski tabor je bil na Zgornjem Jezerskem. V društvu organizirajo tudi planinski tabor za vse generacije planincev. Kar mi je še posebej všeč, je, da so opisi izletov obogateni z zanimivimi zgodovinskimi vložki.

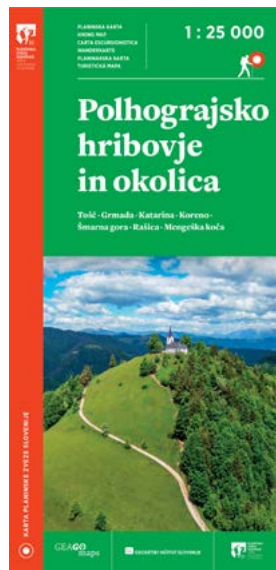
Spraviti skupaj takšen zbornik o delu in življenju društva v preteklem letu ni majhna stvar. Potrebni bi bili veliko ur in predanosti. Iz publikacije je razvidno, da člane trdno povezuje pripadnost društvu. V PD Fram so zelo delavni, polni dobrih idej in smelih načrtov, kako popestriti delo

in življenje društva, da bi vsakdo našel nekaj zase, in skratka – da se imajo *fajn*.

Mire Steinbuch

Polhograjsko hribovje in okolica.

Planinska karta, 1 : 25.000. Ljubljana, PZS, 2025, 9,10 EUR.

Ko pred seboj razgrneš planinsko karto, ki pokriva svet "pred tvojim domačim pragom", si pomaneš roke in rečeš: "Zdaj pa jo bomo secirali." Če gre predstavitev tokratne karte – *Polhograjsko hribovje z okolico* – malce bolj v podrobnosti, je to pač zato, ker ta svet najbolje poznam, zato s šalo na stran! Kar takoj lahko povem, da je karta visoke kakovosti in se bo pohodnik, planinec, tudi kolesar zlahka znašel. Ne nazadnje je območje prepleteno s številnimi obhodnicami: od krajše Polhograjske planinske poti preko daljših poti (Loška, Logaška, Notranjska ...) pa do tistih, ki karto le prečkajo (Evropska pešpot E7, Jakobova pot, Slovenska turnokolesarska pot STKP ...). Skupaj je na karti kar trinajst obhodnic, za označevanje in vzdrževanje pa dobro skrbijo številna planinska društva. Žal je žled leta 2014 grobo posegel v naravo, zato predhodna karta iz leta 2012 ponekod kaže drugačno sliko, kakršna je danes. Tudi zato je ta nova publikacija zelo dobrodošla osvežitev.

Karta je lepo oblikovana, v znani zeleni podobi kart PZS merila 1 : 25.000. Na naslovni strani je fotografija Sv. Jakoba nad Topolom (prebivalcem osrednje Slovenije je

vas bolj znana kot Katarina, imenovana po cerkvi sv. Katarine). Ne vem, zakaj je fotografija narejena iz zraka (z dronom), kar ni običajni pogled popotnika. Sam bi raje videl stvari z očmi planinca.

Če gremo v smeri urinega kazalca od levega zgornjega vogala, območje karte omejujejo Dolenja Žetina pod Blegošem, Smlednik, Ljubljansko barje pri Brezovici in Martinj vrh nad Račevo. Tu se sprašujem, ali bi kazalo območje karte toliko premakniti, da bi zajela tudi zahodni del prestolnice, od koder se marsikdo v Polhograjsko hribovje odpravi kar peš. Na karti sta dobrodošla še dva vložka: Dobensko gričevje (z Rašico) v enakem merilu kot osnovna karta in pa Šmarna gora z Grmado, oba v merilu 1 : 12.500. Na zadnji strani karte sta, poleg legende in standardnih navodil za varno obiskovanje gora, še pregled vseh obhodnic (s QR-kodo za podrobnejši opis) in opis štirih planinskih koč s tega območja.

Kakovost kartografskega dela planinskih kart PZS (pod uredništvom Andreja Stritarja) je sedaj že dodobra uveljavljena in se stalno izboljšuje; tu moramo omeniti sodelovanje z Geodetskim inštitutom Slovenije in Geodetsko družbo. Pravzaprav je na karti vse, kar potrebujemo: poleg poti so označena mesta, kjer se lahko okrepčamo (gostilne, bifeji), kjer nas čaka javni prevoz (avtobusne postaje), pa tudi adrenalinski navdušenci, kot so jadralni padalci, bodo našli mesta za začetek svojih avantur (npr. vzletišča).

Tudi tej karti nimamo česa očitati, ampak jo pohvaliti – kakovost je odlična. Rad pa bi omenil nekaj zadev, ki bodo pripomogle k še večji natančnosti in konsistentnosti, a se ne tiče le te karte. K sreči je popravljanje kart danes bistveno lažje, saj se spremembe lahko takoj pojavijo v digitalni obliki na maPZS (spletna stran ali aplikacija na pametnem telefonu). Kar me je najbolj zmotilo, je uporaba domačih imen kmetij, kjer se ponekod lepo ohranjajo tradicionalna imena, v kar nekaj primerih pa se pojavi priimek sedanjega lastnika (npr. Dolinar na kmetiji Laznik na Brišah ...). Druga zadeva je poenotenje zapisov; večinoma so samo

imena, ponekod pa še predlog "pri" (npr. Pri Zgagu, Pri Jurju, Pri Pavletu). Če želimo ohraniti stoletno tradicijo imen kmetij, kar je hvalevredno, so take podrobnosti ključne. Težava je tudi prenašanje napak s prejšnjih kart. Tako imamo še vedno "Ernejčkov graben", čeprav bi moral biti "Jernejčkov graben" (po kmetiji Jernejček), kot je pravilno zapisano na karti občine Dobrova - Polhov Gradec. Tudi sleme pri cerkvi sv. Jurija na Prapročah je že dolgo zapisano v napačni obliki "Drmac", čeprav je pravilno "Drmavc". Zdaj se je zraven pojavil še simbol za sedlo in bi kdo celo pomislil, da je to sedlo, kar pa ni res. Ime sedla je namreč Huda njiva. Tudi kolovoz od cerkve sv. Martina do Malega vrha obstaja že od nekdaj, pa še sedaj ni vrisan na nobeni karti niti na Atlasu Slovenije. Je pa hvalevredno, da je bilo glede na prejšnjo karto tudi marsikaj dodano, denimo oznake za slapove na Belem potoku, na Belci ... Skratka, če si doma na območju karte, preprosto opaziš več. In upam, da bodo pripombe kmalu

upoštevane, uporabniki karte pa že s tem zapisom dodatno informirani. Še enkrat. Karta *Polhograjsko hribovje z okolico* je odlična, tako da bi jo moral imeti vsakdo, ki mu je vseh sredogorje osrednjega dela Slovenije. Na veliko poti čez hribe in doline vas bo popeljala in preko razgibane sveta zahodno od prestolnice pripeljala tudi varno nazaj. Vredno obiska, seveda z opisano karto pri roki!

Marjan Bradeško

PLANINSKA ORGANIZACIJA

Dejavnosti Planinske zveze Slovenije

Miha Habjan, dosedanji podpredsednik PZS, je sredi februarja prenehal opravljati funkcijo podpredsednika PZS, ki jo je zasedal od aprila 2022. Habjan ostaja povezan s PZS, saj je prevzel mesto strokovnega sodelav-

ca PZS za področje vodništva in alpinizma, ostaja pa tudi voditelj *podkasta PZS V steni*.

Med 17. marcem in 8. majem poteka glasovanje za *Naj EU projekt 2025*. Zmagovalca bodo razglasili na dan Evrope 9. maja 2025. Med finalisti je tudi čezmejni projekt Alpe Adria Karavanke/Karawanken, ki je potekal v okviru programa sodelovanja Interreg Slovenija-Avstrija. Eden od partnerjev projekta je bila tudi PZS.

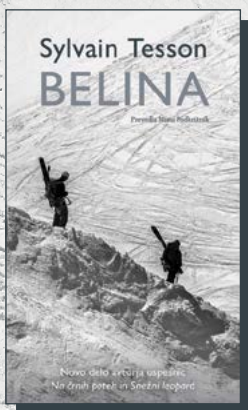
Miha Habjan je v *podkastu V steni* gostil Karmen Klauro, dolgoletno predano, izkušeno in karizmatično oskrbnico Češke koč, ter (že v 50. epizodi) našega vrhunskega alpinista Marka Prezlja, enega največjih alpinistov vseh časov, ki je spregovoril brez dlake na jeziku o plezalni igrivosti, etiki, pretoku energije in umetnosti čistega alpinizma.

Odbor inPlaniniec. InPlaninci so se 16. februarja podali na inkluzijski pohod od Lisce do Čelovnika. Na pustno soboto, 1. marca, so inPlaninci združili svoj pohod po Podgrajski pohodni poti s pustnim časom

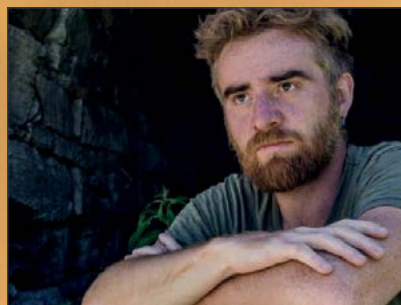
Sylvain Tesson
BELINA

NOVO

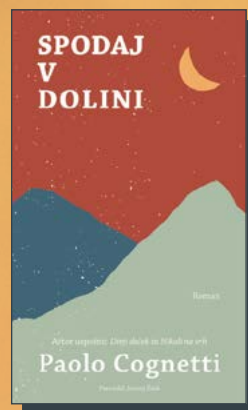
V štirih zimah se je drzni francoski popotnik Sylvain Tesson v družbi gorskega vodnika Daniela du Laca podal na plezalno in turno smučarsko avanturo čez celotno alpsko verigo.

Francoski pustolovec se v knjigi *Na črnih poteh* odpravi peš po Franciji, da bi po nesreči ugotovil, ali je še za kakšno rabo, v *Snežnem leopardu* pa s fotografom v Tibetu išče skrivnostno divjo mačko.

Paolo Cognetti
SPODAJ V DOLINI

NOVO

Paolo Cognetti, razpet med Milanom in visokogorjem, je večkrat nagrajeni avtor senzibilno izpisanih knjig. Je nekakšen Thoreau našega časa: biva gorjansko, razmišlja meščansko.

in dnevom inkluzije. Pohoda so se udeležili slepi in slabovidni, nevro-lorazlični, inPlaninci z okvaro sluha, gibalno ovirani, dolgotrajno bolni in spremljevalci.

Med 11. in 13. aprilom je odbor v planinskem domu v Gorah organiziral tridnevno izobraževanje inPlaninec, namenjeno vsem, ki jih zanima delo z invalidi oz. osebami s posebnimi potrebami (OPP) in ki bi radi nadgradili svoje znanje ter izkušnje.

Mladinska komisija (MK) bo v šolskem letu 2025/2026 izvedla že 36. tekmovanje Mladina in gore (MIG). MK je povabila soorganizatorje za pomoč pri izvedbi regijskih tekmovanj MIG, ki se bodo odvila 15. novembra letos v treh regijah. Najboljši na regijskem nivoju se uvrstijo na državno tekmovanje.

MK je objavila več razpisov, in sicer razpis za najem tabornega prostora v Mlački, razpis za cestne prevoze opreme za letošnje planinske tabore, izvedene v času med 24. junijem in 31. avgustom, ter javna razpisa za sofinanciranje planinskih krožkov v letu 2025 in za sofinanciranje planinskih orientacij v letu 2025 v primeru uspešnosti na razpisu Fundacije za šport.

MK med 23. in 30. avgustom na Dovjem organizira že 4. dijaški planinski tabor, ki je primeren za popolne začetnike in za izkušene planince. Rok prijav je 1. avgust oz. do zapolnitve mest.

MK je pozvala mlade, željne novih izkušenj in dela v planinski koči, k pridružitvi ekipam planinskih koč, ki iščejo pomoč v prihajajoči planinski sezoni.

MK je posredovala vabilo na izobraževalno delavnico o uporabi, shranjevanju in vzdrževanju mladinskih in namenskih šotorov podjetja Acovia Design, ki bo organizirana v različnih krajih in terminih.

Komisija za planinske poti (KPP) je do 25. marca zbiralala ponudbe za izvedbo letošnjega dneva slovenskih markacistov, ki bo 5. julija.

KPP je predstavila nove inštruktorje markaciste PZS, ki so v letih 2023 in 2024 kot pripravniki sodelovali na različnih tečajih s predavanji določenih tem, 11. februarja pa so na skupnem srečanju inštruktorjev

markacistov predstavili zaključne seminarske naloge. Vsebine nalog so bile različne, vse pa povezane s temami usposabljanj markacistov. Novi inštruktorji markacisti so Jaka Kotnik (PD Dravograd), Drago Kure (PD Ožbalt-Kapla), Aleša Leskovar (PD Slovenska Bistrica), Silvo Padežnik (PD Rimske Toplice), Jasmina Pištan (OPD Koper), Vlado Stropnik (PD Šoštanj), Edvard Tomšič (Polet Šentrupert), Jurij Videc (PD Laško) in Uroš Zagoričnik (PD Velenje).

KPP je objavila poročilo o sofinanciranju Ministrstva za gospodarstvo, turizem in šport za vzdrževanje in označevanje planinskih poti v letih 2023 in 2024. V letu 2024 je zahtevke za povračilo stroškov oddalo 149 planinskih društev skrbnikov planinskih poti. Skupaj so uveljavljali za 243.849 evrov stroškov. Poleg povračila stroškov društvom so bila sredstva ministrstva namenjena tudi tehnični skupini, ki dela na najzahtevnejših poteh v gorah, za usposabljanje markacistov in vzdrževanje katastra planinskih poti.

PD Snežnik Ilirska Bistrica poroča o začasni zapori planinske poti med Malimi Sviščaki in križiščem Snežniške in Madragočeve ceste zaradi sečnje in spravila lesa.

Gospodarska komisija. PD Žirovnica išče pomoč pri delu v njihovem Domu pri izviru Završnice. PD Radovljica išče resnega, odgovornega in prijetnega oskrbnika Roblekovega doma na Begunščici, s katerim želi skleniti dolgoročno sodelovanje. PD Ljubljana - Matica ponuja zaposlitev v Koči pri Savici, in sicer za kuharja, pomočnika kuharja, pomivalca in natakara. PD Nova Gorica vabi k sodelovanju zainteresirane za poletno oskrbovanje Gomiščkovega zavetišča na Krnu, oskrbnik Orožnove koče na Planini za Liscem pod Črno prstjo pa išče pomoč pri poletnem oskrbovanju koče in postrežbi gostov.

Komisija za varstvo gorske narave (KVGN) je 21. marca opozorila na praznovanje prvega svetovnega dneva ledenikov in na leto 2025, ki sta ga UNESCO in Svetovna meteorološka organizacija (WMO) razglasila za mednarodno leto ohranjanja lede-

nikov s ciljem ozaveščanja o ključni vlogi ledenikov in nujnosti njihovega varovanja.

22. marca je v Slovenskem planinskem muzeju v Mojstrani potekal zbor odsekov za varstvo gorske narave, na katerem so pregledali minulo delo in sprejeli načrt za 2025, podelili pa so tudi diplome dr. Angele Piskernik.

KVGN je 29. marca organizirala planinski izlet z javnim potniškim prevozom do Križ in peš na Kriško goro, in sicer v okviru projekta Z JPP do dolin in peš do višin, ki ga sofinancirata Eko sklad in Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo.

KVGN tudi v letošnjem letu organizira usposabljanje za naziv varuh gorske narave. Usposabljanje se začne maja s teoretičnimi deli (termini bodo sporočeni naknadno), terenski del pa bo 11. maja na Lisci, 25. maja na Nanosu in 31. maja na Pokljuki in v Vratih.

Komisija za alpinizem. Nejc Marčič in Luka Stražar, člana alpinistične odprave Patagonija 2025, sta januarja plezala v patagonskih Andih. Uresničila sta naslednja cilja odprave: vzpon na Fitz Roy (smer Franco-Argetina) in vzpon na Cerro Standhardt (smer Exocet).

Komisija za športno plezanje (KŠP) je v sodelovanju s Športnoplezalnim društvom Korenjak pripravila tekmo državnega prvenstva v balvanskem plezanju za srednje in mlajše kategorije, in sicer za 15. in 16. marca na balvanski steni v Log-Dragomeru.

Med 23. in 30. marcem je švicarski Luzern gostil 5. svetovne vojaške zimske igre Mednarodnega sveta za vojaški šport. Sodelovalo je okrog 1300 športnic in športnikov iz več kot 40 držav, med njimi je bila tudi 53-članska delegacija Slovenske vojske z osmimi športnimi plezalci in tekmovalnim turnim smučarjem. Športna plezalka Sara Čopar je tako v Švici 25. marca ugnala vso konkurenco in se veselila zmage v težavnostnem plezanju, Luka Potočar pa je v svoji paradni disciplini osvojil bronasto medaljo. V finalu sta slovenske barve zastopala tudi Mia Krampl in Domen Škofic.

Komisija za gorske športe

Tekmovalno ledno plezanje. Konec februarja in v začetku marca je v Edmontonu v Kanadi potekala zadnja tekma svetovnega pokala v tekmovalnem lednem plezanju v sezoni 2024/25. Maja Šuštar Habjan je tekmo v Kanadi sklenila na 11. mestu, v skupnem seštevku svetovnega pokala 2024/25 pa je bila dvanajsta. Gregor Šegel si je v Kanadi priplezal 16. mesto, skupno pa 28. mesto v svetovnem pokalu 2024/25 v tekmovalnem lednem plezanju.

8. in 9. marca so se v Sunderlandu v Angliji ledni plezalci pomerili še na zadnji od šestih tekem celinskega pokala v tekmovalnem lednem plezanju. Tam je bil le Gregor Šegel, ki je na tem prizorišču v lansi sezoni dosegel izjemen uspeh z najvišjo stopničko zmagovalnega odra. Letos pa je sezono mednarodnih tekmovalanj sklenil kot skupno šesti v celinskem pokalu 2024/25.

15. marca se je v Domžalah odvil sklepno dejanje tekmovalnih lednih plezalcev, in sicer državno prvenstvo, na katerem sta bila znova nepremagljiva Maja Šuštar Habjan in Gregor Šegel. Državna podprvaka sta postala Marta Krejan Čokl in Marko Guna, tretjega mesta sta se veselila Katja Brunec in Klemen Premrl.

Tekmovalno turno smučanje. Med 2. in 8. marcem je v Morginsu v Švici potekalo svetovno prvenstvo (SP) 2025 v tekmovalnem turnem smučanju, na katerem je slovenske barve zastopalo osem članov slovenske reprezentance. Za dvojno slovensko zmago slavje sta na SP poskrbela mladinka Klara Velepec, ki je postala mladinska svetovna prvakinja v vzponu, in Klemen Španring, ki je zmagal v vzponu med mlajšimi člani. Na tekmi mešanih štafet je dvojica Rea Kolbl in Maj Pritrznik zasedla 18. mesto, Klara Velepec in Klemen Španring pa sta dosegla 27. mesto. Klara se je izkazala tudi v olimpijski disciplini sprint, kjer je v kategoriji do 20 let nastopila v finalu in osvojila peto mesto. V sprintu so 6. marca slovenske barve zastopali tudi Rea Kolbl, Lena Lupša, Maj Pritrznik in Jaka Marinko. Na kraljevski tekmi v pari s skoraj 2400 višinskimi metri vzpona sta se Klemen Španring in

Klemen Španring je novi svetovni prvak v vzponu med mlajšimi člani, srebro je pripadlo Rusu Nikiti Filippovu, bron pa Francozu Anselmu Damevinu. Arhiv ISMF

Mladinska svetovna prvakinja Klara Velepec je ugnala drugouvrščeno Norvežanko Elise Hjelset Andersen in tretjeouvrščeno Španko Laio Selles Sanchez. Arhiv ISMF

Luka Kovačič uvrstila na 12. mesto med 26 moškimi ekipami iz 19 držav. Dan prej so se tekmovalci pomerili na posamični tekmi, kjer sta Rea Kolbl in Luka Kovačič dosegla 25. oz. 28. mesto. Slovenska reprezentanca je v tekmovalnem turnem smučanju dosegla skupno deseto mesto med 33 reprezentancami, kar je najve-

čji ekipni uspeh za Slovenijo v tem športu, ki bo premierno na zimskih olimpijskih igrah Milano Cortina 2026.

14. in 15. marca po svetovnem prvenstvu v Italiji se je turnosmučarska karavana vrnila v svetovni pokal in se v avstrijskem Schladmingu pomerila v sprintu in vzponu. Slovenske barve

*Vedno dobro
razpoloženi
lenarški planinci
so praznovali 50
let delovanja.
Arhiv PD Lenart*

so uspešno zastopali Ana Čufer (15. mesto v sprintu), Rea Kolbl (21. mesto v vzponu) in Maj Pritrznik (38. mesto v sprintu).

Rea Kolbl in Klemen Španring sta se 22. marca v mešani štafeti pognala v olimpijski boj na šesti tekmi svetovnega pokala 2024/25 v italijanskem Val Martellu. Na tekmi, ki sta jo opisala kot čisti športni užitek, sta osvojila šesto mesto v B-finalu, 18. mesto skupno in 14. po državah.

Klemen Španring, zaposlen v Slovenski vojski, je 25. marca na svetovnih vojaških zimskih igrah v Švici osvojil bronasto medaljo na posamični preizkušnji.

Planinska založba. V Tolminu so 12. marca na 5. zimskem planinskem večeru PD Tolmin z naslovom *Iskri se beseda* pripravili predstavitev istoimenske knjige in pogovor s soavtorjem in urednikom Žarkom Rovščkom. Slovenski planinski muzej pa je 28. marca gostil ustvarjalce knjige *Mojstranške veverice* – mojstranške veverice in urednika Vladimirja Habjana.

V Slovenskem planinskem muzeju pripravljajo prav posebno razstavo ob letošnji 130-letnici Aljaževega stolpa, v katero želijo vključiti tudi vaša doživetja, misli in zgodbe. Fotografije in zgodbe pošljite po e-pošti neli.stular@planinskimuzej.si ali info@

planinskimuzej.si. Rok za oddajo je 25. april 2025.

Oddaja TV Slovenija *Migaj z nami* se je 28. februarja posvetila tudi tekmovalnemu turnemu smučanju – prihodnji olimpijski panogi, svoje izkušnje in poglede na šport so predstavili tekmovalci Luka Kovačič, Maj Pritrznik in Jaka Marinko ter selektor reprezentance Robert Pritrznik.

Zdenka Mihelič

Iz Slovenskih goric na grški Olimp

"Planinsko društvo (PD) Lenart, ki šteje danes 390 članic in članov, je bilo ustanovljeno 26. decembra 1974. Ustanovili so ga domači zanesenjaki, ljubitelji gora, narave, posamezniki, ki so kljub geografski legi v središču Slovenskih goric želeli prijatelje in sokrajane peljati v gore. Pred pol stoletja so prevladovali predvsem vrednote, ki so vse ljubitelje hribov in narave trdno povezovale: to so bile predvsem tovarištvo, prijateljstvo, solidarnost in kolegalnost. Tako je bilo pred približno petdesetimi leti in še nekaj let pozneje, potem pa so se mnoge vrednote skupaj z miselnostjo počasi začele spreminjati," je ob praznovanju abrahama dejala predsednica PD Lenart Svetlana Blagojevič, tudi vodnica PZS. Hudomušno je še pripomnila: "Če so v preteklosti

prevladovali fantje, ki so člane popejlali na številne vrhove, med drugim tudi na Mount Blanc, na Veliki Klek in podobne vrhove, se je predsednica društva odločila, da člane popelje na najvišji vrh Olimpa, med grške bogove. Tako pluje ladja PD Lenart naprej po svoji poti. Potniki in posadka se menjujejo, ladja pa ostaja ista."

V Slovenskih goricah se planinstvo ni rodilo z ustanovitvijo samostojnega planinskega društva. Tukajšnji ljubitelji gora in narave so bili v lepem številu člani Dravske podružnice Slovenskega planinskega društva v Rušah že leta 1902, pozneje pa tudi raznih drugih planinskih društev v Mariboru z okolico. Za razvoj planinstva imajo velike zaslugе tudi posamezni učitelji na osnovnih šolah, ki na šolskih izletih spodbujajo otroke k planinarjenju. Med drugim je na OŠ Lenart delovala planinska sekcija v okviru PD Maribor Matica, malo pred ustanovitvijo samostojnega društva pa je v lenarški krajevni skupnosti delovala planinska sekcija PD Železničar Maribor.

Svetlana Blagojevič vodi PD Lenart od leta 2016. Že mnogo let organizira in vodi v hribe veliko število članov na različne vrhove skozi vse leto. Članstvo v društvu se z leti povečuje, saj dober glas seže v deveto vas, društvo slovi kot resno, zanesljivo in varno. Poleg naravnih lepot članom približajo tudi kulturne in kulinarčne posebnosti krajev. Prirejajo tradicionalne pohode na jadranske otoke in letos že 17. tradicionalni pohod ob dnevu žena, ki se ga je udeležilo 63 planink. Njihovi markacisti skrbijo, da je pot od Zavrha do Apač vedno prehodna. Uspešno sodelujejo s planinskimi krožki na OŠ Lenart, Voličina, Cerkvenjak in z vrtcem v Lenartu. Za malčke pripravijo vsako leto krajše pohode v okolici Lenarta. Vzpon na Triglav je v programu vsako leto. Lenarški planinci radi povedo, da ohranjajo življenje planinskega društva že 50 let, in to na najbolj naraven način – s hojo, in tako krepijo svoje zdravje. Veseli so novih mladih članov in članic, ki bodo nadaljevali tradicijo lenarškega planinstva.

Marjan Toš

U prihodnjih številkah Planinskega vestnika boste lahko prebrali ...

TEMA MESECA

Smrt v gorah, gornišstvo in duševno zdravje

INTERJUJ

Peter Novotny, Jožica Kolar, Damir Šantek, Patrik Jagunić, Matic Novak

Z NAMI NA POT

Alpe Adria Trail, Vipavska dolina

TV Krpan

urednistvo@produkcijakrpan.eu +38640 146 101

www.facebook.com/tvkrpan

TELEVIZIJA Z MERO IN OBČUTKOM

GLEJTE NAS

V DIGITALNI SHEMI TELEMACH (PROGR.MESTO 750)

**PRI KABELSKIH OPERATERJIH
(PROGR.MESTO 30)**

88,3 MHz, 96,9 MHz, 97,2 MHz,
99,5 MHz, 103,7 MHz,
105,1 MHz in 106,2 MHz.

Primorski val

**Od Trente do Trojan, najbolj poslušana
regionalna radijska mreža na Primorskem.**

POLETNA DOŽIVETJA NARAVE

vsak petek ob 17.05 h

na Radiu Ognjišče

RADIO ŠT. 1 OD KOLPE DO BARJA

radijska oddaja

ČEZ HRIBE IN DOLINE

vsak 3. četrtek v mesecu, ob 17. uri

SE SLIŠIMO!

**RADIO
UNIVOX**

**99.5 MHz
106.8 MHz
107.5 MHz**

Rožna ulica 39
1330 Kočevje

T: 01/893 99 10
F: 01/893 99 24
E: info@univox.si

Podprite nastanek dokumentarnega filma o Planinskem vestniku

Jubilej Planinskega vestnika bomo obeležili z dokumentarnim filmom. Nastanek filma bo z denarnimi sredstvi delno podprla PZS. Na vas, dragi bralci, pa se obračamo z idejo, da reviji ob obletnici namenite finančni prispevek po svoji meri. Z zbranimi donacijami bomo pokrili preostale stroške snemanja dokumentarca.

Svoj prispevek lahko nakažete na TRR SI56 6100 0001 6522 551, sklic 512

Planinska zveza Slovenije, Ob železnici 30a, 1000 Ljubljana
z namenom "Prispevek za PV-dokumentarec".

Za vašo podporo se vam bomo zahvalili z objavo vašega imena v reviji in v odjavni špici filma.

IGLU ŠPORT

OUTDOOR SHOP

LJUBLJANA • BTC Hala 10

Hrvaška ulica 10, 1000 Ljubljana

T: 01/ 547 7401

Delovni čas: pon–sob: 9–20

LJUBLJANA • CENTER

Petkovškovo nabrežje 31, 1000 Ljubljana

T: 01/ 439 2285

Delovni čas: pon–pet: 9:45–14, 14:30–18, sob: 9

LJUBLJANA • VIČ

Tržaška cesta 88, 1111 Ljubljana • Vič

T: 01/ 422 8100

Delovni čas: pon–pet: 9–20, sob: 9–13

LJUBLJANA • RUDNIK

Jurčkova cesta 223, 1000 Ljubljana

T: 08/ 205 3868

Delovni čas: pon–pet: 9–21, sob: 8–21

MARIBOR

Jadranska cesta 27, 2000 Maribor

T: 02/ 320 4700

Delovni čas: pon–pet: 9–20, sob: 9–12

LESCE

Železniška ulica 5, 4248 Lesce

T: 04/ 530 2810

Delovni čas: pon–pet: 9–19, sob: 9–12

NOVO MESTO

TC Rialto, Foersterjeva ul. 10, 8000 Novo mesto

T: 051 605 359

Delovni čas: pon–pet: 9–19, sob: 9–13

Prodajna mesta

KRANJ

Ulica Mirka Vadnova 19, 4000 Kranj

T: 04/ 234 2478, T: 04/ 234 2479

Delovni čas: pon–pet: 9–20, sob: 9–12

CELJE

Opekarniška cesta 2, 3000 Celje, T: 031/ 317 701

Delovni čas: pon–pet: 9–19, sob: 9–13

IDRIJA

Ulica Svete Barbare 3, 5280 Idrija

T: 05/ 373 4044

Delovni čas: pon–pet: 8–12, 14–18, sob: 8–12

TOLMIN

Trg maršala Tita 15, 5220 Tolmin, T: 05/ 381 0338

Delovni čas: pon–pet: 8–12, 14–18, sob: 8–12

KOPER

Ljubljanska c. 3, 6000 Koper

T: 059/ 039 400

Delovni čas: pon–pet: 9–13, 15–19, sob: 9–13

SOLKAN

Trg Jožeta Srebrnič 4, 5250 Solkan

T: 05/ 300 6144

Delovni čas: pon–pet: 9–13, 15–19, sob: 9–12

BOVEC

Ledina 3, 5230 Bovec, T: 05/ 388 6555

Delovni čas: pon–pet: 9–12, 15–18, sob: 9–12

VELENJE

Rudarska cesta 2b, 3320 Velenje, T: 041/ 660 963

Delovni čas: pon–pet: 9–13, 14–19, sob: 9–13

RAVNE NA KOROŠKEM

Na Šancah 2, 2390 Ravne na Koroškem

T: 041/ 364 448

Delovni čas: pon–pet: 9–19, sob: 9–12

WWW.IGLUSPORT.SI